

پژوهشکده شورای نگهبان

نظرات استدلالی شورای نگهبان

عنوان

لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور

شماره مسلسل: ۱۳۴-۱۳۹۴

تاریخ: ۱۳۹۴/۰۷/۲۷

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه

عنوان:

نظرات استدلالی شورای نگهبان

لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور

استخراج، تنقیح و تدوین:

محمد برزگر خسروی

بازبینی و نظارت علمی:

مصطفی مسعودیان

گروه تدوین نظرات و مبانی آراء شورای نگهبان

شماره مسلسل: ۱۳۴۰۱۳۴

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴/۷/۲۷

پژوهشکده شورای نگهبان

فهرست مطالب

۲	مقدمه
۳	درآمد
۴	لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور
۴	مرحله اول
۸۶	نظر (مرحله اول) شورای نگهبان
۸۹	مرحله دوم
۱۱۵	نظر (نهایی) شورای نگهبان

مقدمه

بر اساس اصل (۹۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی به وسیله شورای نگهبان از نظر انطباق با موازین اسلام و قانون اساسی مورد بررسی قرار می‌گیرد و در صورت مغایرت برای تجدیدنظر به مجلس بازگردانده می‌شود. همچنین به موجب اصل (۸۵) قانون اساسی مجلس شورای اسلامی می‌تواند تصویب اساسنامه‌های دولتی را به دولت واگذار کند که در این صورت اساسنامه‌های مصوب دولت می‌بایست به لحاظ انطباق با شرع و قانون اساسی به تأیید شورای نگهبان برسند. علاوه بر این به موجب اصل (۴) قانون اساسی، کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر این‌ها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده فقهای شورای نگهبان است. تفسیر قانون اساسی نیز به موجب اصل (۹۸) قانون اساسی بر عهده شورای نگهبان قرار گرفته است.

در راستای اجرای این اصول، کلیه مصوبات مجلس، اساسنامه‌های دولتی و استفساریه‌ها در جلسات شورای نگهبان مورد بررسی فقهی و حقوقی قرار گرفته و نظر نهایی شورا ابلاغ می‌گردد. با عنایت به تأکیدات رهبر معظم انقلاب اسلامی مبنی بر ضرورت اعلام مبانی و استدلالات شورای نگهبان، گروه تدوین پژوهشکده شورای نگهبان، با همکاری اداره تدوین دفتر امور حقوقی شورای نگهبان، اقدام به استخراج استدلالات و مبانی نظری آراء این شورا نموده است. کارشناسان این پژوهشکده، با مطالعه دقیق متن مذاکرات شورای نگهبان - که از سوی معاونت اجرایی ضبط و پیاده‌سازی می‌شود - استدلالات و ظرایف مورد نظر اعضاء را استخراج نموده و با حفظ اصالت، آن‌ها را در قالب یک متن علمی به جامعه حقوقی کشور ارائه می‌نمایند. یقیناً انتشار مبانی اظهارنظرهای شورای نگهبان، موجب آشنایی هرچه بیشتر جامعه علمی و نهادهای تقنینی و اجرایی کشور با فعالیت‌های این شورای حساس و تأثیرگذار شده و همچنین می‌تواند به عنوان متون درسی و پژوهشی در محافل دانشگاهی و حوزوی مورد استفاده قرار گیرد.

درآمد

لایحه «بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور» پس از تصویب در هیئت وزیران، در تاریخ ۱۳۹۱/۱۲/۹ برای طی تشریفات قانونی و تصویب در مجلس شورای اسلامی به این نهاد تقدیم شد. رئیس جمهور در نامه‌ی تقدیم این لایحه به رئیس مجلس شورای اسلامی، تدوین آن را مبتنی بر برنامه‌ی پنجم توسعه و سیاست‌های مربوط به آن اعلام کرده بود.

این لایحه برای بررسی به صورت یک شوری در تاریخ ۱۳۹۱/۱۲/۹ به کمیسیون تلفیق مجلس ارجاع شد. این کمیسیون پس از بحث و بررسی گسترده، سرانجام آن را در جلسه مورخ ۱۳۹۲/۲/۱۹ با اصلاحات و الحاقاتی به تصویب رساند و گزارش آن را تقدیم مجلس شورای اسلامی کرد. مجلس نیز با برگزاری جلسات متعدد و فشرده، سرانجام در تاریخ ۱۳۹۲/۳/۷، مصوبه‌ی مزبور را با اصلاحاتی تصویب و برای طی مراحل قانونی مقرر در اصل ۹۴ قانون اساسی طی نامه‌ی شماره ۲۴۹/۱۵۱۶۶ مورخ ۱۳۹۲/۳/۸ به شورای نگهبان ارسال کرد. این شورا پس از بررسی مصوبه در جلسات مورخ ۱۳۹۲/۳/۸، ۱۳۹۲/۳/۹، ۱۳۹۲/۳/۱۱ و ۱۳۹۲/۳/۱۲ (صبح و عصر)، آن را در برخی موارد دارای ابهام و در پاره‌ای موارد مغایر با قانون اساسی تشخیص داد و ضمن ارائه‌ی نظر خود در این خصوص طی نامه‌ی شماره ۹۲/۳۰/۵۰۹۰۶ مورخ ۱۳۹۲/۳/۱۳، آن را برای رفع ایراد به مجلس برگشت داد. مجلس شورای اسلامی جهت رفع ایرادهای شورای نگهبان، در جلسه‌ی علنی مورخ ۱۳۹۲/۳/۱۹ اصلاحات لازم را در مواد این لایحه اعمال و مصوبه‌ی اصلاحی را طی نامه‌ی شماره ۲۴۹/۱۶۷۴۹ مورخ ۱۳۹۲/۳/۲۰ برای بررسی مجدد به شورای نگهبان ارسال کرد. پس از وصول مصوبه‌ی اصلاحی به شورای نگهبان، این شورا در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۲/۳/۲۰ پس از بررسی مصوبه، اصلاحات انجام‌شده در مصوبه را برطرف‌کننده‌ی ایرادهای پیشین شورا تشخیص داد و نظر خود مبنی بر مغایرت نداشتن مفاد این مصوبه با موازین شرع و قانون اساسی را طی نامه‌ی شماره ۹۲/۳۰/۵۰۹۴۹ مورخ ۱۳۹۲/۳/۲۰ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد.

لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور

مرحله اول

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۹۲/۳/۷

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۲/۳/۸، ۱۳۹۲/۳/۹، ۱۳۹۲/۳/۱۱ و

۱۳۹۲/۳/۱۲

کلیت مصوبه*

الف - دیدگاه مغایرت

- طبق نظریه‌ی تفسیری شورای نگهبان در خصوص اصل ۵۲ قانون اساسی،^(۱) تغییر در لایحه‌ی بودجه از سوی مجلس، به نحوی که شاکله‌ی بودجه را تغییر دهد، صحیح نیست؛ در حالی که بند (۳-۱۳) مصوبه‌ی مجلس،^(۲) منجر به تغییر در شاکله‌ی لایحه‌ی

* در پی انجام تغییرات در لایحه‌ی بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور توسط مجلس، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور در نامه‌های مورخ ۶ و ۷ و ۱۳۹۲/۳/۸ خود، مدعی بر هم خوردن شاکله‌ی لایحه‌ی بودجه و تبدیل شدن آن به طرح شد. شورای نگهبان جهت بررسی این موضوع، جلسه‌ی مشترکی با حضور نمایندگان مجلس و دولت در تاریخ ۱۳۹۲/۳/۹ برگزار کرد و پس از آن، اعضای شورای نگهبان در خصوص این موضوع، به مباحثه پرداختند. اهمّ مباحث و استدلال‌های مطرح شده در این جلسه، در این قسمت به استحضار خوانندگان می‌رسد.

۱. متن استفساریه: «آیا تغییر در ارقام بودجه به نحوی که در کل بودجه تأثیر نگذارد، به وسیله طرح قانونی، با توجه به اصل (۵۲) قانون اساسی امکان‌پذیر است یا خیر؟»

نظریه‌ی تفسیری شماره ۹۲/۳۰/۵۰۰۲ مورخ ۱۳۹۲/۱/۳۱ شورای نگهبان: «... تغییر در ارقام بودجه به نحوی که شاکله بودجه را تغییر دهد، امکان‌پذیر نیست و نتیجتاً خلاف اصل ۵۲ قانون اساسی می‌باشد.»

۲. «بند ۳-۱۳ - به دولت اجازه داده می‌شود با رعایت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵ در سقف سیصد و هفتاد هزار میلیارد ریال نسبت به فروش سهام، سهم‌الشركه، اموال، دارایی‌ها و حقوق مالی و نیروگاه‌های متعلق به دولت و مؤسسات و شرکت‌های دولتی تابعه و وابسته اقدام نموده و منابع حاصله را به ردیف درآمدی ۳۱۰۵۰۲ جدول شماره (۵) این قانون واریز نماید. به ازای وجوه واریزی از محل اعتبارات ۹-۱۰۱۰۰۰۰۰۰ جدول شماره (۸) این قانون به مصارف مندرج در جدول شماره (۱۹) این قانون با اولویت پرداخت به کلیه مطالبات ایشارگران و هزینه‌های مربوط به بازنشستگان و پیش‌مرگان گرد مضمول طرح شهید کاظمی اختصاص می‌یابد.

تبصره الحاقی - دولت با رعایت قوانین مربوط می‌تواند علاوه بر فروش، نسبت به واگذاری موارد مذکور در سقف یادشده صرفاً برای مصارف مندرج در جدول شماره (۱۹) این قانون اقدام نماید.»

بودجه شده است؛ زیرا این بند برای دولت، تعهد هزینه‌ای نسبت به برخی از اشخاص ایجاد کرده است، بدون اینکه برای تأمین آن تعهد، منابع واقعی و کافی تعیین کرده باشد. توضیح اینکه در این بند، مجلس گفته است که به ازای وجوه واریزی از محل اعتبارات این قانون، هزینه‌های مورد نظر از جمله مطالبات ایثارگران و هزینه‌های مربوط به بازنشستگان و پیش‌مرگان گرد مشمول طرح شهید کاظمی تأمین می‌شود. بر این اساس از آنجا که معلوم نیست وجوه واریزی دقیقاً چه مقدار است و آیا با هزینه‌های مذکور برابری می‌کند یا خیر، نمی‌توان گفت یک درآمد قطعی الحصول در برابر «هزینه‌ی قطعی» اختصاص یافته است؛ این در حالی است که در بند (۳-۱۳) لایحه دولت^(۱) بحثی از «به ازای وجوه واریزی» و نیز تعهدات هزینه‌ای فوق‌الذکر وجود نداشت. به علاوه، در پاسخ به این ادعا که «در این بند تصریح شده است که اختصاص منابع «به ازای وجوه واریزی» است؛ لذا این بند مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی نیست»، باید بیان داشت که این بند، برای دولت، طلبکاران بسیاری را ایجاد خواهد کرد و در صورت فقدان «وجوه واریزی»، دولت جهت پاسخ‌گویی به مجلس و طلبکاران، مجبور خواهد شد از محل سایر اعتبارات، این مطالبات را بپردازد؛ زیرا طبق بند مزبور، دولت مدیون است و باید مطالبات قانونی اشخاص را پرداخت کند. بنابراین از آنجا که این مصوبه منجر به تغییر در شاکله‌ی لایحه‌ی بودجه شده است، مغایر با نظریه‌ی تفسیری شورای نگهبان و در نتیجه مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی است.

– حکم بند (۲۵) مصوبه‌ی مجلس،^(۲) منجر به تغییر در شاکله‌ی لایحه‌ی بودجه شده

۱. بند (۳-۱۳) لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۹ هیئت وزیران: «بند ۳-۱۳- به دولت و دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و ماده (۵) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶، اجازه داده می‌شود با رعایت قوانین و مقررات مربوطه در سقف سیصد هزار میلیارد (۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال نسبت به فروش سهام، سهم‌الشرکه، اموال، دارایی‌ها و حقوق مالی و نیروگاه‌های متعلق به دولت و مؤسسات و شرکت‌های دولتی تابعه و وابسته اقدام نموده و منابع حاصله را به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نماید. همچنین دولت و دستگاه‌های یادشده با رعایت قوانین و مقررات مربوطه می‌توانند علاوه بر فروش، نسبت به واگذاری و تهاجر موارد مذکور در سقف یادشده نیز اقدام نمایند.»

۲. «۲۵- به دولت اجازه داده می‌شود تا مبلغ پنجاه هزار میلیارد (۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال اوراق مشارکت ریالی با تضمین خود با بازپرداخت اصل و سود آن به منظور اجرای طرح‌های انتفاعی خود منتشر و وجوه اخذشده را به ردیف درآمد عمومی خزانه‌داری کل واریز نماید. منابع واریزی صرف

است که مبتنی بر نظریه‌ی تفسیری شماره ۹۲/۳۰/۵۰۰۰۲ مورخ ۱۳۹۲/۱/۳۱ شورای نگهبان از اصل ۵۲ (بیان شده در بند قبلی)، مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی است؛ زیرا اولاً منابع حاصل از فروش اوراق مشارکت، به دلیل غیرقطعی بودن از جهت احتمال عدم خرید این اوراق توسط مردم، درآمد دولت محسوب نمی‌شود تا بتوان آن را صرف هزینه‌های قطعی دولت از جمله هزینه‌ی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام کرد؛ ثانیاً بنا بر تصریح صدر این بند، دولت مجاز (و نه مکلف) به انتشار و فروش اوراق مشارکت شده است و می‌تواند این اوراق را منتشر نکند؛ ثالثاً حتی اگر درآمدهایی مانند منابع حاصل از فروش اوراق مشارکت که حکم آن در لایحه‌ی بودجه توسط دولت آمده است، درآمدی واهی است، مجلس باید برای این درآمد، سقف واقعی تعیین کند، نه اینکه با پیش‌بینی منابعی غیرواقعی از این محل، هزینه‌ی قطعی برای این منابع تعیین کند؛ این در حالی است که در بند (۲۵) لایحه دولت،^(۱) منابع مزبور اساساً پیش‌بینی نشده بود؛ رابعاً در پاسخ به این ادعا که «در بندهای (۱-۲) و (۹۳) این مصوبه تصریح شده است که تعهد و پرداخت اعتبارات مصوب، «در حدود وصولی‌ها» مجاز است؛ لذا این بند مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی نیست»، باید بیان داشت که تصریح بر عبارت «در حدود وصولی‌ها»، مربوط به مرحله‌ی تخصیص و اجرای بودجه است و نه مرحله‌ی تصویب بودجه. توضیح اینکه فلسفه‌ی بودجه‌ریزی، ایجاد نظم جهت برنامه‌ریزی سالانه است. بر همین اساس، اصل بر این است که اعتبارات مصوب در بودجه محقق می‌شوند و اعتبار تخصیصی برابر با اعتبار مصوب است. صرفاً و به طور استثنایی، به دلیل احتمال خطا در پیش‌بینی و یا به دلیل احتمال تغییر در شرایط اقتصادی کشور، به مجری قانون بودجه اجازه داده می‌شود که در مرحله‌ی تخصیص و اجرای بودجه، با توجه به شرایط

→

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام مطابق جدول شماره (۱۸) این قانون می‌شود. واگذاری این اوراق به بخش دولتی اعم از شرکت‌ها، بانک‌ها و سایر دستگاه‌ها در بازار پول و قبل از سررسید ممنوع است. اوراق مشارکت فروش‌نرفته هر طرح، قابل واگذاری به پیمانکاران، مشاوران و تأمین‌کنندگان تجهیزات همان طرح در سقف مطالبات معوق طرح با تأیید ذی‌حساب و رئیس دستگاه اجرایی ذی‌ربط است. اوراق واگذارشده قابل بازخرید قبل از سررسید توسط بانک عامل نیست.

۱. بند (۲۵) لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۹ هیئت وزیران: «بند ۲۵- به دولت اجازه داده می‌شود تا مبلغ پنج‌هزار میلیارد (۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال اوراق مشارکت ریالی با تضمین خود با بازپرداخت اصل و سود آن به منظور اجرای طرح‌های انتفاعی خود منتشر نماید.»

کشور، پرداخت‌ها را که لزوماً مساوی با پیش‌بینی‌های قانون بودجه یا اعتبارات بودجه‌ای مصوب نیست، انجام دهد. اما در این مصوبه، در مرحله‌ی تصویب بودجه، از سوی مجلس اعتباراتی پیش‌بینی و به بودجه اضافه شده است که اساساً به دلایل پیش‌گفته قابل تحقق نیستند و غیرواقعی تلقی می‌شوند.

- در این مصوبه، شاکله‌ی لایحه‌ی بودجه تغییر کرده است که در نتیجه، مبنیاً بر نظریه‌ی تفسیری شورای نگهبان از اصل ۵۲ که در بندهای فوق بیان شد، این مصوبه مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی است؛ زیرا اولاً میزان افزایش بودجه‌ی برخی دستگاه‌های اجرایی در این مصوبه نسبت به لایحه‌ی دولت بسیار زیاد است؛ به عنوان نمونه، بودجه‌ی مجلس در این مصوبه نسبت به لایحه، ۱۱۸/۴ درصد افزایش یافته است یا در خصوص مرکز پژوهش‌های مجلس، این افزایش ۱۵۷ درصد است و...؛ ثانیاً در پاسخ به این ادعا که «در بندهای (۱-۲) و (۹۳) این مصوبه تصریح شده است که تعهد و پرداخت اعتبارات مصوب، در حدود وصولی‌ها مجاز است؛ لذا این بند مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی نیست»، باید بیان داشت که منظور از «در حدود وصولی‌ها»، وصولی پیش‌بینی شده در لایحه یا بودجه‌ی مصوب است و نه وصولی‌ای که در واقعیت محقق می‌شود؛ زیرا معنای «وصولی»، اعم از وصولی واقعی است و نباید عبارت «در حدود وصولی‌ها» را منحصر در وصولی واقعی تلقی کرد. بنابراین، از آنجا که به طور مشخص معلوم نیست برای پرداخت اعتبارات مقرر در بندهای مزبور، مقدار وصولی قطعی (واقعی) به چه میزان است و آیا این مقدار وصولی تأمین‌کننده‌ی هزینه‌های قطعی پیش‌بینی شده می‌باشد یا خیر، بندهای مزبور مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی است؛ ثالثاً در صورت عدم تحقق منابع پیش‌بینی شده در بودجه‌ی مصوب، بسیاری از هزینه‌ها مانند حقوق کارمندان دولت، غیرقابل پرداخت می‌شود و حال آنکه دولت نمی‌تواند چنین هزینه‌هایی را پرداخت نکند. همچنین در صورتی که منابع پیش‌بینی شده در لایحه‌ی دولت، معقول و واقعی نباشند، مجلس نباید در قانون بودجه مجوز دریافت چنین منابعی را به دولت بدهد و بعد میزان آن را به صورت واهی، مشخص کند، بلکه باید مبادرت به اصلاح منابع غیرمعقول و غیرواقعی کند و میزان تحقق آنها را نیز واقعی کند تا بودجه‌ی کشور هر چه بیشتر به واقعیت نزدیک شود؛ رابعاً این ادعا که «دولت باید درآمدهای حاصل از فروش اوراق مشارکت را در سرجمع اعتبارات درآمدی لایحه‌ی بودجه

محاسبه می‌کرد و برای آن هزینه‌ی قطعی در نظر می‌گرفت»، نادرست است. اقدام مجلس هم که در این راستا با تغییر در لایحه‌ی بودجه انجام گرفته است، نادرست است؛ زیرا اختصاص درآمد غیرقطعی حاصل از اوراق مشارکت به هزینه‌ی قطعی، برخلاف اصول بودجه‌ریزی است؛ چه آنکه اوراق مشارکت، اساساً درآمد محسوب نمی‌شود؛ زیرا دولت در برابر منابع حاصل از این اوراق، در خصوص اصل و سود این اوراق، مسئولیت و تعهد دارد؛ لذا باید اوراق مشارکت را جزء دیون دولت محاسبه کرد، نه درآمدهای قطعی دولت. بر همین اساس، دولت در لایحه‌ی بودجه، منابع حاصل از فروش این اوراق را به عنوان درآمدهای خود نیآورده و چنین مواردی را به صورت درآمد- هزینه‌ای در نظر گرفته بود. به عنوان مثال، بند (۲۵) مصوبه‌ی مجلس، با بند (۲۵) لایحه‌ی دولت این تفاوت را دارد که در مصوبه‌ی مجلس، برای منابع حاصل از اوراق مشارکت، هزینه‌ی قطعی - یعنی هزینه‌ی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام که اغلب آنها جزء دیون دولت به طرح‌های عمرانی بوده و یک هزینه‌ی الزامی و قطعی هستند - در نظر گرفته‌اند؛ حال آنکه در لایحه‌ی دولت، هزینه به صورت مطلق و کلی آمده است. در نتیجه، با توجه به اینکه در مصوبه‌ی مجلس، منابع غیرقطعی و یا در قالب درآمد- هزینه‌ای، به هزینه‌های قطعی اختصاص یافته است، مصوبه‌ی مجلس، شاکله‌ی لایحه‌ی بودجه را تغییر داده است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- اولاً برخی بندهای حذف شده، مانند بندهای (۴۶) الی (۴۹) لایحه‌ی دولت که مربوط به تغییر و اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ بوده است، ماهیت بودجه‌ای نداشته‌اند و لذا حذف چنین بندهایی توسط مجلس لازم و صحیح است و به معنای تغییر در شاکله‌ی لایحه‌ی بودجه تلقی نمی‌شود؛ ثانیاً تغییر کمی فراوان در احکام لایحه‌ی بودجه، ملاک تغییر در شاکله‌ی لایحه‌ی بودجه نیست، بلکه باید بررسی کرد که تغییرات در بندهای بودجه، چه مقدار تأثیر در سقف بودجه^(۱) گذاشته است و آیا سقف لایحه‌ی بودجه تغییر کرده است یا خیر؛ ثالثاً نظر دولت برای

۱. بر اساس بند (۱) نظریه تفسیری شماره ۷۸/۲۱/۵۱۴۶ مورخ ۱۳۷۸/۵/۲۴ شورای نگهبان، «۱- تغییر در ارقام بودجه به نحوی که در کل بودجه تأثیر بگذارد، به وسیله طرح قانونی، با توجه به اصل ۵۲ قانون اساسی امکان‌پذیر نیست».

پذیرش تغییر در شاکله‌ی لایحه‌ی بودجه به تنهایی کافی نیست و باید گزارش ارائه شده توسط معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور را بررسی کارشناسانه کرد و در صورتی که تغییرات مجلس در لایحه‌ی دولت، قریب‌المنجرب و اندک باشد، نمی‌توان این مصوبه را مغایر با نظریه‌ی تفسیر شورای نگهبان از اصل ۵۲ قانون اساسی دانست.

- بند (۳-۱۳) مصوبه‌ی مجلس، منجر به تغییر در شاکله‌ی لایحه‌ی بودجه نشده است و در نتیجه مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی نیست؛ زیرا اولاً با توجه به اینکه در بند (۳-۱۳) مصوبه‌ی مجلس تصریح شده است که دولت «به ازای وجوه واریزی از محل اعتبارات ... با اولویت پرداخت به کلیه مطالبات ایثارگران و هزینه‌های مربوط به بازنشستگان و پیش‌مرگان‌گرد مشمول طرح شهید کاظمی اختصاص دهد»، هزینه‌های موضوع این بند، قطعی نبوده و بلکه مشروط به «میزان وجوه واریزی» است؛ لذا مجلس در این بند، یک درآمد محتمل‌الحصول را به یک «هزینه‌ی قطعی» اختصاص نداده است تا بتوان این کار را مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی و یا اصول بودجه‌ریزی دانست. دولت می‌تواند در پاسخ به انتظارات و توقعات طلبکاران، به عبارت «به ازای وجوه واریزی» در این بند استناد کرده و فقدان منابع و وجوه واریزی را دلیل عدم پرداخت مطالبات آنها اعلام کند؛ ثانیاً به طور کلی، در بند (۱-۲) این مصوبه تصریح شده است که «این قانون با الزام به رعایت قوانین و مقررات عمومی حاکم بر دستگاه‌های دولتی، قابل اجرا می‌باشد و وصول منابع و تعهد و پرداخت از محل مصارف این قانون (در حدود وصولی منابع)، صرفاً با رعایت مفاد بند (و) ماده (۲۲۴) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۵ امکان‌پذیر است». در نتیجه، هر تعهد و پرداختی توسط دولت، «صرفاً در حدود وصولی منابع» مجاز است و مجلس هیچ هزینه‌ای را بدون تأمین منبع برای آن هزینه، ایجاد نکرده است. به بیان دیگر، هزینه‌های مندرج در بودجه، احتمالی و مشروط به تحقق درآمدها است؛ ثالثاً علاوه بر بند (۱-۲)، بند (۹۳) این مصوبه نیز به طور کلی حکم کرده است که «در سال ۱۳۹۲، کلیه قوانین عام و خاص که احکام و تکالیفی برای مصرف اعتبارات تعیین کرده‌اند، به شرح عناوین، ارقام، احکام و جداول این قانون و موافقتنامه‌های متبادله با معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور و در

سقف اعتبارات مصوب و در حدود وصولی‌ها، قابل تعهد، پرداخت و هزینه است» که منظور از «در حدود وصولی‌ها» در این بند، وصولی واقعی است و نه اعتبار پیش‌بینی شده؛ زیرا در اصطلاح متخصصان بودجه، به منابع پیش‌بینی شده، «منابع وصولی» گفته نمی‌شود و از بندهای (۱-۲) و (۹۳) نیز، چنین برداشتی نمی‌شود.

- بند (۲۵) مصوبه‌ی مجلس که در آن، به دولت اجازه داده شده است تا مبلغ پنجاه هزار میلیارد ریال، اوراق مشارکت ریالی منتشر کند، منجر به تغییر در شاکله‌ی لایحه‌ی بودجه نشده است و در نتیجه، این بند، مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی نیست؛ زیرا اولاً با توجه به احکام مندرج در لایحه‌ی بودجه‌ی دولت، برخی درآمدهای مندرج در لایحه، از جمله درآمدهای ناشی از فروش اوراق مشارکت، در سرجمع اعتبارات لایحه محاسبه نشده بود که مجلس همین درآمدها را صرفاً به سرجمع اعتبارات بودجه‌ی مصوب اضافه کرده است. بنابراین از یک سو باید گفت اگر این درآمدها، واهی است، چرا دولت چنین احکامی را خود در لایحه‌ی بودجه گنجانده بوده است. از سوی دیگر با اینکه مجلس صلاحیت انجام تغییر در سرجمع اعتبارات لایحه‌ی بودجه را دارد، مجلس چنین کاری نکرده است و صرفاً درآمدهایی را که در ارقام لایحه‌ی دولت محاسبه نشده بود، محاسبه و به سرجمع اعتبارات اضافه کرده است؛ یعنی مبلغ موضوع بند (۲۵) را که به اشتباه، دولت در سرجمع اعتبارات محاسبه نکرده بود، مجلس محاسبه و به در سرجمع اعتبارات لحاظ کرده است؛ چه آنکه از لحاظ بودجه‌نویسی، اوراق مشارکت، مانند سایر درآمدهای پیش‌بینی شده، حتی اگر ناشی از استقراض باشد، درآمد محسوب شده و باید در ارقام بودجه، محاسبه شود؛ ثانیاً در این بند تصریح شده است که «منابع واریزی» (نه رقم پنج هزار میلیارد تومان)، صرف طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام می‌شود؛ لذا بر اعتبارات و هزینه‌هایی که در لایحه آمده است، چیزی اضافه نشده است. به علاوه بند (۹۳) مصوبه نیز، چنین حکمی دارد؛ ثالثاً بخشی از تغییراتی که مجلس در این بند از لایحه‌ی بودجه اعمال کرده است، ناشی از عدم رعایت قوانین توسط دولت در تهیه‌ی بودجه‌ی کل کشور بوده است. به عنوان مثال، دولت در بند (۲۵) لایحه‌ی بودجه، بر واریز درآمدهای حاصل از فروش اوراق مشارکت به خزانه تصریح نکرده بود که مجلس به منظور اجتناب از ایراد مغایرت با اصل ۵۳ قانون اساسی آن را برطرف کرده است.

- احکام مندرج در بند (۷-۲)، بند الحاقی (۵۱) و بند الحاقی (۱۲) مصوبه، قابل

اجرا بوده و منجر به توقف تقریبی اجرای عملیات عمرانی در کشور نمی‌شود و در نتیجه احکام مزبور، منجر به تغییر در شاکله‌ی لایحه‌ی بودجه نمی‌شود و مغایرتی با اصل ۵۲ قانون اساسی ندارند. توضیح اینکه بر اساس بند الحاقی (۵۱)، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور مکلف است نسبت به تخصیص (۱۰۰٪) سهم داخلی و اعتبار ریالی طرح‌هایی که از طریق تسهیلات مالی توسعه‌ای بلندمدت بانک جهانی و بانک توسعه اسلامی تأمین مالی می‌شوند، از محل اعتبارات مصوب مربوط اقدام کند. و نیز بر اساس بند الحاقی (۱۲)، دولت مکلف است معادل (۹۰٪) اعتبارات مصوب مندرج در قانون بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور را تا پایان سال مالی به سازمان انرژی اتمی ایران تخصیص و توسط خزانه پرداخت نماید. در مقابل این دو بند، بند (۷-۲) اعلام می‌دارد که کاهش تخصیص اعتبار هر یک از ردیف‌های طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، حداکثر تا (۱۰٪)، صرفاً برای افزایش به سقف تخصیص اعتبار طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای با خاتمه سال ۱۳۹۲ این قانون در هر دستگاه اجرایی و در داخل هر فصل و هر استان مجاز است. تفاوت بیش از (۱۰٪) در تخصیص و پرداخت ردیف‌های مصوب سایر طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای توسط کمیته‌های تخصیص اعتبار و پرداخت توسط خزانه ممنوع و در حکم تصرف غیرقانونی در اموال عمومی است. این ادعا که «نتیجه این احکام این است که برای تمامی طرح‌ها باید حداقل ۹۰٪ تخصیص و پرداخت شود که این امر ناممکن است» نادرست است؛ زیرا حکم بند الحاقی (۵۱) و حکم بند الحاقی (۱۲)، از حکم کلی بند (۷-۲) مصوبه، خارج هستند و مشمول حکم کلی بند (۷-۲) نمی‌شوند.

ج - تصمیم شورا

- تغییراتی که مجلس در لایحه‌ی بودجه‌ی تنظیم‌شده از سوی دولت اعمال کرده است، به حدی نیست که موجبات تغییر در شاکله‌ی بودجه را فراهم آورده باشد. از این جهت، کلیت این مصوبه، مغایر با قانون اساسی و نظریه‌ی تفسیری شورای نگهبان از اصل ۵۲ شناخته نشد.

ماده واحده- بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور از حیث منابع بالغ

بر هفت میلیون و دویست و هفتاد و هفت هزار و سی و چهار میلیارد و پانصد و ده میلیون (۷,۲۷۷,۰۳۴,۵۱۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال و از حیث مصارف بالغ بر هفت میلیون و دویست و هفتاد و هفت هزار و سی و چهار میلیارد و پانصد و ده میلیون (۷,۲۷۷,۰۳۴,۵۱۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به شرح زیر است:

اول- منابع و مصارف:

...

دوم- تولید، سرمایه و نیروی انسانی

نفت و گاز

۳-

۳-۱- در راستای اعمال حق مالکیت و حاکمیت بر منابع نفت و گاز کشور و نیز به منظور اجرای احکام قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران رابطه مالی و نحوه تسویه حساب بین دولت (خزانه‌داری کل کشور) و وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه ذی‌ربط بابت کلیه مصارف سرمایه‌ای و هزینه‌ای شرکت یاد شده و شرکت‌های تابعه از جمله بازپرداخت تسهیلات بیع متقابل، بازپرداخت تسهیلات، تولید، حفظ سطح تولید و برداشت صیانتی و افزایش تولید نفت و گاز طبیعی، سرمایه‌گذاری و نیز هزینه صادرات با احتساب هزینه‌های حمل و بیمه (سیف)، چهارده و نیم درصد (۱۴/۵٪) از ارزش نفت (نفت خام و میعانات گازی) صادراتی و میعانات گازی تحویلی به مجتمع‌های پتروشیمی و سایر شرکت‌ها و مبالغ واریزی بابت خوراک پالایشگاه‌های داخلی براساس قیمت فرآورده‌های نفتی به قیمت فروش داخلی سال ۱۳۹۲ پس از کسر هزینه‌ها معاف از مالیات و تقسیم سود سهام به عنوان سهم آن شرکت تعیین می‌شود. همچنین به منظور تحقق مفاد ماده (۲۲۹) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران^(۱) مازاد منابع ارزی

۱. ماده (۲۲۹) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۵: «ماده ۲۲۹- وزارت نفت موظف است نسبت به تولید صیانتی میدان‌های نفتی و گازی در طی سال‌های برنامه

ناشی از افزایش قیمت و مقدار صادرات نفت خام و میعانات گازی نسبت به مبانی محاسباتی موضوع این بند پس از کسر سهم صندوق توسعه ملی در سقف هفت میلیارد دلار (۷,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) از ابتدای سال ۱۳۹۲ و در مقاطع سه ماهه صرفاً به منظور سرمایه‌گذاری در طرح‌های نفت و گاز با اولویت میداین مشترک در اختیار این شرکت قرار می‌گیرد. مبلغ مذکور به عنوان درآمد شرکت محسوب نمی‌شود و بابت تجهیز منابع سرمایه‌ای شرکت می‌باشد. وزارت نفت از طریق شرکت تابعه ذی‌ربط مکلف است معادل هشتاد و پنج و نیم درصد (۸۵/۵٪) بقیه ارزش مواد مذکور را به حساب بستانکار دولت (خزانه‌داری کل کشور) منظور و به شرح مقررات این بند با دولت (خزانه‌داری کل کشور) تسویه حساب نماید. وزارت نفت از طریق شرکت تابعه ذی‌ربط می‌تواند از محل سهم خود، قراردادهای لازم را با شرکت‌های عملیاتی تولید نفت و گاز براساس قیمت تمام‌شده و در چهارچوب بودجه عملیاتی منعقد نماید.

مفاد این بند جایگزین مفاد تبصره (۳۸) دائمی لایحه قانونی بودجه سال ۱۳۵۸ کل کشور مصوب ۱۳۵۸/۵/۲۷^(۱) شورای انقلاب

→

به توالی با حداقل ده درصد (۱۰٪)، بیست درصد (۲۰٪)، پنجاه درصد (۵۰٪)، هفتاد و پنج درصد (۷۵٪) و صد درصد (۱۰۰٪) از میداین اقدام نماید. به این منظور سالانه ده درصد (۱۰٪) از ارزش نفت خام و میعانات و مایعات گازی تولیدی پس از واریز به خزانه برای عملیات زیر به شرکت‌های تابعه وزارت نفت تخصیص می‌یابد:

الف- برداشت صیانتی از مخازن نفتی موجود با تزریق گاز، آب و سایر روش‌ها به نحوی که در طول برنامه پنجم، متوسط تولید نفت خام مخازن مذکور، حداقل معادل متوسط برداشت در سال ۱۳۸۸ باشد.
ب- افزایش تولید گاز طبیعی به خصوص با اجرای فازهای برنامه‌ریزی‌شده میدان گازی پارس جنوبی و سایر میداین مشترک گازی و جمع‌آوری گازهای در حال سوختن میداین در حال بهره‌برداری، به نحوی که علاوه بر تأمین گاز کافی برای تزریق به میداین نفتی، مصارف داخلی کشور و صادرات تعهد شده، تضمین شود.»

۱. تبصره (۳۸) لایحه قانونی بودجه سال ۱۳۵۸ کل کشور مصوب ۱۳۵۸/۵/۲۷ شورای انقلاب: «تبصره ۳۸- قراردادهای فروش نفت وسیله شرکت ملی نفت ایران از طرف دولت امضاء و وجوه حاصل از فروش نفت خام به هر صورت و فرآورده‌های نفتی صادراتی مستقیماً به حساب خزانه‌داری کل نزد

←

اسلامی می‌شود.

قیمت نفت صادراتی از مبادی اولیه، قیمت معاملاتی یک بشکه نفت صادراتی از مبادی اولیه در هر محموله و قیمت نفت عرضه شده در بورس، متوسط قیمت نفت صادراتی در یک‌ماه شمسی از مبادی اولیه و همچنین برای نفت تحویلی به پالایشگاه‌های داخلی و مجتمع‌های پتروشیمی اعم از دولتی و خصوصی، نود و پنج درصد (۹۵٪) متوسط بهای محموله‌های صادراتی نفت مشابه در هر ماه شمسی است.

پالایشگاه‌هایی که خوراک نفت خام و میعانات گازی را به نسبت سهم صادرات فرآورده‌های خود به قیمت مذکور در قانون هدفمند کردن یارانه‌ها (۹۵٪ قیمت فوب خلیج فارس) خریداری و بهای آن را به صورت ارز و از طریق بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به حساب‌های مورد تأیید خزانه‌داری کل کشور واریز می‌کنند، مشمول مفاد جزء (۱) بند (ح) ماده (۸۴) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران^(۱) نمی‌باشند.

وزارت نفت مکلف است از طریق شرکت دولتی تابعه ذی‌ربط در مقاطع سه‌ماهه عملکرد مالی این جزء را پس از تأیید سازمان حسابرسی و تصویب کارگروهی مرکب از معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور و وزیران امور اقتصادی و دارایی و نفت تسویه نماید. تسویه نهایی فیزیکی و مالی باید براساس

→

بانک مرکزی ایران منظور می‌گردد. هر مبلغ که طبق بودجه مصوب شرکت مذکور از محل درآمد عمومی باید در اختیار شرکت ملی نفت ایران گذاشته شود به ترتیبی که نیازهای شرکت اقتضا کند از طرف خزانه‌داری کل در اختیار شرکت قرار داده می‌شود. بانک مرکزی ایران مکلف است ارزهای مورد نیاز شرکت ملی نفت ایران را به میزانی که شرکت تغییر خواهد کرد به شرکت مذکور بفروشد.

۱. بند (ح) ماده (۸۴) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۲۵ - «بند ح - منابع صندوق [صندوق توسعه ملی]:

- ۱- حداقل معادل بیست درصد (۲۰٪) از منابع حاصل از صادرات نفت (نفت خام، و میعانات گازی، گاز و فرآورده‌های نفتی) در سال‌های برنامه و تعیین مبلغ آن در قوانین بودجه سنواتی
- ۲- حداقل بیست درصد (۲۰٪) ارزش صادرات تهاتری اقلام فوق‌الذکر ...»

گزارش حسابرسی تا پایان تیرماه سال بعد انجام شود.

الف - دیدگاه مغایرت

- طبق این بند، مازاد منابع ارزی پس از کسر سهم صندوق توسعه ملی در سقف هفت میلیارد دلار به منظور سرمایه‌گذاری در طرح‌های نفت و گاز در اختیار شرکت ملی نفت ایران قرار می‌گیرد. بدین ترتیب، مبلغ هفت میلیارد دلار به خزانه واریز نمی‌شود؛ در حالی که طبق اصل ۵۳ قانون اساسی، باید کلیه دریافت‌های دولت در حساب‌های خزانه‌داری کل کشور متمرکز شود. هر چند شرکت ملی نفت ایران، شخصیت حقوقی مستقل از دولت دارد لیکن کلیه درآمدهای آن، دریافت دولت است و در نتیجه طبق اصل ۵۳ قانون اساسی باید به خزانه واریز شود؛ بنابراین این بند از حیث عدم واریز مبلغ هفت میلیارد دلار به خزانه، مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی است. عبارت «به حساب بستانکار دولت (خزانه‌داری کل کشور) منظور و به شرح مقررات این بند با دولت (خزانه‌داری کل کشور) تسویه حساب نماید»، مذکور در این بند نیز رافع این ایراد نیست؛ زیرا این عبارت صرفاً ناظر به «معادل هشتاد و پنج و نیم درصد بقیه ارزش مواد مذکور» است و ناظر به مبلغ هفت میلیارد دلار نمی‌باشد.

- از آنجا که از عبارت «مفاد این بند جایگزین مفاد تبصره (۳۸) دائمی لایحه قانونی بودجه سال ۱۳۵۸ کل کشور مصوب ۱۳۵۸/۵/۲۷ شورای انقلاب اسلامی می‌شود» در این بند، دائمی و همیشگی بودن آن و در نتیجه، نسخ تبصره‌ی قانون مزبور قابل برداشت است، این بند مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی مبنی بر لزوم سالانه بودن بودجه است.

ب - دیدگاه عدم مغایرت

- عدم واریز مبلغ هفت میلیارد دلار به خزانه مذکور در این بند، مغایر اصل ۵۳ قانون اساسی نیست؛ زیرا این بند در ادامه اشعار داشته است که «به حساب بستانکار دولت (خزانه‌داری کل کشور) منظور و به شرح مقررات این بند با دولت (خزانه‌داری کل کشور) تسویه حساب نماید». توضیح اینکه منظور نمودن مبلغ مزبور به حساب خزانه و تسویه آن، در واقع، به معنای واریز این مبلغ به خزانه است. بر این اساس، نمی‌توان بند مزبور را مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی دانست.

- قراردادن مازاد منابع ارزی موضوع این بند پس از کسر سهم صندوق توسعه ملی

در سقف هفت میلیارد دلار در اختیار شرکت ملی نفت ایران، در مقام اجرا و تحقق مفاد ماده (۲۲۹) قانون برنامه پنجم توسعه^(۱) است؛ توضیح آنکه صندوق توسعه ملی، خود خزانه‌ی مستقلی است که مبلغ هفت میلیارد دلار مزبور پس از واریز به خزانه، از آنجا برداشت می‌شود؛ لذا عملاً این مبلغ به خزانه واریز شده است. به بیان دیگر، از آنجا که در ماده (۲۲۹) قانون برنامه پنجم توسعه، بر واریز به خزانه تصریح شده بود و بر این اساس، شورای نگهبان آن را مغایر اصل ۵۳ قانون اساسی ندانسته است، نمی‌توان این بند را از حیث عدم واریز مبلغ هفت میلیارد دلار به خزانه، مغایر اصل ۵۳ قانون اساسی دانست.

- مبلغ هفت میلیارد دلار، درآمد شرکت ملی نفت ایران نیست، بلکه این مبلغ «صرفاً به منظور سرمایه‌گذاری در طرح‌های نفت و گاز با اولویت میداین مشترک در اختیار این شرکت قرار می‌گیرد»؛ از این رو، لزومی به واریز این مبلغ به خزانه نیست. ضمن آنکه مستفاد از عبارت «در اختیار این شرکت قرار می‌گیرد» در این بند آن است که در واقع این مبلغ از خزانه برداشت شده و در اختیار شرکت ملی نفت قرار گرفته است. بنابراین نمی‌توان بند مزبور را مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی دانست.

- از آنجا که شرکت ملی نفت ایران شخصیت حقوقی مستقل از دولت دارد، درآمد آن شرکت، دریافت دولت محسوب نمی‌شود؛ از این رو، حکم مقرر در اصل ۵۳ قانون اساسی مبنی بر لزوم واریز دریافت‌های دولت به خزانه‌داری کل کشور شامل بند مزبور نشده و مغایرتی با این اصل ندارد.

- با توجه به بند الحاقی (۷۱) این مصوبه^(۲) نمی‌توان از عبارت «مفاد این بند جایگزین مفاد تبصره (۳۸) دائمی لایحه قانونی بودجه سال ۱۳۵۸ کل کشور مصوب ۱۳۵۸/۵/۲۷ شورای انقلاب اسلامی می‌شود»، برداشت دائمی بودن کرد، بلکه با وجود

۱. ماده (۲۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۲۵ - «ماده ۲۲۹ - وزارت نفت موظف است نسبت به تولید صیانتی میدان‌های نفتی و گازی در طی سال‌های برنامه به توالی با حداقل ده درصد (۱۰٪)، بیست درصد (۲۰٪)، پنجاه درصد (۵۰٪)، هفتاد و پنج درصد (۷۵٪) و صد درصد (۱۰۰٪) از میداین اقدام نماید. به این منظور سالانه ده درصد (۱۰٪) از ارزش نفت خام و میعانات و مایعات گازی تولیدی پس از واریز به خزانه برای عملیات زیر به شرکت‌های تابعه وزارت نفت تخصیص می‌یابد: ...»

۲. بند الحاقی ۷۱ - احکام این قانون در سال ۱۳۹۲ قابل اجراء است.

بند الحاقی (۷۱)، اجرای این بند، صرفاً در بازه‌ی زمانی سال ۱۳۹۲ خواهد بود. بنابراین بند مزبور مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی نیست.

ج- تصمیم شورا

- از آنجا که در بند (۳-۱) آمده مفاد این بند جایگزین مفاد تبصره (۳۸) دائمی لایحه قانونی بودجه سال ۱۳۵۸ کل کشور مصوب ۱۳۵۸/۵/۲۷ شورای انقلاب اسلامی می‌شود، عبارت مذکور ایهام دائمی بودن آن را می‌نماید، بنابراین مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی است.

* * *

ماده واحده- ...

-۳

...-۳-۱

۳-۲- وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه ذی‌ربط مکلف است کلیه دریافتی‌های حاصل از صادرات نفت خام و میعانات گازی اعم از صادرات سال جاری و سال‌های قبل را به هر صورت، پس از کسر بازپرداخت‌های بیع متقابل به‌عنوان علی‌الحساب پرداخت‌های موضوع این بند و تسویه بندهای متناظر در قوانین بودجه سال‌های قبل بلافاصله از طریق حساب‌های مورد نظر و مورد تأیید بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به حساب‌های مربوط در خزانه‌داری کل کشور واریز نماید. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است سهم وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه ذی‌ربط را به حساب‌های آن شرکت مورد تأیید خزانه‌داری کل کشور در داخل و مورد تأیید آن بانک در خارج از کشور برای پرداخت به پیمانکاران و سازندگان و عرضه‌کنندگان مواد و تجهیزات مربوط طرف قرارداد و هزینه‌های جاری ارزی شرکت واریز و برای قراردادهای تسهیلات مالی خارجی توثیق نماید. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است از وجوه حاصله هر ماهه به‌طور متناسب، چهارده و نیم درصد (۱۴/۵٪) سهم وزارت نفت از طریق شرکت تابعه ذی‌ربط (با احتساب

بازپرداخت‌های بیع متقابل)، بیست و شش درصد (۲۶٪) سهم صندوق توسعه ملی و دو درصد (۲٪) سهم بازپرداخت برداشت از این صندوق (بابت پرداخت عیدانه سال ۱۳۹۱) را به حساب مربوط واریز و پنجاه و هفت و نیم (۵۷/۵٪) درصد را با اعلام خزانه‌داری کل کشور و با فروش مبالغ ارزی به نرخ واحد برای کلیه مصارف و با رعایت قوانین حاکم بر بانک مرکزی و بند (ج) ماده (۸۱) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران،^(۱) اعلامی به وسیله این بانک حداکثر معادل مبالغ مندرج در ردیف‌های درآمدی ۲۱۰۱۰۱ و ۲۱۰۱۰۹ جدول شماره (۵) این قانون لحاظ و مزاد وجوه حاصله نسبت به سقف ردیف‌های یادشده را با در نظر گرفتن جزء (۱-۳) این بند مبنی بر اختصاص معادل هفت میلیارد (۷,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار به وزارت نفت از طریق شرکت تابعه ذی‌ربط جهت تحقق مفاد ماده (۲۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران به حساب ذخیره ارزی واریز نماید.

تبصره ۱- سهم وزارت نفت از طریق شرکت تابعه ذی‌ربط از محل منابع موضوع اجزای (۱-۳) و (۶-۳) این بند فقط جهت سرمایه‌گذاری در طرح‌های نفت و گاز قابل هزینه است.

تبصره ۲- در راستای اجرای قسمت اخیر جزء (۱) بند (ح) ماده (۸۴) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است بیست و شش درصد (۲۶٪) صادرات گاز طبیعی پس از کسر ارزش گاز طبیعی وارداتی را به حساب صندوق توسعه ملی واریز نماید. مبلغ

۱. بند (ج) ماده (۸۱) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۲۵:

«ماده ۸۱- به منظور تنظیم تعهدات ارزی کشور:

الف- ...

ج- نظام ارزی کشور، «شناور مدیریت‌شده» است. نرخ ارز با توجه به حفظ دامنه رقابت‌پذیری در تجارت خارجی و با ملاحظه تورم داخلی و جهانی و همچنین شرایط اقتصاد کلان از جمله تعیین حد مطلوبی از ذخایر خارجی تعیین خواهد شد.»

واریزی از ماه یازدهم سال، محاسبه و تسویه می‌شود.

تبصره ۳- وزارت نفت موظف است هر ماه گزارش عملکرد این جزء شامل میزان و مبلغ تولید، فروش و وصول درآمد بیع متقابل نفتی و گازی، صادرات نفت خام، میعانات گازی و گاز طبیعی را به کمیسیون‌های اقتصادی، انرژی و برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی، وزارت امور اقتصادی و دارایی، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و دیوان محاسبات کشور ارسال نماید.

تبصره الحاقی- شورای پول و اعتبار مکلف است در طول دوره اجرای این قانون وظایف زیر را اجراء نموده و گزارش اقدامات انجام‌شده را به صورت ماهانه از طریق وزیر امور اقتصادی و دارایی به کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات و اقتصادی مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

- ۱- پایش مستمر منابع ارزی کشور
 - ۲- پایش و اولویت‌بندی مصارف ارزی کشور
 - ۳- تعیین میزان و نحوه مداخله بانک مرکزی در بازار آزاد ارز و نظارت بر حُسن اجرای آن
 - ۴- مدیریت نرخ ارز با توجه به حفظ دامنه رقابت‌پذیری در تجارت خارجی
 - ۵- تعیین قیمت محاسباتی ارز جهت تسویه حساب وزارت نفت، بانک مرکزی و خزانه‌داری کل کشور
- وزیر امور اقتصادی و دارایی و رئیس کل بانک مرکزی در حُسن اجرای این مصوبه مسئولیت مشترک دارند.

الف- دیدگاه مغایرت

- تعیین وظیفه برای شورای پول و اعتبار در تبصره‌ی الحاقی این بند، مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی است؛ زیرا اولاً این شورا طبق ماده (۸۹) قانون برنامه پنجم توسعه مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورایی دائمی است در حالی که طبق اصل ۵۲، بودجه‌ی کل کشور، سالانه است و بنابراین، نمی‌توان در مصوبه‌ی بودجه که عمری یک‌ساله دارد برای شورایی دائمی، وظایفی جدید تعریف کرد؛ ثانیاً تعیین

وظیفه برای این شورا ماهیت بودجه‌ای ندارد و ناظر بر دخل و خرج دولت در طی یک سال مالی نیست. بنابراین، تبصره‌ی الحاقی مزبور به دلیل داشتن ماهیت غیربودجه‌ای و سالانه نبودن مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی است.

- مدیریت نرخ ارز در صلاحیت بانک مرکزی می‌باشد که یک نهاد دولتی است؛ اما با تصویب تبصره‌ی الحاقی مزبور، این صلاحیت که جنبه‌ی اجرایی دارد به شورای پول و اعتبار که برخی اعضای آن خارج از قوه مجریه می‌باشند واگذار می‌شود که این امر مغایر با اصل ۶۰ قانون اساسی است. بر همین اساس بوده که شورای نگهبان ماده (۸۹) مکرر (۳) لایحه برنامه پنجم توسعه را که در خصوص به رسمیت شناختن شورای پول و اعتبار و وظایفش بود، به جهت سپردن امور اجرایی به غیر اعضای قوه مجریه، مغایر اصل ۶۰ قانون اساسی دانسته بود.^(۱) این مغایرت در تبصره الحاقی، نه تنها همچنان باقی است بلکه با توسعه‌ی وظایف شورای پول و اعتبار، مغایرت مزبور بیشتر نیز شده است.

- در تبصره‌ی الحاقی این بند، وظایفی به شورای پول و اعتبار داده شده است که جزء وظایف مقرر در ماده (۸۹) قانون برنامه پنجم توسعه^(۲) مصوب مجمع تشخیص

۱. نظر شماره ۴۱۰۲۱/۳۰/۸۹ مورخ ۱۳۸۹/۱۰/۹ شورای نگهبان: «در ماده (۸۹) مکرر (۳)، تصویب دستورالعمل اجرایی این ماده توسط شورای پول و اعتبار به علت اجرایی بودن امر، مغایر اصل ۶۰ قانون اساسی شناخته شد.»

۲. ماده (۸۹) برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۲۵: «ماده ۸۹- ترکیب اعضای شورای پول و اعتبار به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

- وزیر امور اقتصادی و دارایی یا معاون وی
- رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
- معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور یا معاون وی
- دو تن از وزراء به انتخاب هیئت وزیران
- وزیر صنعت، معدن و تجارت
- دو نفر کارشناس و متخصص پولی و بانکی به پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و تأیید ریاست جمهوری
- دادستان کل کشور یا معاون وی
- رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن
- رئیس اتاق تعاون
- نمایندگان کمیسیون‌های اقتصادی و برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی (هر کدام یک نفر) به عنوان ناظر با انتخاب مجلس

مصلحت نظام نبوده و به نوعی با این مصوبه، وظایف شورای پول و اعتبار توسعه داده شده است. بر این اساس، از آنجا که طبق نظریه‌ی تفسیری شورای نگهبان^(۱) از اصل ۱۱۲ قانون اساسی، تصویب قانونی که مصوبه‌ی مجمع تشخیص مصلحت نظام را تغییر دهد، در حکم رد، ابطال و فسخ مصوبه‌ی مجمع تشخیص مصلحت نظام است که از سوی مجلس جایز نیست، تبصره‌ی مزبور از حیث توسعه‌ی وظایف شورای پول و اعتبار، مغایر با اصل ۱۱۲ قانون اساسی است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- در تبصره‌ی الحاقی مزبور، تعیین برخی وظایف برای شورای پول و اعتبار همچون پایش مستمر منابع ارزی کشور دارای ماهیت بودجه‌ای است؛ چون با درآمدها و منابع کشور در ارتباط است. بر این اساس، تبصره‌ی مزبور از این حیث، مغایرتی با اصل ۵۲ قانون اساسی ندارد.

- طبق بند الحاقی (۷۱) این مصوبه، احکام مصوبه‌ی بودجه، فقط در سال ۱۳۹۲ قابل اجراء است. در صدر تبصره‌ی الحاقی نیز تصریح شده که این تبصره «در طول دوره اجراء این قانون» لازم‌الاجرا است. بنابراین، احکام مقرر در این تبصره، مغایر با اصل سالانه بودن بودجه کل کشور موضوع اصل ۵۲ قانون اساسی نمی‌باشد.

ج- تصمیم شورا

- تبصره‌ی الحاقی بند (۳-۲) با توجه به ترکیب شورای پول و اعتبار، مغایر اصل ۶۰ قانون اساسی شناخته شد.

→

تبصره ۱- ریاست شورا بر عهده رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران خواهد بود.
تبصره ۲- هر یک از اعضاء خبره شورای پول و اعتبار هر دو سال یک بار تغییر می‌یابند. انتخاب مجدد آنها بلامانع است.»

۱. نظریه‌ی تفسیری شماره ۵۳۱۸ مورخ ۱۳۷۲/۷/۲۴ شورای نگهبان: «هیچ‌یک از مراجع قانون‌گذاری حق رد و ابطال و نقض و فسخ مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام را ندارد؛ اما در صورتی که مصوبه مجمع مصلحت مربوط به اختلاف نظر شورای نگهبان و مجلس شورای اسلامی بود، مجلس پس از گذشت زمان معتدبه که تغییر مصلحت موجه باشد حق طرح و تصویب قانون مغایر را دارد و در مواردی که موضوع به عنوان معضل از طرف مقام معظم رهبری به مجمع ارسال شده باشد در صورت استعلا از مقام رهبری و عدم مخالفت معظم‌له، موضوع قابل طرح در مجلس شورای اسلامی می‌باشد.»

* * *

۷-۳- شرکت‌های دولتی تابعه وزارتخانه‌های نفت و نیرو مکلفند کلیه درآمدهای ریالی و ارزی خود را به حساب‌های متمرکز وجوه ریالی و ارزی که از طریق خزانه‌داری کل کشور به نام آنها نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران افتتاح می‌شود واریز نمایند. خزانه‌داری کل کشور مکلف است متناسب با وصول، ماهانه و به صورت یک‌دوازدهم بودجه مصوب وجوه مذکور، سهم شرکت‌های فوق‌الذکر را برای مصارف جاری و تملک‌داری به آنها پرداخت نماید.

تبصره- منابع حاصل از فروش انشعابات برق، گاز، آب و فاضلاب توسط شرکت‌های توزیع دولتی به حساب جداگانه‌ای که با مجوز خزانه توسط این دستگاه‌ها افتتاح می‌شود واریز و صد درصد (۱۰۰٪) این منابع برای طرح‌های توسعه‌ای این شرکت‌ها به مصرف می‌رسد.

الف- دیدگاه مغایرت

- در تبصره‌ی این بند، حدود اعتبار و سقف پرداختی مصوب جهت تأمین منابع طرح‌های توسعه‌ای شرکت‌های مزبور مشخص نشده است؛ در حالی که طبق ذیل اصل ۵۳ قانون اساسی، همه‌ی پرداخت‌ها باید در حدود اعتبارات مصوب صورت گیرد. بنابراین از آنجا که در تبصره‌ی مزبور، حدی برای پرداخت اعتبار مصوب مشخص نشده است، این تبصره مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی است.

- طبق اصل ۵۳ قانون اساسی، کلیه‌ی دریافت‌های دولت باید در حساب‌های خزانه‌داری کل کشور متمرکز شود. از آنجا که منابع حاصل از فروش انشعابات برق، گاز، آب و فاضلاب از جمله دریافت‌های دولت محسوب می‌شود، لازم است طبق اصل مزبور، این منابع به خزانه واریز شود؛ در حالی که بر اساس تبصره‌ی مزبور، منابع فوق به حساب جداگانه و مستقل از خزانه واریز می‌شود. بنابراین این تبصره از حیث عدم حکم به واریز منابع حاصله به خزانه، مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- هر چند در تبصره‌ی این بند، حدود اعتبار مصوب به صراحت مشخص نشده

است، لیکن به نظر می‌رسد حدود این اعتبار با توجه به ارقام درآمدی برآورد شده و ردیف درآمدی موضوع این بند، مشخص باشد. از این رو، تبصره‌ی مزبور مغایرتی با اصل ۵۳ قانون اساسی ندارد.

- تبصره‌ی این بند را نمی‌توان مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی دانست؛ زیرا بنا بر تصریح این تبصره، صد درصد (۱۰۰٪) منابع حاصل از فروش انشعابات برق، گاز، آب و فاضلاب به عنوان سقف پرداختی برای طرح‌های توسعه‌ای این شرکت‌ها در نظر گرفته شده است و از آنجا که از جمله مصادیق عبارت «در حدود اعتبار مصوب به موجب قانون» مقرر در اصل ۵۳ قانون اساسی، مصوبه‌ی مزبور است، این تبصره مغایرتی با اصل فوق‌الذکر ندارد.

ج- دیدگاه ابهام

- در تبصره‌ی این بند مشخص نیست که آیا حساب جداگانه‌ای که با مجوز خزانه توسط شرکت‌های توزیع دولتی افتتاح می‌شود، متعلق به خزانه است یا متعلق به دستگاه که صرفاً با مجوز خزانه، ولی خارج از خزانه افتتاح می‌شود؟ از آنجا که در صورت صحت فرض اخیر، این تبصره به معنای تجویز واریز درآمدهای دولت به حسابی غیر از خزانه‌داری کل کشور و بنابراین مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی است، باید ابتدا ابهام موجود در این تبصره برطرف شود تا امکان اظهارنظر راجع به این مصوبه فراهم شود.

د- تصمیم شورا

- در تبصره بند (۷-۳) از این جهت که مشخص نیست آیا اصل ۵۳ قانون اساسی رعایت می‌گردد یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام، اظهارنظر خواهد شد.

* * *

۹-۳- وزارت نفت از طریق شرکت تابعه ذی‌ربط موظف است علاوه بر دریافت نرخ گاز، به ازای مصرف هر متر مکعب گاز طبیعی یکصد (۱۰۰) ریال به عنوان عوارض از مشترکین دریافت و پس از واریز به خزانه‌داری کل کشور، عین وجوه دریافتی را صرفاً برای احداث تأسیسات و خطوط لوله گازرسانی به شهرها و

روستاها، با اولویت مناطق سردسیر، نفت خیز، گازخیز و استان‌هایی که برخورداری آنها از گاز کمتر از متوسط کشور است، هزینه نماید. منابع مذکور به عنوان درآمد شرکت ذی‌ربط محسوب نمی‌گردد و مشمول مالیات نمی‌باشد.

تبصره - دو هزار میلیارد (۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از منابع حاصله متناسب با وصولی‌ها، برای تأمین و استانداردسازی سامانه گرمایشی مدارس با اولویت مدارس روستاها به وزارت آموزش و پرورش (سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور) اختصاص می‌یابد.

وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه ذی‌ربط مکلف است به منظور اجرای خطوط لوله گازرسانی به شهرها و روستاهای استان سیستان و بلوچستان و شرق هرمزگان، تا مبلغ پنج هزار میلیارد (۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به ترتیب سه هزار میلیارد (۳,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال و دو هزار میلیارد (۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل مازاد تراز صادرات و واردات گاز طبیعی در سال ۱۳۹۲ را به پروژه‌های مربوط اختصاص دهد و مازاد آنرا تا سقف پنجاه هزار میلیارد (۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال صرف توسعه پالایشگاه‌ها و خطوط انتقال گاز طبیعی سراسری با اولویت خطوط انتقال صادراتی کند.

الف - دیدگاه مغایرت

- تنها عوارضی که لازم نیست به خزانه‌داری کل کشور واریز شود، عوارض شهرداری‌ها است، لیکن وجوه دریافتی ناشی از عوارض مصرف گاز طبیعی توسط مشترکین موضوع این بند، عوارض دریافتی توسط شهرداری‌ها نیست، بلکه توسط وزارت نفت و از طریق شرکت‌های تابعه آن وزارت دریافت می‌شود. بنابراین از آنجا که طبق ماده (۱۱۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶، کلیه اموال وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی متعلق به دولت است، وجوه دریافتی ناشی از عوارض مصرف گاز طبیعی نیز دریافت دولت محسوب شده و در نتیجه پرداخت از محل آن نیز باید طبق اصل ۵۳ قانون اساسی، در حدود اعتبارات مصوب باشد. از این رو از

آنجا که در بند مزبور، ردیف مشخص یا سقف پرداختی برای احداث تأسیسات و خطوط لوله گازرسانی به شهرها و روستاها دقیقاً مشخص نشده است، حکم مذکور در صدر این بند، مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- اعتبار مصوب موضوع این بند، عبارت است از «عین وجوه دریافتی» ناشی از عوارض مصرف گاز طبیعی توسط مشترکین که این وجوه، ماهیتاً دریافت دولت محسوب نشده و در نتیجه مشمول اصل ۵۳ قانون اساسی نمی‌باشد. بر این اساس، لازم نیست این وجوه به خزانه واریز شوند و یا پرداخت از محل این وجوه، در حدود اعتبارات مصوب باشد. بنابراین، بند مزبور مغایر با اصل ۵۳ نیست.

ج- تصمیم شورا

- در بند (۹-۳) باید ردیف مشخص یا سقف تعیین شود والا اشکال دارد.

* * *

۱۰-۳- به وزارت نفت از طریق شرکت‌های تابعه اجازه داده می‌شود برای تأمین مصارف سرمایه‌ای، منوط به تعهد و بازپرداخت اصل و سود از محل منابع داخلی شرکت‌های یادشده، با تشخیص و مسئولیت وزیر و مدیر عامل شرکت مربوط با هماهنگی وزارت امور اقتصادی و دارایی (سازمان بورس و اوراق بهادار) و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و با رعایت قوانین و مقررات تا سقف ده میلیارد (۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار اوراق مشارکت ارزی و یا صکوک نفتی به فروش برساند.

الف- دیدگاه ابهام

- از آنجا که در این بند مشخص نیست آیا مبالغ حاصل از اوراق مشارکت ارزی یا صکوک نفتی به خزانه واریز می‌شود و یا اینکه مستقیماً جهت طرح‌های سرمایه‌گذاری هزینه می‌شود، بند مزبور از جهت رعایت اصل ۵۳ قانون اساسی ابهام دارد؛ زیرا در صورت عدم واریز این مبالغ به خزانه، این بند مغایر با اصل ۵۳ خواهد بود.

ب- تصمیم شورا

- در بند (۱۰-۳)، از این جهت که مشخص نیست آیا اصل ۵۳ قانون اساسی رعایت می‌گردد یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام، اظهار نظر خواهد شد.

۱۸-۳- آیین‌نامه اجرایی این بند شامل سازوکار تسویه حساب خزانه‌داری کل کشور با وزارت نفت از طریق شرکت تابعه ذی‌ربط و همچنین قراردادی که وزارت نفت به نمایندگی از طرف دولت با شرکت مزبور در چهارچوب مفاد این بند برای عملیات نفت، گاز، پالایش و پخش منعقد می‌نماید، تا پایان تیرماه به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های نفت و امور اقتصادی و دارایی و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد. دستورالعمل‌های حسابداری لازم به نحوی که آثار تولید و فروش نفت خام و میعانات گازی، در دفاتر قانونی و حساب سود و زیان شرکت‌های دولتی تابعه ذی‌ربط وزارت نفت انعکاس داشته باشد به پیشنهاد وزارت نفت و تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و تا پایان مردادماه ابلاغ می‌شود.

الف- دیدگاه ابهام

- ذیل این بند در خصوص نحوه‌ی تصویب دستورالعمل‌های حسابداری لازم ابهام دارد که آیا این دستورالعمل‌ها ماهیت آیین‌نامه‌ای دارد یا خیر و آیا مشمول نظارت رئیس مجلس موضوع اصول ۸۵ و ۱۳۸ قانون اساسی می‌شود یا خیر؟ اگر این دستورالعمل‌ها ماهیت آیین‌نامه‌ای داشته باشند، نباید با تغییر عنوان آن به «دستورالعمل»، آن را از شمول نظارت رئیس مجلس خارج کرد؛ در غیر این صورت، این امر مغایر با اصول ۸۵ و ۱۳۸ قانون اساسی است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

۱۰- به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اجازه داده می‌شود با تصویب دولت، درآمد حاصل از تکالیف مقرر در پروانه اپراتورها را جهت تحقق اهداف و برنامه‌های خدمات عمومی اجباری و پایه با اولویت روستایی و کمک به تقویت دفاتر موجود و ایجاد دفاتر جدید ارتباطات و فناوری اطلاعات روستایی (ICT روستایی) به صورت جمعی - خرجی و با استفاده از مشارکت اپراتورها به مصرف برساند.

الف- دیدگاه مغایرت

- طبق اصل ۵۳ قانون اساسی، کلیه دریافت‌های دولت باید در حساب‌های خزانه‌داری کل کشور متمرکز شود. از آنجا که درآمد حاصل از تکالیف مقرر در پروانه اپراتورها از جمله دریافت‌های دولت محسوب می‌شود، لازم است طبق اصل مزبور، ابتدا این منابع به خزانه واریز شده و سپس در حدود اعتبارات مصوب پرداخت و هزینه شود؛ در حالی که این بند، نسبت به واریز این درآمد به خزانه هیچ‌گونه تصریحی نکرده است. بنابراین این بند از جهت عدم تصریح بر واریز درآمد مزبور به خزانه، مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی است.

- طبق اصل ۵۳ قانون اساسی، همه پرداخت‌ها باید در حدود اعتبارات مصوب صورت گیرد. بر این اساس، این بند از جهت عدم تعیین سقف پرداختی به صورت جمعی - خرجی^(۱) و نداشتن حد برای اعتبار مصوب، مغایر اصل ۵۳ قانون اساسی است.

ب- تصمیم شورا

- بند (۱۰) مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی شناخته شد.

۱. منابع به صورت «جمعی - خرجی»، به منابعی گفته می‌شود که در عمل فاقد گردش ریالی در خزانه‌داری کل کشور و در دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط آن می‌باشد؛ همانند واگذاری سهام دولت بابت ردّ دیون به دستگاه‌های اجرایی، یا تسویه بدهی مالیاتی یک بنگاه اقتصادی، یا تسویه حقوق ورودی کالاها و وارد به کشور توسط برخی از دستگاه‌های اجرایی با مجوز قانونی خاص و مواردی از این قبیل. (فاطمی‌زاده، سید ابوالفضل، «بررسی و چگونگی ترکیب درآمدها و هزینه‌های دولت در قانون بودجه سالانه کل کشور»، بی‌جا، ص ۳)

* * *

۱۳-۱۴- دولت مکلف است حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) از سهام شرکت مادر تخصصی (هلدینگ) خلیج فارس (پتروشیمی‌ها) در سقف سیصد هزار میلیارد (۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال مذکور در جزء (۳-۱۳) را به صورت نقدی به فروش رسانده و منابع اخذشده را به خزانه واریز نماید تا جهت موضوع حکم (۳-۱۳)^(۱) با اولویت اول برای پرداخت کلیه مطالبات ایثارگران هزینه شود.

الف- دیدگاه مغایرت

- دولت در اجرای تبصره (۱) ماده (۶) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی^(۲) و احکام قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۰^(۳) و ۱۳۹۱^(۴) کل کشور، هشتاد درصد سهام شرکت مادر تخصصی خلیج فارس را واگذار کرده و یا در حال واگذاری آنها است. بر این اساس، اولاً پنج درصد سهام شرکت مزبور جهت کشف قیمت

۱. «بند ۳-۱۳- به دولت اجازه داده می‌شود با رعایت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵ در سقف سیصد و هفتاد هزار میلیارد ریال نسبت به فروش سهام سهم‌الشرکه، اموال، دارایی‌ها و حقوق مالی و نیروگاه‌های متعلق به دولت و مؤسسات و شرکت‌های دولتی تابعه و وابسته اقدام نموده و منابع حاصله را به ردیف درآمدی ۳۱۰۵۰۲ جدول شماره (۵) این قانون واریز نماید. به‌ازاء وجوه واریزی از محل اعتبارات ۹-۱۰۱۰۰۰ جدول شماره (۸) این قانون به مصارف مندرج در جدول شماره (۱۹) این قانون با اولویت پرداخت به کلیه مطالبات ایثارگران و هزینه‌های مربوط به بازنشستگان و پیش‌مرگان گرد مشمول طرح شهید کاظمی اختصاص می‌یابد.

تبصره الحاقی- دولت با رعایت قوانین مربوط می‌تواند علاوه بر فروش، نسبت به واگذاری موارد مذکور در سقف یادشده صرفاً برای مصارف مندرج در جدول شماره (۱۹) این قانون اقدام نماید.»

۲. ماده (۶) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵: «ماده ۶- مؤسسات عمومی غیردولتی موضوع ماده (۵) قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۳۶۶ و اصلاحات بعدی آن و شرکت‌های تابعه و وابسته آنها حق مالکیت مستقیم و غیرمستقیم مجموعاً حداکثر تا چهل درصد (۴۰٪) سهم بازار هر کالا و یا خدمت را دارند.

تبصره ۱- تأدیه بدهی‌های دولت به این مؤسسات، نهادها و شرکت‌ها از طریق واگذاری سهام موضوع این قانون تنها با رعایت سقف‌های مقرر در این قانون مجاز است.»

۳. به عنوان نمونه، رجوع کنید به: جزء (پ) از بند (۴۰)، بند (۴۳) و بند (۸۲) قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور مصوب ۱۳۹۰/۲/۱۹.

۴. به عنوان نمونه، رجوع کنید به: بند (۳-۲۴) قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور مصوب ۱۳۹۱/۲/۳۰.

واقعی لحاظ شده است؛ ثانیاً در اجرای تبصره (۳) ماده (۲۰) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی^(۱) و بر اساس آیین‌نامه نحوه واگذاری سهام ترجیحی مصوب شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، پنج درصد سهام شرکت مزبور به کارگران بنگاه‌های مشمول واگذاری (همان شرکت) تعلق گرفته است؛ ثالثاً چهل درصد سهام شرکت بابت طرح توزیع سهام عدالت تخصیص یافته است و مابقی بر اساس مصوبات هیئت وزیران بابت رد دیون دولت به طلبکاران از جمله آستان قدس رضوی، بنیاد شهید و امور ایثارگران، صندوق تأمین اجتماعی و... واگذار شده است. با این وصف، حکم مقرر در این بند مبنی بر فروش نقدی حداقل پنج‌درصد از سهام شرکت مادر تخصصی خلیج فارس در سقف سیصد هزار میلیارد ریال، ممکن نبوده و تکلیف مالایطاق است و از این جهت، این مصوبه مغایر با موازین شرع است.

- در مواردی که سهام شرکت مادر تخصصی خلیج فارس به صورت قطعی واگذار شده است، سهام فروخته‌شده در مالکیت دیگری قرار گرفته است و دولت نمی‌تواند در خصوص سهامی که متعلق به غیر شده اقدام به فروش کند؛ بنابراین اطلاق این بند به دلیل نقض یا تحدید حقوق مالکانه‌ی سهام‌داران جدید که بر اساس قوانین و مقررات سهام بنگاه‌های واگذارشده را خریداری کرده‌اند، مغایر با موازین شرع از جمله اصل حرمت مال مسلم و اصول ۲۲ و ۴۷ قانون اساسی مبنی بر محترم بودن مالکیت شخصی است.

- ماهیت واگذاری مقرر در این بند، بیع نیست تا گفته شود به دلیل تعیین نشدن ثمن معامله، واگذاری‌های انجام‌شده باطل است، بلکه ماهیت این واگذاری، رهن است؛ زیرا دولت جهت ادای دین خود، مالی (سهام شرکت مزبور) را واگذاری کرده است که این واگذاری، به دلیل عدم مغایرت با شرع، الزامی بوده و تنها تعیین قیمت مال مرهونه، در

۱. تبصره (۳) ماده (۲۰) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۸: «ماده ۲۰- هیئت واگذاری برای واگذاری بنگاه‌ها با ترجیح بند (الف) و رعایت ترتیب، به روش‌های زیر تصمیم می‌گیرد: ...

تبصره ۳- فروش اقساطی حداکثر پنج درصد (۵٪) از سهام بنگاه‌های مشمول واگذاری به مدیران و کارکنان همان بنگاه و حداکثر پنج درصد (۵٪) به سایر مدیران باتجربه و متخصص و کارآمد مجاز است. شرایط مدیران مشمول و نیز ضوابط روش اقساطی، توسط هیئت واگذاری تعیین می‌شود.»

زمان دیگر (در بند مزبور) انجام شده است. بنابراین، حکم مقرر در این بند مبنی بر فروش نقدی حداقل پنجاه درصد از سهام شرکت مادر تخصصی خلیج فارس در سقف سیصد هزار میلیارد ریال، برخلاف توافق انجام شده و مغایر با موازین شرع است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- واگذاری هشتاد درصد سهام شرکت مادر تخصصی خلیج فارس به صورت قطعی انجام نشده است و یا اگر به صورت قطعی انجام شده، از آنجا که معامله بدون تعیین قیمت بوده است، شرعاً باطل است؛ زیرا از نظر شرعی، یکی از شرایط معامله تعیین دقیق قیمت مورد معامله است. بنابراین بند مزبور در مقام بیان ضابطه برای فروش سهام این شرکت بوده و مغایرتی با موازین شرع ندارد.

- حکم مقرر در این بند ناظر به مواردی است که سهام شرکت مادر تخصصی خلیج فارس، واگذار نشده یا تعهد به فروش قطعی نشده است؛ زیرا اگر بیش از پنجاه درصد سهام شرکت مزبور واگذار یا تعهد به فروش آن قطعی شده باشد، حکم مقرر در این بند مبنی بر فروش حداقل پنجاه درصد سهام شرکت مزبور، سالبه به انتفاء موضوع خواهد بود. بر این اساس، این بند مغایرتی با موازین شرع ندارد.

- تکلیف مقرر در این بند، ناظر به فروش پنجاه درصد سهام به صورت نقدی است نه ناظر به سقف سیصد هزار میلیارد ریال؛ زیرا از عبارت «در سقف» برداشت می‌شود که فروش بیش از این سقف ممنوع است و فروش میزان نقدی کمتر از آن به شرط فروش پنجاه درصد سهام مجاز است.

ج- دیدگاه ابهام

- تکلیف دولت در بند مزبور واجد ابهام است؛ زیرا مشخص نیست آیا تکلیف مقرر در این بند، ناظر به واگذاری‌های قبلی سهام شرکت مزبور نیز می‌باشد یا خیر؟ اگر واگذاری‌های قبلی، قطعی بوده است، آیا تکلیف دولت صرفاً مربوط به فروش حداقل ۵۰٪ از سهام است یا مربوط به سقف سیصد هزار میلیارد ریال یا به فروش رساندن سهام به صورت نقدی و یا همه این موارد؟ بنابراین این بند، از این جهات دارای ابهام بوده و امکان اظهارنظر در خصوص آن وجود ندارد.

د- تصمیم شورا

- منظور از تکلیف دولت در بند (۱۴-۱۳)، روشن نیست که آیا مربوط به فروش

حداقل ۵۰٪ از سهام است یا مربوط به سقف سیصد هزار میلیارد ریال یا فروش رساندن آن به صورت نقدی و یا همه این موارد را شامل می‌شود؛ پس از رفع ابهام، اظهارنظر خواهد شد. علاوه بر این دولت مدعی است بخشی از این سهام قبلاً واگذار گردیده که در این صورت آیا شامل آنها نیز می‌شود یا خیر؟

* * *

جزء الحاقی ۱- ...

جزء الحاقی ۲- به دولت اجازه داده می‌شود در سقف جزء (۳-۱۳)، سهام کلیه باشگاه‌های ورزشی دولتی و شبه دولتی را که به نحوی از انحاء از بودجه دولتی استفاده می‌نمایند، از طریق بورس به بخش‌های خصوصی و تعاونی که از اهلیت و قابلیت لازم برخوردارند، واگذار کند.

سهام باشگاه‌های استقلال و پیروزی، چهل و نه درصد به هواداران و پنجاه و یک درصد به بخش‌های خصوصی و تعاونی که اهلیت و قابلیت آنها به تأیید وزارت ورزش و جوانان رسیده است، واگذار می‌شود.

الف- دیدگاه ابهام

- واژه «شبه دولتی» در جزء الحاقی (۲) دارای ابهام است؛ زیرا مفهوم و ملاک شبه دولتی محسوب شدن باشگاه‌های ورزشی مشخص نیست. به عبارت دیگر، معلوم نیست برای اطلاق شبه دولتی به این باشگاه‌ها آیا باید میزان مشخصی از سهام آنان متعلق به دولت باشد یا اینکه منظور، نقش داشتن دولت در اداره‌ی باشگاه است. بنابراین از آنجا که بر فهم درست از این واژه اثر حقوقی مترتب است و حتی در برخی از موارد ممکن است ابهام آن منجر به تعرض به حقوق مالکانه‌ی مردم باشد، لازم است منظور از آن مشخص شود تا اظهارنظر در مورد آن ممکن باشد.

- واژه «هوادار» در جزء الحاقی مزبور دارای ابهام است؛ زیرا مفهوم و ملاک هوادار باشگاه‌های ورزشی مشخص نیست. به عبارت دیگر، معلوم نیست برای اطلاق هوادار آیا پوشیدن یک لباس با رنگ خاص لازم است یا ملاک دیگری منظور است.

- در جزء الحاقی مزبور، منظور از واژه‌های «اهلیت» و «قابلیت» مشخص نیست؛

به عبارت دیگر، معلوم نیست آیا منظور، اهلیت تمتع است یا اهلیت استیفا یا اهلیت اداره باشگاه یا غیر آن. بنابراین این دو واژه نیز دارای ابهام است.

- از آنجا که در جزء الحاقی مزبور مشخص نیست آیا واگذاری باشگاه‌های استقلال و پیروزی مانند حکم مندرج در پاراگراف اول این جزء، از طریق بورس انجام می‌شود یا در خصوص این دو باشگاه باید طبق شیوهی دیگری عمل کرد و حکم پاراگراف دوم استثنایی بر شیوهی واگذاری از طریق بورس می‌باشد، این جزء واجد ابهام است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به سیاق این جزء و مناسبت حکم با موضوع، منظور از «اهلیت» و «قابلیت» در این جزء یعنی اهلیتی که متقاضیان بتوانند باشگاه را اداره کنند. بنابراین مقصود از واژگان مزبور معلوم است و نیازی به توضیح آن نبوده است. از این رو، نمی‌توان این دو واژه را واجد ابهام دانست.

ج- تصمیم شورا

- منظور از واژه‌های «شبه دولتی»، «هواداران»، «اهلیت» و «قابلیت» در جزء الحاقی (۲) بند (۱۴-۱۳) مشخص نیست. به علاوه، روش واگذاری در فراز دوم این جزء در خصوص باشگاه‌های استقلال و پیروزی روشن نیست که آیا واگذاری اینها نیز از طریق بورس انجام می‌گیرد یا خیر؛ پس از رفع ابهام، اظهار نظر خواهد شد.

۱۵- عبارت «معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور» جایگزین بند (۳) ماده (۳۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی^(۱) می‌شود.

۱. ماده (۳۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۸: «ماده ۳۹- به منظور هماهنگی در اجراء مواد این قانون هیئت واگذاری به ریاست وزیر امور اقتصادی و دارایی متشکل از اعضاء زیر تشکیل می‌گردد:

...-۱

۳- رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور بدون حق رأی ...»

الف - دیدگاه مغایرت

- مستفاد از کلمه «جایگزینی» این دو عبارت در این بند آن است که معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور، در هیئت واگذاری دارای حق رأی شود؛ در حالی که در بند (۳) ماده (۳۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور بدون حق رأی در هیئت واگذاری، عضویت داشت. بر این اساس، از آنجا که بند (۳) ماده (۳۹) قانون مزبور به استناد اصل ۱۱۲ قانون اساسی در راستای رفع اختلاف مجلس و شورای نگهبان به تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام رسیده است، اصلاح آن در بند (۱۵) این مصوبه، مغایر با اصل ۱۱۲ قانون اساسی و نظریه‌ی تفسیری شورای نگهبان^(۱) در خصوص این اصل است؛ زیرا طبق این نظریه، هیچ‌یک از مراجع قانون‌گذاری حق رد، ابطال، نقض و فسخ مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام را ندارند؛ در حالی که با جایگزینی مقرر در بند مزبور، مصوبه‌ی مجمع نقض شده است.

ب - تصمیم شورا

- در بند (۱۵)، با توجه به اینکه بند (۳) ماده (۳۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی به تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام رسیده است، اصلاح آن به این صورت مغایر اصل ۱۱۲ قانون اساسی و نظریه تفسیری شماره ۵۳۱۸ مورخ ۱۳۷۲/۷/۲۴ شورای نگهبان می‌باشد.

* * *

-۲۱

۲۱-۱ - استفاده دستگاه‌های اجرایی و بخش‌های خصوصی و

۱. نظریه‌ی تفسیری شماره ۵۳۱۸ مورخ ۱۳۷۲/۷/۲۴ شورای نگهبان: «هیچ‌یک از مراجع قانون‌گذاری حق رد و ابطال و نقض و فسخ مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام را ندارد؛ اما در صورتی که مصوبه مجمع مصلحت مربوط به اختلاف نظر شورای نگهبان و مجلس شورای اسلامی بود، مجلس پس از گذشت زمان معتدبّه که تغییر مصلحت موجه باشد حق طرح و تصویب قانون مغایر را دارد و در مواردی که موضوع به عنوان معضل از طرف مقام معظم رهبری به مجمع ارسال شده باشد در صورت استعلاام از مقام رهبری و عدم مخالفت معظم‌له، موضوع قابل طرح در مجلس شورای اسلامی می‌باشد.»

تعاونی با سپردن تضمین‌های لازم به بانک‌های عامل از تسهیلات تأمین مالی خارجی (فاینانس) در سال ۱۳۹۲ علاوه بر باقی‌مانده سهمیه سال‌های قبل معادل سی و پنج میلیارد (۳۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار تعیین می‌گردد تا توسط شورای اقتصاد بر اساس مفاد ماده (۸۲) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران^(۱) به طرح‌های دارای توجیه فنی، اقتصادی و مالی اختصاص یابد.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- از آنجا که استفاده از تسهیلات تأمین مالی خارجی (فاینانس) در بند (الف) ماده (۸۲) قانون برنامه پنجم توسعه مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام اجازه داده شده است، استفاده از فاینانس، به صورت موقت (در طول برنامه پنجم) فاقد اشکال است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

-۲۱

۱-۲۱- ...

۲-۲۱- به وزارت راه و شهرسازی اجازه داده می‌شود به منظور سریع‌السير کردن خطوط ریلی به طول پنج هزار کیلومتر و تجهیز ناوگان از پنج میلیارد (۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار تسهیلات فاینانس در سقف این بند استفاده کند.

الف- دیدگاه مغایرت

- از آنجا که واژه «فاینانس» در این بند، یک واژه بیگانه است و معادل فارسی آن ذکر

۱. ماده (۸۲) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۲۵: «ماده

الف- استفاده دستگاه‌های اجرایی از تسهیلات مالی خارجی در طول برنامه در قالب قوانین بودجه سنواتی مجاز است. سهمیه‌های باقیمانده تسهیلات مصوب بیع متقابل و تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) مربوط به برنامه‌های سوم و چهارم (با رعایت ضوابط اسلامی از جمله تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام) در طول برنامه پنجم نیز به قوت خود باقی است.»

نشده است، بند مزبور مغایر با اصل ۱۵ قانون اساسی است؛ زیرا طبق این اصل اسناد و مکاتبات و متون رسمی از جمله مصوبات مجلس باید با زبان و خط فارسی باشد.

ب- تصمیم شورا

- در بند (۲-۲۱)، واژه «فاینانس» بدون معادل فارسی آن به کار رفته است که لازم است مانند بند (۱-۲۱) اصلاح گردد.

* * *

۳-۲۴- وزارت نیرو مکلف است دوازده هزار میلیارد (۱۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال جهت کنترل و بهره‌برداری هرچه سریع‌تر از آب‌های مرزی از طریق فروش اموال و سهم‌الشکره و یا اوراق مشارکت با تضمین دولت اقدام نماید.

الف- دیدگاه مغایرت

- از آنجا که وجوه حاصل از فروش اموال و سهم‌الشکره و یا اوراق مشارکت از جمله دریافت‌های دولت محسوب می‌شود، لازم است این وجوه طبق اصل ۵۳ قانون اساسی، در حساب‌های خزانه‌داری کل کشور متمرکز شود؛ زیرا طبق این اصل، کلیه دریافت‌های دولت باید ابتدا به خزانه واریز شده و سپس طبق قانون هزینه شود؛ در حالی که بند مزبور به واریز این وجوه به خزانه تصریح نکرده است. بنابراین این بند از حیث عدم واریز این وجوه به خزانه، مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی است.

- دولت در مجلس مدعی بود سه منبع مذکور در این بند، درآمد نیستند و لذا لزومی ندارد به خزانه واریز شوند و به همین دلیل، در این بند بر واریز به خزانه تصریح نشده است؛ در حالی که حتی در صورتی که این منابع، درآمد دولت تلقی نشوند، سود حاصل از این منابع، درآمد دولت بوده و باید طبق اصل ۵۳ قانون اساسی به خزانه واریز شود. از این‌رو، عدم تصریح این بند به واریز سود حاصل از این منابع به خزانه، مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی است.

- از آنجا که امکان دارد از محل فروش اموال و سهم‌الشکره و یا اوراق مشارکت، دوازده هزار میلیارد ریال تأمین نشود، عبارت «وزارت نیرو مکلف است» مذکور در این بند، تکلیف مالا یطاق و خلاف موازین اسلامی است، مگر اینکه پس از عبارت

مزبور، عبارت «در صورت امکان» اضافه شود.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- از آنجا که به صورت یک قاعده‌ی کلی و طبق اصل ۵۳ قانون اساسی، باید کلیه‌ی دریافت‌های دولت به خزانه واریز شود، لزومی به تصریح این موضوع در این بند وجود نداشته است. از این رو، نمی‌توان بند مزبور را از حیث عدم تصریح به واریز این وجوه به خزانه، مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی دانست.

- تأمین دوازده هزار میلیارد ریال از محل سه منبع فروش اموال و سهم‌الشرکه و یا اوراق مشارکت، امکان تحقق دارد؛ زیرا دولت می‌تواند تا حد امکان از اموال و سهم‌الشرکه خود بفروشد و کاستی اعتبار مزبور را از محل فروش اوراق مشارکت تأمین کند. بنابراین، حکم مقرر در این بند، تکلیف مالایطاق نبوده و مغایر با موازین شرع نیست.

- تکلیف وزارت نیرو در این بند، منصرف به کنترل و بهره‌برداری هرچه سریع‌تر از آب‌های مرزی است و نه تأمین دوازده هزار میلیارد ریال از محل سه منبع فروش اموال و سهم‌الشرکه و یا اوراق مشارکت؛ لذا این بند موضوعاً از مصادیق تکلیف مالایطاق نبوده و مخالف موازین اسلامی نیست.

ج- دیدگاه ابهام

- از آنجا که در این بند مشخص نیست در صورتی که دوازده هزار میلیارد ریال از محل فروش اموال و سهم‌الشرکه و یا اوراق مشارکت، تأمین نشود، تکلیف وزارت نیرو چیست، بند مزبور دارای ابهام است.

د- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

۲۹- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مجاز است اقدامات لازم را در زمینه چاپ و انتشار ایران‌چک بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با مسدود نمودن معادل ریالی مبالغ ایران‌چک‌های منتشره تحت نظارت هیئت نظارت اندوخته اسکناس موضوع ماده

(۲۱) قانون پولی و بانکی کشور به عمل آورد.

الف- دیدگاه مغایرت

- از آنجا که از بند مزبور، کلی و دائمی بودن حکم مقرر در آن برداشت می‌شود و قیدی مبنی بر سالانه بودن آن ذکر نشده است، این بند مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی مبنی بر لزوم سالانه بودن مصوبه‌ی بودجه است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به تصریح بند الحاقی (۷۱) این مصوبه، مبنی بر قابل اجرا بودن احکام این قانون صرفاً در بازه‌ی زمانی سال ۱۳۹۲، نمی‌توان حکم مقرر در این بند را دائمی و همیشگی تلقی کرد. بنابراین بند مزبور مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی نیست.

ج- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

۳۰- دولت مجاز است اسناد خزانه اسلامی با حفظ قدرت خرید را با سررسید یک تا سه سال به صورت بی‌نام و بانام، صادر کرده و به منظور تسویه بدهی مسجل خود بابت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مطابق ماده (۲۰) قانون محاسبات عمومی کشور، اسناد مزبور را به قیمت اسمی تا سقف شصت هزار میلیارد (۶۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به طلبکاران غیردولتی واگذار نماید. اسناد مزبور از پرداخت هرگونه مالیات معاف بوده و به عنوان ابزار مالی موضوع قانون بازار اوراق بهادار مصوب ۱۳۸۴ محسوب شده و با امضای وزیر امور اقتصادی و دارایی صادر می‌شوند.

الف- دیدگاه ابهام

- ظاهر این بند دلالت بر الزام طلبکاران غیردولتی به پذیرش اسناد خزانه اسلامی دارد؛ از این رو، مشخص نیست اگر طلبکاران این اسناد را نپذیرند و خواهان پول نقد باشند تکلیف چیست؟ آیا در این صورت، طلب آنها منتفی می‌شود یا خیر؟ بر این اساس بند مزبور از این حیث واجد ابهام است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- ظاهر این بند دلالت بر جواز دولت به واگذاری اسناد خزانه اسلامی به طلبکاران غیردولتی جهت تسویه‌ی بدهی مسجل خود بابت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دارد و طلبکاران نیز ملزم به پذیرش نیستند و می‌توانند طلب خود را با توجه به اسناد و مدارک خود از طرق قانونی دیگر پیگیری کنند. بنابراین عدم پذیرش اسناد توسط طلبکار موجب منتفی شدن طلب وی نمی‌شود و این بند از این حیث ابهامی ندارد.

ج- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

۳۵- در اجرای ماده (۴۴) قانون محاسبات عمومی کشور تمامی شرکت‌های دولتی موظف به واریز مالیات و سود سهام متعلقه در هر ماه به صورت یک‌دوازدهم می‌باشند. در صورت عدم اجرای ماده (۴۴) قانون محاسبات عمومی کشور توسط شرکت‌های دولتی، سازمان امور مالیاتی کشور مجاز است سود سهم دولت و مالیات متعلق به سود مندرج در صورت‌های مالی (ترازنامه و حساب سود و زیان) را حسب مورد برابر قوانین و مقررات مربوطه در وجه خود یا خزانه‌داری کل کشور به عنوان علی‌الحساب وصول نماید و همچنین وزارت امور اقتصادی و دارایی (سازمان امور مالیاتی) موظف است سود سهام تقسیم‌شده سهم دولت در شرکت‌هایی که سهم دولت و یا سایر شرکت‌های دولتی در آنها کمتر از پنجاه درصد (۵۰٪) است را پس از واریز به حسابی که خزانه‌داری کل کشور برای این امور افتتاح می‌نماید به حساب درآمد عمومی موضوع ردیف ۱۳۰۱۰۸ جدول شماره (۵) این قانون منظور نماید. احکام فصل نهم، باب چهارم قانون مالیات‌های مستقیم در مورد این بند جاری خواهد بود.

الف- دیدگاه مغایرت

- از آنجا که سود سهم دولت و مالیات متعلق به سود مندرج در صورت‌های مالی

شرکت‌های دولتی از جمله دریافت‌های دولت محسوب می‌شود، لازم است این وجوه طبق اصل ۵۳ قانون اساسی، در حساب‌های خزانه‌داری کل کشور متمرکز شود؛ زیرا طبق این اصل، کلیه دریافت‌های دولت باید ابتدا به خزانه واریز شده و سپس طبق قانون هزینه شود؛ در حالی که صدر این بند به سازمان امور مالیاتی اجازه داده تا این سود را در وجه خود به عنوان علی‌الحساب وصول کند. بنابراین این بند از حیث عدم واریز این وجوه به خزانه، مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی است. قید «برابر قوانین و مقررات مربوطه» در این بند ناظر به نحوه‌ی وصول و اخذ وجوه مزبور است، نه ناظر به نحوه‌ی مصرف آن یا واریز یا عدم واریز آن به خزانه؛ لذا این قید نیز رافع ایراد مغایرت این بند با اصل ۵۳ قانون اساسی نمی‌باشد.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

بر اساس تصریح بند مزبور، اقدام سازمان امور مالیاتی جهت وصول یا اخذ سود سهم دولت و مالیات متعلق به سود مندرج در صورت‌های مالی شرکت‌های دولتی منوط به رعایت «قوانین و مقررات مربوطه» است که این امر به معنای پذیرش ضمنی لزوم واریز این وجوه به خزانه است؛ از این رو، این بند مغایر اصل ۵۳ قانون اساسی نمی‌باشد.

ج- دیدگاه ابهام

از آنجا که در این بند مشخص نیست آیا سود سهم دولت و مالیات متعلق به سود مندرج در صورت‌های مالی، به خزانه واریز می‌شود یا خیر، بند مزبور واجد ابهام است.

د- تصمیم شورا

در بند (۳۵)، تجویز وصول سود سهام دولت در شرکت دولتی و مالیات متعلق به این سود توسط سازمان امور مالیاتی و در وجه خود، از این حیث که مشخص نیست که آیا اصل ۵۳ قانون اساسی رعایت می‌شود یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام، اظهار نظر خواهد شد.

۳۶- افزایش سرمایه بنگاه‌های اقتصادی ناشی از تجدید ارزیابی دارایی‌های آنها، از شمول مالیات معاف است مشروط بر آنکه

متعاقب آن به نسبت استهلاك دارایی مربوطه و یا در زمان فروش، مبنای محاسبه مالیات اصلاح گردد و بنگاه یادشده طی پنج سال اخیر تجدید ارزیابی نشده باشد. آیین‌نامه اجرایی این بند از جمله شرکت‌های مشمول یا غیرمشمول موضوع این بند به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

الف- دیدگاه مغایرت

- سپردن صلاحیت تعیین شرکت‌های مشمول یا غیرمشمول معافیت مالیاتی مذکور در این بند به آیین‌نامه‌ی اجرایی مصوب هیئت وزیران، مغایر با اصل ۵۱ قانون اساسی است؛ زیرا طبق این اصل، موارد معافیت و بخشودگی و تخفیف مالیاتی باید «به موجب قانون» مشخص شود نه آیین‌نامه؛ بنابراین این بند مغایر با اصل مزبور است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به اینکه در ذیل این بند، ضوابط و ملاک‌های معافیت از مالیات مشخص شده و دولت تنها می‌تواند بر اساس این ضوابط، مشمولین و غیرمشمولین معافیت مالیاتی را مشخص کند، لذا در واقع، موارد معافیت مالیاتی را قانون تعیین کرده است و تنها تشخیص مصادیق بر عهده‌ی دولت گذاشته شده است؛ از این رو، بند مزبور مغایر با اصل ۵۱ قانون اساسی نیست.

ج- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

۴۴- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی استخراج‌کننده معادن سنگ آهن که پروانه بهره‌برداری آنها به نام سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و یا شرکت‌های تابعه می‌باشد، موظفند بابت حق انتفاع دارنده پروانه بهره‌برداری (به مأخذ حداقل پنج درصد (۵٪) میانگین قیمت آزاد (دوره سه ماهه) شمش فولاد خوزستان) به حساب درآمد عمومی موضوع ردیف ۱۳۰۴۱۹ جدول شماره (۵) این قانون واریز نمایند.

معادل چهل درصد (۴۰٪) از مبالغ حاصله در اختیار وزارت صنعت، معدن و تجارت (سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران) قرار می‌گیرد تا پس از مبادله موافقتنامه با معاونت صرف تکمیل طرح‌های فولادی نیمه‌تمام، طرح‌های اکتشافی، ایجاد زیرساخت‌های معدنی و حمایت از تولید گردد.

الف- دیدگاه ابهام

- از آنجا که در این بند منظور از حق انتفاع پروانه بهره‌برداری مشخص نیست که آیا همان حق مالکانه است یا خیر و آیا شامل واگذاری‌های قبلی نیز می‌شود یا خیر، این بند دارای ابهام است؛ چون این تعاریف و دامنه‌ی در نظر گرفته شده برای آن، ارتباط تنگاتنگی با حقوق مشروع افراد جامعه (= صاحبان پروانه‌های معادن) دارد و از این جهت، ممکن است زمینه‌ی تعدی به حقوق ذی‌حقان را در پی داشته باشد. بنابراین، لازم است این ابهام‌ها در این مصوبه برطرف شود تا بتوان نسبت به مغایرت یا عدم مغایرت مفاد این مصوبه با موازین شرع اعلام نظر کرد.

ب- تصمیم شورا

- در بند (۴۴)، منظور از حق انتفاع پروانه روشن نیست که آیا همان حق مالکانه است یا خیر؟ همچنین مشخص نیست که آیا شامل واگذاری‌های قبلی نیز می‌شود یا نه، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام، اظهارنظر خواهد شد.

* * *

۴۵- به منظور برقراری انضباط مالیاتی بیشتر:

۴۵-۱- سازمان امور مالیاتی کشور مکلف است، اسامی مدیران مؤسسات و شرکت‌هایی که بدهی مالیاتی اعم از مالیات مستقیم و مالیات بر ارزش افزوده دارند و همچنین مدیران و اعضای هیئت مدیره مؤسسات و شرکت‌هایی که به صدور اسناد (صورت حساب) مبتنی بر انجام معاملات غیرواقعی در نظام اقتصادی از جمله امور مالی و مالیاتی کشور مبادرت می‌ورزند و تکالیف مقرر در قوانین مالیاتی را مراعات نمی‌نمایند را به همراه مشخصات آنان به اداره ثبت شرکت‌ها اعلام نماید.

اداره مذکور موظف است، در خصوص مدیران و اعضای هیئت مدیره که پس از تصویب این قانون مرتکب تخلفات مذکور شوند از ثبت شرکت یا مؤسسه به نام آنان و همچنین از ثبت مصوبات مربوط به انتخاب مدیران یادشده در سایر شرکتها ممانعت کند.

الف- دیدگاه مغایرت

- از آنجا که طبق اصل ۵۲ قانون اساسی، آنچه به عنوان بودجه تقدیم مجلس می‌شود باید از جنس بودجه و ناظر بر دخل و خرج یکساله‌ی دولت باشد، این بند به دلیل اینکه حکم مقرر در آن فاقد ماهیت بودجه‌ای است، مغایر با صدر اصل ۵۲ قانون اساسی است.

- حکم مقرر در ذیل بند مزبور مبنی بر ممانعت از ثبت شرکت یا مؤسسه به نام متخلفان دارای اشکال است؛ زیرا ثبت شرکت طبق قانون الزامی است و متخلفان نیز باید محکوم به پرداخت جریمه شوند.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

۵۸- به هریک از وزارتخانه‌های نفت و نیرو از طریق شرکت‌های تابعه ذی‌ربط اجازه داده می‌شود هر دو ماه به ترتیب مبلغ یکهزار (۱,۰۰۰) ریال و پانصد (۵۰۰) ریال از هر واحد مسکونی شهری اخذ و نسبت به بیمه خسارات مالی و جانی اعم از فوت و نقص عضو و جبران هزینه‌های پزشکی ناشی از انفجار، آتش‌سوزی و مسمومیت مشترکین شهری و روستایی گاز و برق از طریق شرکت‌های بیمه با برگزاری مناقصه اقدام نمایند.

تبصره- وزارتخانه‌های نفت و نیرو موظفند گزارش عملکرد این بند شامل منابع دریافتی، هزینه‌های پرداختی به شرکت‌های بیمه و خسارت‌های پرداختی به مشترکین اعم از شهری و روستایی را هر شش‌ماه یک‌بار به معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور ارائه نمایند.

الف - دیدگاه مغایرت

- طبق اصل ۵۳ قانون اساسی، کلیه ی دریافت های دولت باید به خزانه واریز شود و در این خصوص میان دریافتی که هزینه ی دولت می شود یا هزینه ی مردم، از حیث واریز به خزانه تفاوتی وجود ندارد؛ به بیان دیگر، چه دولت این وجوه را صرف امور حاکمیتی کند و چه صرف امور تصدی، باید تمامی این وجوه به خزانه واریز شود. شرکت های تابعه ی وزارتخانه های نفت و نیرو مذکور در این بند، تنها مأمور وصول وجوه هستند تا جهت بیمه کردن واحدهای مسکونی هزینه شود؛ لذا وجوه دریافتی، سرمایه ی شرکت های تابعه نیست تا بتوان ادعا کرد که این وجوه، دریافت دولت نیست. بنابراین این بند به دلیل عدم تصریح بر واریز وجوه دریافتی به خزانه، مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی است.

ب - دیدگاه عدم مغایرت

- وجوه موضوع این بند، دریافت دولت محسوب نمی شود و لازم نیست طبق اصل ۵۳ قانون اساسی به خزانه واریز شود؛ زیرا اولاً دولت این وجوه را برای هزینه های خود دریافت نمی کند، بلکه برای ارائه ی خدمت به مردم توسط شرکت های بیمه ای که لزوماً دولتی نیستند دریافت می کند؛ ثانیاً این وجوه را دولت دریافت نمی کند، بلکه شرکت های تابعه ی وزارتخانه های نفت و نیرو که شخصیت حقوقی مستقل از دولت دارند، دریافت می کنند و به مصرف مشخص قانونی مذکور در این بند (بیمه کردن مشترکین شهری و روستایی) می رسانند؛ بنابراین ضرورتی بر واریز این وجوه به خزانه وجود ندارد. از این رو، بند مزبور مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی نیست.

- در صورتی که در اجرای این بند، دولت بابت بیمه کردن مردم از طریق شرکت های بیمه ای، حق العمل دریافت کند، این حق العمل های دریافتی، دریافت دولت محسوب و باید به خزانه واریز شود؛ لیکن اگر دولت وجوه دریافتی را صرفاً به شرکت بیمه منتقل کند، این وجوه، دریافت دولت نمی باشد و در نتیجه لزومی به واریز کردن آنها به خزانه وجود ندارد. به عبارت دیگر در این فرض، شرکت بیمه، عامل دولت است و وجوه دریافتی، دریافت این شرکت بیمه است و نه دریافت دولت. بنابراین نمی توان بند مزبور را مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی دانست.

ج - تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

۵۹- کلیه سازمان‌های بیمه‌گر خدمات درمانی موظفند شصت درصد (۶۰٪) صورت حساب‌های ارسالی از سوی مؤسسات و مراکز بهداشتی و درمانی و بیمارستان‌های طرف قرارداد را قبل از رسیدگی حداکثر ظرف دو هفته به عنوان علی‌الحساب و بقیه مطالبات را حداکثر تا سه ماه پس از تحویل اسناد مربوط، پرداخت کنند. در صورت عدم اجرای حکم این بند سازمان‌های بیمه‌گر موظفند ضرر و زیان آن را به نرخ سالانه پانزده درصد (۱۵٪) جبران نمایند.

الف- دیدگاه مغایرت

- ذیل این بند، سازمان‌های بیمه‌گر را مکلف به جبران ضرر و زیان وارده دانسته و نرخ آن را مقطوع و ثابت مقرر کرده است؛ در حالی که تعیین نرخ ثابت برای جبران ضرر صحیح نیست؛ زیرا باید میان ضرر وارده و میزان خسارت پرداختی تناسب وجود داشته باشد. بر این اساس، به نظر می‌رسد منظور از ذیل این بند، «جریمه» باشد و نه جبران ضرر و زیان.

ب- تصمیم شورا

- تذکر: در انتهای بند (۵۹)، ظاهراً منظور از «ضرر و زیان»، جریمه است که باید جمله اصلاح شود.

* * *

۶۱- صندوق بازنشستگی کشوری و سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح مکلفند از محل تمام اعتبارات پیش‌بینی شده مندرج در قانون بودجه کل کشور که پس از طی مراحل در اختیار آنها قرار می‌گیرد به انضمام دیگر منابع داخلی خود و سایر منابع حاصل از سرمایه‌گذاری‌ها، حقوق جاری سالانه را برای بازنشستگان، موظفین و مستمری‌بگیران خود تأمین نمایند.

تبصره الحاقی- سازمان تأمین اجتماعی مکلف است مستمری به فرزندان و همسر بیمه‌شده متوفی که زیر ده سال سابقه دارد به نسبت سنوات پرداخت نماید.

الف - دیدگاه مغایرت

- از آنجا که در تبصره الحاقی به ماده (۶۱)، قیدی مبنی بر سالانه بودن آن ذکر نشده است، این بند ماهیت بودجه‌ای نداشته و مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی مبنی بر لزوم سالانه بودن بودجه است؛ زیرا از طرفی، حکم این تبصره، قابلیت محدود شدن به مدت یکسال را ندارد و به گذشته سرایت می‌کند و بر اساس آن باید برای تمام کسانی که زیر ده سال سابقه داشته‌اند به اجرا درآید؛ از طرف دیگر، نمی‌توان برای سال‌های آتی آن را اجرا نکرد؛ زیرا برای فرزندان و همسر بیمه‌شده متوفی توقع و انتظار ایجاد می‌کند.

- بر اساس بند (۶۳) قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور،^(۱) سازمان تأمین اجتماعی «مجاز» به اجرای حکمی همانند حکم مقرر در این تبصره الحاقی شده بود، لیکن به دلیل نداشتن منابع مالی کافی، این امر به اجرا درنیامد. بر این اساس، تبدیل این «تجویز» به «تکلیف»، مطابق آنچه در تبصره‌ی الحاقی بند (۶۱) مصوبه‌ی بودجه‌ی امسال آمده، به منزله‌ی تکلیف مالایطاق برای سازمان تأمین اجتماعی است و از این حیث، برخلاف موازین اسلامی است.

- طبق ذیل اصل ۵۳ قانون اساسی، کلیه‌ی پرداخت‌های دولت باید «در حدود اعتبارات مصوب» باشد. این در حالی است که تعداد مشمولین حکم مقرر در تبصره‌ی الحاقی بند (۶۱) و بار مالی ناشی از آن، در این مصوبه مشخص نشده است. بنابراین از آنجا که این تبصره فاقد سقف پرداختی است، مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی می‌باشد.

- سازمان تأمین اجتماعی یک مؤسسه عمومی غیردولتی و دارای شخصیت

۱. بند (۶۳) قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور مصوب ۱۳۹۱/۲/۳۰: «۶۳- صندوق‌های بازنشستگی و تأمین اجتماعی و بیمه‌ای و درمانی مجازند تمام اعتبارات پیش‌بینی شده مندرج در قانون بودجه که پس از طی مراحل در اختیار آنها قرار می‌گیرد به انضمام دیگر منابع داخلی خود و سایر منابع حاصله را به حقوق بازنشستگان، وظیفه‌بگیران یا مستمری‌بگیران و حداقل به پنجاه درصد (۵۰٪) حق بیمه تکمیلی کامل آنان اختصاص دهند و پرداخت نمایند و هزینه‌های نیروی انسانی را ضمن صرفه‌جویی، از محل منابع داخلی خود تأمین و پرداخت نمایند. همچنین مستمری به همسر و فرزندان بیمه‌شده متوفی که زیر ده سال سابقه دارند به نسبت سنوات پرداخت شود.»

حقوقی مستقل از دولت است؛^(۱) لذا دارایی‌های آن متعلق به خود آن می‌باشد و دولت نمی‌تواند به این سازمان تکلیف نماید از محل اموال خود (و نه از محل درآمدهای عمومی) اموری را انجام دهد؛ بنابراین، ایجاد تکلیف برای این سازمان، بدون تأمین هزینه‌های آن در تبصره‌ی الحاقی این بند، تجاوز به اصل مالکیت مذکور در اصول ۲۰، ۲۲، ۴۴ و ۴۷ قانون اساسی است. جهت رفع این ایراد، باید منبع تأمین این هزینه از محل منابع عمومی مندرج در بودجه مشخص شود، نه از محل منابع سازمان تأمین اجتماعی.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به تصریح بند الحاقی (۷۱) این مصوبه مبنی بر قابل اجرا بودن احکام این قانون، صرفاً در بازه‌ی زمانی سال ۱۳۹۲، نمی‌توان ماهیت این بند را به استناد دائمی بودن آن، غیربودجه‌ای تلقی کرد و آن را مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی دانست. - تبصره‌ی الحاقی این بند، نقض اصل مالکیت نیست؛ زیرا مستمری پرداختی به فرزندان و همسر بیمه‌شده متوفی به نسبت سنوات بیمه پرداخت می‌شود. بنابراین، حقوق مالکانه‌ی اعضای صندوق تأمین اجتماعی حفظ می‌شود.

ج- تصمیم شورا

- نظر به اینکه تبصره الحاقی بند (۶۱)، دارای ماهیت بودجه‌ای نیست، مغایر اصل ۵۲ شناخته شد. علاوه بر این از حیث عدم تعیین منبع، مغایر اصل ۵۳ قانون اساسی است.

۶۴- به منظور تسهیل وصول مطالبات معوق سازمان تأمین اجتماعی، کارفرمایان مدیون واحدهای صنفی، صنعتی و کشاورزی که تا پایان سال ۱۳۹۱ دارای بدهی قطعی شده حق بیمه و بیمه بیکاری به سازمان تأمین اجتماعی می‌باشند، در صورتی که ظرف

۱. قانون فهرست نهادها و مؤسسات عمومی غیر دولتی مصوب ۱۳۷۳/۴/۱۹: «واحدهای سازمانی مشروحه زیر و مؤسسات وابسته به آنها، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی موضوع تبصره ماده (۵) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶ می‌باشند: ۱- شهرداری‌ها و شرکت‌های تابعه آنان مادام که بیش از ۵۰ درصد سهام و سرمایه آنان متعلق به شهرداری‌ها باشد. ... ۱۰- سازمان تأمین اجتماعی ...»

شش ماه از تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون نسبت به تسویه یا تعیین تکلیف اصل بدهی قطعی شده اقدام نمایند، جریمه های حق بیمه آنان بخشوده می شود.

الف- دیدگاه مغایرت

- از آنجا که سازمان تأمین اجتماعی، مؤسسه عمومی غیردولتی و دارای شخصیت حقوقی مستقل از دولت بوده و سهامداران آن نیز بخش خصوصی (مردم بیمه شده) است، جریمه های قانونی مربوط به حق بیمه ی بدهکاران نیز متعلق به این سازمان است. بر این اساس، حکم مقرر در این بند مبنی بر بخشودگی این جریمه ها مغایر با اصل مالکیت مندرج در اصول ۲۰، ۲۲، ۴۴ و ۴۷ قانون اساسی است؛ چه آنکه قانون گذار تنها می تواند جریمه هایی را ببخشد که متعلق به بخش دولتی است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- همان طور که قانون گذار صلاحیت وضع جریمه های مذکور در این بند را داشته است، صلاحیت بخشودگی این جریمه ها را نیز دارد؛ ضمن آنکه رئیس سازمان تأمین اجتماعی توسط رئیس جمهور تعیین می شود و غیردولتی بودن این سازمان، محل خدشه است. بنابراین بند مزبور مغایر با اصل مالکیت مندرج در اصول ۲۰، ۲۲، ۴۴ و ۴۷ قانون اساسی نیست.

ج- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

۶۵- منظور از ایثارگران در این قانون، جامعه هدف بنیاد شهید و امور ایثارگران موضوع بند (الف) ماده (۴) اصلاحی اساسنامه بنیاد شهید مصوب ۱/۱۸/۱۳۸۷^(۱) و رزمندگان با شش ماه خدمت داوطلبانه و خانواده های آنها است.

۱. ماده (۴) قانون اصلاح قانون اساسنامه بنیاد شهید انقلاب اسلامی مصوب ۱/۱۸/۱۳۸۷: «ماده ۴- در این اساسنامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می رود:
الف- جامعه هدف: خانواده های شاهد، جانبازان، آزادگان و خانواده های آنان.»

الف- دیدگاه مغایرت

- با توجه به اینکه بند مزبور مفهوم «ایثارگران» را توسعه داده و رزمندگان با شش ماه خدمت داوطلبانه و خانواده‌های آنها را نیز به جامعه‌ی هدف بنیاد شهید و امور ایثارگران موضوع بند (الف) ماده (۴) اصلاحی اساسنامه بنیاد شهید اضافه کرده است، این بند دارای اشکال است؛ توضیح آنکه در لایحه‌ی دولت، عبارت «خانواده‌ها» وجود نداشته و مجلس آن را اضافه کرده است و از آنجا که این امر مستلزم هزینه‌ی عمومی جدید برای دولت است و در این مصوبه، منع یا محل تأمین این هزینه‌های جدید مشخص نشده است، این بند مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی است؛ زیرا طبق این اصل، پیشنهادها و اصلاحاتی که نمایندگان در خصوص لوایح قانونی عنوان می‌کنند و به افزایش هزینه‌ی عمومی می‌انجامد، در صورتی قابل طرح در مجلس است که در آن طریق تأمین هزینه‌ی جدید نیز معلوم شده باشد. بنابراین این بند، مغایر با اصل ۷۵ قانون اساسی است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- طبق اصل ۵۲ قانون اساسی، رسیدگی و تصویب بودجه در صلاحیت مجلس است. بر این اساس، مجلس می‌تواند لایحه‌ی بودجه را با اعمال اصلاحات و تغییر به تصویب برساند و این اصلاحات بر اساس نظر مشورتی شورای نگهبان،^(۱) مشمول اصل ۷۵ قانون اساسی نمی‌باشد؛ بنابراین بند مزبور مغایر با اصل ۷۵ قانون اساسی نیست.

ج- تصمیم شورا

- بند (۶۵)، از حیث عدم تعیین منبع اشکال دارد.

۶۶- در تبصره (۵) قانون حالت اشتغال مستخدمین شهید، جانباز، ازکارافتاده و مفقودالثر انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی مصوب ۱۳۷۲/۶/۳۰، بعد از عبارت «بنیاد شهید انقلاب اسلامی»،

۱. نظریه‌ی مشورتی شماره ۵۵۹۵ مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۷ شورای نگهبان: «... اصل ۷۵ قانون اساسی ناظر به پیشنهادهای نمایندگان در لایحه بودجه نمی‌باشد.»

عبارت «و مبناء و مبدأ پرداخت حقوق ازکارافتادگی جانبازان حالت اشتغال، از تاریخ تصویب قانون حالت اشتغال مستخدمین شهید، جانباز، ازکارافتاده و مفقودالاثراثر انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی و اصلاحات بعدی آن بر اساس احکام حقوقی که از سوی سازمان ذی‌ربط نیروهای مسلح صادر می‌گردد، حسب مورد توسط بنیاد شهید و امور ایثارگران پرداخت می‌شود» اضافه می‌گردد.

الف - دیدگاه مغایرت

- حکم مقرر در این بند، عطف ماسبق می‌شود و به گذشته سرایت می‌کند؛ لذا باید حقوق تمامی کسانی که حالت اشتغال گرفته‌اند را از زمان تصویب قانون حالت اشتغال مستخدمین شهید، جانباز، ازکارافتاده و مفقودالاثراثر انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی محاسبه کرد، نه از زمان ازکارافتادگی. بر این اساس، در خصوص تمامی کسانی که حالت اشتغال گرفته‌اند، از زمان تصویب قانون مزبور تا زمان ازکارافتادگی، جزء دیون دولت محاسبه می‌شود. با این وصف، از آنجا که حکم مقرر در این بند موجب ایجاد هزینه‌ی عمومی جدید برای دولت می‌شود که منبع آن در بودجه پیش‌بینی نشده است، این بند مغایر با اصل ۷۵ قانون اساسی است. ضمن آنکه در بند (۶۶) لایحه بودجه مصوب هیئت وزیران، مبنا و مبدأ پرداخت حقوق ازکارافتادگی، تاریخ تأیید ازکارافتادگی کلی بوده که تغییر آن توسط مجلس به تاریخ تصویب قانون مزبور، در منابع عمومی پیش‌بینی نشده است. بنابراین این بند، مغایر با اصل ۷۵ قانون اساسی است.

- حکم مقرر در این بند، دائمی است؛ زیرا اثر اجرای حکم این بند، تغییر دائمی مبنا و مبدأ پرداخت حقوق ازکارافتادگی است؛ در حالی که طبق اصل ۵۲ قانون اساسی، بودجه کل کشور باید سالانه باشد. بنابراین بند مزبور ماهیت بودجه‌ای نداشته و مغایر با اصل سالانه‌بودن بودجه مقرر در اصل ۵۲ قانون اساسی است.

ب - دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به تصریح بند الحاقی (۷۱) این مصوبه، مبنی بر قابل اجرا بودن احکام این قانون در بازه‌ی زمانی سال ۱۳۹۲، نمی‌توان ماهیت این بند را به استناد دائمی بودن آن، غیربودجه‌ای تلقی کرد و آن را مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی دانست.

ج- تصمیم شورا

- بند (۶۶)، از حیث عدم تعیین منبع اشکال دارد.

۷۵- معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور موظف است در خصوص ایجاد، تأسیس و راه‌اندازی مرکز مدیریت اطلاعات بلایای طبیعی آسیا و اقیانوسیه در جمهوری اسلامی ایران موضوع قطعنامه شماره ۶۷/۴ مورخ ۱۳۹۰/۳/۳ برابر با ۲۰۱۱/۵/۲۵ میلادی کمیسیون اجتماعی و اقتصادی سازمان ملل مرکز آسیا و اقیانوسیه (اسکاپ) بر اساس برنامه‌های مرکز که مورد تأیید طرفین است، اقدام نماید.

الف- دیدگاه مغایرت

- با توجه به اینکه این بند صرفاً ناظر به تأسیس مرکز مدیریت اطلاعات بلایای طبیعی آسیا و اقیانوسیه در جمهوری اسلامی ایران است، بند مزبور ماهیت بودجه‌ای نداشته و مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- از آنجا که اقدام مذکور در ذیل این بند به معنای اختصاص بودجه به مرکز مدیریت اطلاعات بلایای طبیعی آسیا و اقیانوسیه در جمهوری اسلامی ایران است، می‌توان آن را از این حیث واجد ماهیت بودجه‌ای و غیرمغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی دانست.

ج- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

۷۶- مصوبات هیئت‌های امنای دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی و آموزشی با رعایت مواد (۲۰) و (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران معتبر است. هیئت‌های مذکور

موظفند در مصوبات خود به گونه‌ای عمل نمایند تا ضمن بهره‌گیری از امکانات و ظرفیت‌های در اختیار دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی و آموزشی تمامی تعهدات قانونی در سقف اعتبارات ابلاغی تأمین گردد و از ایجاد تعهد مازاد در منابع ابلاغی جلوگیری به عمل آید.

تبصره - کلیه مصوبات هیئت‌های امنای دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی برای افزایش و پرداخت حقوق و مزایای کارکنان و اعضای هیئت علمی، رسمی و پیمانی و حق الزحمه سایر کارکنان صرفاً در چارچوب اعتبارات این قانون معتبر است و هرگونه ایجاد تعهد مازاد بر اعتبارات ابلاغی ممنوع می‌باشد.

الف - دیدگاه ابهام

- طبق اصل ۶۵ قانون اساسی، تصویب لوایح باید مطابق آیین‌نامه داخلی مجلس انجام گیرد. بر این اساس، از آنجا که طبق ماده (۱۲۱) قانون آیین‌نامه‌ی داخلی مجلس، در موارد اصلاح قانون برنامه، رأی اکثریت دو سوم نمایندگان حاضر لازم است، بند مزبور نیز باید به تصویب دو سوم نمایندگان رسیده باشد؛ زیرا این بند، در مقام اصلاح برخی از مواد قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه است. بنابراین از آنجا که مشخص نیست این بند با رأی اکثریت دو سوم نمایندگان مورد تصویب قرار گرفته یا خیر، بند مزبور واجد ابهام است.

ب - دیدگاه عدم مغایرت

- بر اساس اصل ۶۵ قانون اساسی، تنها تصویب آیین‌نامه‌ی داخلی مجلس، نیازمند رأی دو سوم نمایندگان مجلس است؛ لذا تصویب طرح‌ها و لوایح و رعایت مفاد مقرر در آیین‌نامه داخلی مجلس، امری داخلی است که نظارت بر آن در حوزه‌ی مسئولیت هیئت رئیسه مجلس است و از صلاحیت شورای نگهبان خارج است؛ زیرا شورای نگهبان باید موارد مغایر با قانون اساسی و شرع را اعلام نماید و نه موارد مغایر با آیین‌نامه‌ی داخلی مجلس را. بنابراین بند مزبور، حتی در فرض عدم رعایت نصاب مقرر در آیین‌نامه‌ی داخلی مجلس، مغایرتی با قانون اساسی و موازین شرعی ندارد.

- با توجه به اینکه بنا بر گفته‌ی مجلس^(۱)، تمامی بندهای بودجه از جمله بند

۱. مستند این گفته، در اسناد و مدارک در دسترس، یافت نشد.

مزبور با رأی اکثریت دو سوم نمایندگان تصویب شده است، ابهام مطرح شده در خصوص مغایرت این بند با اصل ۶۵ قانون اساسی، وارد نیست.

ج- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

۹۰- در اجرای بند (ب) ماده (۲۱۴) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران و به منظور استفاده از ظرفیت‌های بخش غیردولتی، کلیه دستگاه‌های اجرایی مکلفند برای شروع عملیات اجرایی پروژه‌ها و طرح‌های تملک‌داری سرمایه‌ای ملی خود و یا طرح‌های بزرگ مصوب (مجمع و یا دولت از محل منابع داخلی) شرکت‌های دولتی با رعایت مواد (۲۲) و (۲۳) قانون برنامه و بودجه کشور مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰ و قانون برگزاری مناقصات به روش ذیل اقدام کنند:

۹۰-۱- قرارداد تأمین منابع مالی، اجراء و بهره‌برداری طرح‌ها (پروژه‌ها) را به شرکت پروژه صاحب صلاحیت که صرفاً به همین منظور تأسیس می‌شود واگذار کنند و با آنها برای پیش‌خرید تأسیسات احداثی (نوع الف)، اجاره درازمدت تمام یا بخشی از تأسیسات (نوع ب)، خرید درازمدت و یا پیش‌خرید کالا و خدمات تولیدی آن طرح (نوع ج)، بهبود کارایی آب و انرژی (نوع د) و یا سایر انواع مشارکت بخش عمومی با بخش خصوصی برای ارائه خدمات عمومی (نوع ه) اقدام کنند. ...

۹۰-۲- تأمین منابع مالی اجرای طرح‌ها طبق دستورالعمل‌های ابلاغی موضوع ماده (۲۳) قانون برنامه و بودجه کشور حسب نوع قرارداد (با رعایت کمک دولت در نوع ه) به عهده شرکت پروژه طرف قرارداد می‌باشد.

۹۰-۳- زمین مورد نیاز طرح با رعایت قوانین و مقررات مربوط توسط دستگاه اجرایی تأمین و به مدت حداکثر پنجاه سال

حسب نوع بهره‌برداری از طرح در اختیار شرکت پروژه قرار می‌گیرد، در غیر این صورت تأمین زمین برای اجرای طرح، جزئی از موضوع قرارداد خواهد بود.

۴-۹۰- دولت موظف است حداکثر دو ماه پس از تصویب این قانون با پیشنهاد معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور، وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، آیین‌نامه این بند را شامل گشایش اعتبارات اسنادی ارزی و ریالی به نفع شرکت پروژه و یا برقراری تسهیلات لازم (اخذ وام و خطوط اعتباری توسط شرکت پروژه) و توثیق قراردادهای موضوع این بند به‌عنوان بخشی از وثائق لازم در بانک‌های عامل را به تصویب برساند. در هر صورت مسئولیت تأمین تمام منابع مالی احداث و اجرای طرح‌ها به استثنای سهم کمک مالی دولت (از پیش تعیین شده) بر عهده مشارکت (کنسرسیوم) برنده مناقصه از طریق شرکت پروژه است.

۵-۹۰- ...

الف- دیدگاه مغایرت

- به کار بردن واژه «پروژه» در بند (۹۰)، مغایر با اصل ۱۵ قانون اساسی است؛ زیرا طبق این اصل، مکاتبات و متون رسمی از جمله قوانین مصوب مجلس باید به زبان و خط فارسی باشد؛ در حالی که در این بند از واژه‌ی بیگانه استفاده شده است.

- احکام این بند هر چند ناظر به نتایج تعهدات مالی است، لیکن ناظر به کیفیت قرارداد و تعهدات است و نه حدود درآمد یا هزینه؛ لذا احکام مقرر در این بند به دلیل نداشتن ماهیت بودجه‌ای، مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- از آنجا که احکام مقرر در این بند، مربوط به بودجه است و تعهدات مالی به‌دنبال دارد، ذکر آن در این مصوبه فاقد اشکال است. بنابراین نمی‌توان احکام مقرر در این بند را به دلیل نداشتن ماهیت بودجه‌ای، مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی دانست.

ج- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

۹۴- صورت جلسات مجامع عمومی کلیه شرکت‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری که معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور و وزیر امور اقتصادی و دارایی عضو مجمع عمومی آن می‌باشند، در صورتی که نصاب رأی داشته باشد و توسط یکی از این دو نفر امضاء شود، معتبر است. معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور و وزیر امور اقتصادی و دارایی مکلفند حداکثر ظرف یک‌ماه از زمان تحویل صورت جلسه به دفتر آنان نسبت به تأیید و یا رد صورت جلسه اعلام نظر نمایند. در صورت عدم اعلام نظر در موعد مقرر، صورت جلسه تأیید شده تلقی می‌شود.

الف- دیدگاه مغایرت

- از آنجا که بند مزبور ناظر به درآمدها و هزینه‌های کشور نیست و فاقد ماهیت بودجه‌ای است، این بند مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی است.

- از آنجا که طبق اصل ۱۲۴ قانون اساسی، تعیین معاون رئیس جمهور از اختیارات رئیس جمهور است، تصریح بر معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور در این بند، به معنای الزام رئیس جمهور به داشتن چنین معاونی است که این الزام مغایر اصل ۱۲۴ قانون اساسی است؛ به عبارت دیگر، ممکن است رئیس جمهور نخواهد معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی داشته باشد. بنابراین این بند، مغایر اختیار قانونی رئیس جمهور، مذکور در اصل ۱۲۴ قانون اساسی مبنی بر داشتن یا نداشتن معاون است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۱- به سازمان ثبت اسناد و املاک کشور اجازه داده می‌شود به ازای صدور هر برگ سند مالکیت حدنگاری (کاداستری)، مبلغ سیصد هزار (۳۰۰,۰۰۰) ریال اخذ و به ردیف

درآمدی ۱۴۰۱۴۱ واریز نماید.

الف- دیدگاه ابهام

- از آنجا که در این بند به واریز مبلغ دریافتی به خزانه تصریح نشده است و مشخص نیست که آیا ردیف درآمدی مذکور در این بند، متعلق به خزانه است یا خیر، بند مزبور دارای ابهام است؛ زیرا در صورتی که این ردیف متعلق به خزانه نباشد، این بند با اصل ۵۳ قانون اساسی مغایر می‌باشد.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به اینکه ردیف درآمدی مذکور در این بند متعلق به خزانه است، نیازی به تصریح واریز درآمدهای مذکور به خزانه نبوده است. بنابراین بند مزبور ابهامی از حیث مغایرت با اصل ۵۳ قانون اساسی ندارد.

ج- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۲- به نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران اجازه داده می‌شود بابت صدور و تعویض و تمدید هر جلد گذرنامه بیومتریک برای کلیه شرایط سنی، مبلغ هفتصد و پنجاه هزار (۷۵۰,۰۰۰) ریال دریافت و به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نماید.

الف- دیدگاه مغایرت

- به کار بردن واژه «بیومتریک» در این بند، مغایر با اصل ۱۵ قانون اساسی است؛ زیرا طبق این اصل، مکاتبات و متون رسمی از جمله قوانین مصوب مجلس باید با زبان و خط فارسی باشد؛ لذا استفاده از این واژه بیگانه بدون درج معادل فارسی آن (زیست سنجی)، مغایر اصل ۱۵ است.

ب- تصمیم شورا

- در بند الحاقی (۲)، استفاده از واژه «بیومتریک»، مغایر اصل ۱۵ قانون اساسی شناخته شد.

* * *

بند الحاقی ۱۰- از تاریخ تصویب این قانون، پرداخت حق بیمه و ارائه اسناد در زمان صدور پروانه ساختمان موضوع قانون بیمه اجتماعی کارگران ساختمانی در شهرها و روستاهای کشور متوقف می‌شود. سازمان مالیاتی مکلف است معادل مبلغ نه هزار میلیارد (۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال عوارض ارزش افزوده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها از محل منابع مندرج در بندهای (ج) و (د) ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده^(۱) متمرکز نزد سازمان دهیاری‌ها و شهرداری‌های کشور را برای بیمه کارگران ساختمانی به سازمان تأمین اجتماعی پرداخت نماید.

سازمان تأمین اجتماعی مکلف است تکالیف مذکور در قانون فوق را از محل وجوه پرداختی انجام دهد و کلیه کارگران ساختمانی را تحت پوشش بیمه‌ای این قانون قرار دهد و گزارش عملکرد خود در این خصوص را هر سه ماه یکبار به کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات و اجتماعی مجلس شورای اسلامی ارسال نماید. کارفرمایان امور ساختمانی موظفند کارگران ساختمانی غیرمشمول این بند را بیمه حوادث حین کار نموده و اسناد مربوطه را به مراجع صدور پروانه ارائه نمایند.

الف- دیدگاه مغایرت

- حکم مقرر در این بند به دلیل سالانه نبودن، ماهیت بودجه‌ای ندارد؛ زیرا بیمه‌ی کارگران ساختمانی به دلیل شغل آنها نمی‌تواند محدود به یک سال شود. ضمن آنکه از

۱. ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۷: «ماده ۳۸- نرخ عوارض شهرداری‌ها و دهیاری‌ها در رابطه با کالا و خدمات مشمول این قانون، علاوه بر نرخ مالیات موضوع ماده (۱۶) این قانون، به شرح زیر تعیین می‌گردد:

الف- ...

ج- انواع بنزین و سوخت هواپیما، ده درصد (۱۰٪)؛

د- نفت سفید و نفت گاز، ده درصد (۱۰٪) و نفت کوره پنج درصد (۵٪)».

ظاهر عبارت «از تاریخ تصویب این قانون» در صدر این بند برداشت می‌شود که حکم به بیمه کردن موضوع این بند دائمی است؛ چون عبارت مزبور دلالت بر جواز این امر از تاریخ تصویب قانون تا هر زمان می‌کند. بنابراین بند مزبور، مغایر با صدر اصل ۵۲ قانون اساسی است.

- مبلغ تعیین شده در این بند جهت بیمه کارگران ساختمانی بدون واریز وجه توسط کارگران، کارفرمایان و دولت - موضوع قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی مصوب ۱۳۸۶ و اصلاحات بعدی آن - حتی برای یک سال نیز کافی نیست؛ حال آنکه از ظاهر عبارت «از تاریخ تصویب این قانون» در صدر این بند برداشت می‌شود که حکم به بیمه کردن موضوع این بند دائمی است؛ زیرا عبارت مزبور دلالت بر جواز بیمه از تاریخ تصویب قانون تا هر زمان می‌کند؛ در حالی که طبق اصل ۷۵ قانون اساسی، پیشنهادها و اصلاحاتی که نمایندگان در خصوص لوایح قانونی عنوان می‌کنند و به افزایش هزینه عمومی می‌انجامد، تنها در صورتی قابل طرح در مجلس است که در آن طریق تأمین هزینه جدید نیز معلوم شده باشد. بنابراین بند مزبور به جهت ایجاد هزینه‌ی عمومی جدید برای دولت و عدم تعیین منبع و محل برای تأمین این هزینه‌ها و نیز ناکافی بودن منبع و مبلغ تعیین شده، مغایر با اصل ۷۵ قانون اساسی است.

- با توجه به حکم مقرر در بندهای (ج) و (د) ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده، از تمامی مصرف‌کنندگان انواع بنزین و سوخت هواپیما، نفت سفید، نفت گاز و نفت کوره مالیات گرفته می‌شود و تفاوتی میان فقیر و غنی وجود ندارد؛ در حالی که دریافت مالیات از فقیر به اندازه‌ای که از غنی گرفته می‌شود، برخلاف موازین اسلامی است. ضمن آنکه از آنجا که فقرا توان پرداخت مالیات را ندارند، نمی‌بایست از آنها مالیات گرفته شود تا چه رسد به دریافت مالیات برابر با مالیاتی که از اغنیا اخذ می‌شود. بنابراین، اطلاق بند مزبور، مغایر با موازین شرعی است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به تصریح بند الحاقی (۷۱) این مصوبه مبنی بر قابل اجرا بودن احکام این قانون در بازه‌ی زمانی سال ۱۳۹۲، نمی‌توان ماهیت این بند را به استناد دائمی بودن آن، غیربودجه‌ای تلقی کرد و آن را مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی دانست.

- قانون مالیات بر ارزش افزوده منصرف از دریافت مالیات از فقیر یا غنی است و تنها ملاک دریافت مالیات، ارزش افزوده یافتن کالا یا خدمت است؛ ضمن آنکه ایراد شرعی مطرح شده، ناظر به قانون مالیات بر ارزش افزوده است، نه به این بند از بودجه. بنابراین بند مزبور را نمی‌توان مغایر با موازین شرعی دانست.

ج- تصمیم شورا

- بند الحاقی (۱۰)، از آنجا که ماهیت بودجه‌ای ندارد، مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی شناخته شد.

* * *

بند الحاقی ۱۱- هزینه مصرف با رعایت الگوی مصرف و حق انشعاب برق، آب و گاز برای حوزه‌های علمیه، مساجد، دارالقرآن‌ها، حسینیه‌ها و اماکن دینی اقلیت‌های دینی مصرح در قانون اساسی رایگان است.

الف- دیدگاه مغایرت

- تسری حکم مقرر در این بند به اماکن دینی اقلیت‌های دینی مغایر با موازین شرع است. توضیح آنکه حکومت اسلامی با شریطی، امنیت اقلیت‌های دینی را تضمین کرده و آنان را در اجرای مراسمات مذهبی خود آزاد گذاشته است، لیکن دلیلی وجود ندارد که هزینه مصرف و حق انشعاب برق، آب و گاز اماکن آنان رایگان و از بیت‌المال مسلمانان پرداخت شود.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- از آنجا که اقلیت‌های دینی مصرح در قانون اساسی مانند سایر مسلمانان، تابع قوانین کشور هستند و حکومت اسلامی خود را متعهد کرده است که زندگی و امنیت آنها را تأمین کرده و آنها نیز از حقوق برابر با سایر مردم برخوردار باشند، لذا باید اقلیت‌های دینی از حقوق و امتیازات مندرج در قانون بودجه نیز برخوردار شوند. بر این اساس، اماکن دینی آنها نیز باید مشمول امتیاز مقرر در این بند باشد. ضمن آنکه

حکم مقرر در این بند، در بند (۸۸) قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور^(۱) نیز ذکر شده بود و شورای نگهبان آن را فاقد ایراد دانست. بنابراین تسری حکم مقرر در این بند به اماکن دینی اقلیت‌های دینی مغایرتی با موازین شرعی ندارد.

ج- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۱۲- بانک‌های عامل مکلفند سود تسهیلات اعطایی را مطابق دستورالعمل شورای پول و اعتبار دریافت نمایند. در صورتی که سود تسهیلات اعطایی بالاتر از نرخ سود تعیین شده توسط شورای پول و اعتبار باشد، دولت مکلف است مبلغ مازاد را به عنوان مالیات تشخیص داده و صد درصد (۱۰۰٪) آن را وصول نماید.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- از آنجا که موضوع این بند، اعطای تسهیلات است نه پرداخت وام، ربای قرضی در خصوص این بند موضوعاً منتفی است. در خصوص ربای معاملی نیز حکم مقرر در این بند مشمول این نوع ربا نمی‌شود؛ زیرا اگر اعطای تسهیلات به صورت فروش اقساطی باشد، ایرادی نداشته و مطابق مواد متعدد قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره)^(۲) است.

۱. بند (۸۸) قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور مصوب ۱۳۹۱/۲/۳۰: «بند ۸۸- هزینه مصرفی و حق انشعاب برق، آب و گاز برای مساجد، حسینیه‌ها، دارالقرآن‌ها و نیز اماکن دینی اقلیت‌های دینی مصرح در قانون اساسی رایگان است.»

۲. قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره) مصوب ۱۳۶۲/۶/۸: «ماده ۳- بانک‌ها می‌توانند، تحت هر یک از عناوین ذیل به قبول سپرده مبادرت نمایند:

الف- سپرده‌های قرض‌الحسنه ...

ب- سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

بند الحاقی ۱۶- به سازمان اوقاف و امور خیریه اجازه داده می‌شود به منظور تأمین مالی طرح‌های انتفاعی عام‌المنفعه در حوزه توسعه موقوفات و بقاع متبرکه با نظارت بانک مرکزی و تضمین خود اقدام به انتشار اوراق مشارکت (اوراق صکوک اسلامی) تا سقف سه هزار میلیارد (۳,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال و اوراق وقفی (بدون سود) تا سقف یک هزار میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال نماید.

→

تبصره- سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار که بانک در به‌کار گرفتن آنها وکیل می‌باشد، در امور مشارکت، مضاربه، اجاره به شرط تملیک، معاملات اقساطی، مزارعه، مساقات، سرمایه‌گذاری مستقیم، معاملات سلف و جعاله مورد استفاده قرار می‌گیرد.

ماده ۱۰- بانک‌ها می‌توانند به منظور ایجاد تسهیلات لازم در گسترش امر مسکن، با هماهنگی وزارت مسکن و شهرسازی، واحدهای مسکونی ارزان‌قیمت به منظور فروش اقساطی و یا اجاره به شرط تملیک احداث نمایند. ...

ماده ۱۱- بانک‌ها می‌توانند به منظور ایجاد تسهیلات لازم جهت گسترش امور صنعت و معدن، کشاورزی و خدمات، اموال منقول را بنا به درخواست مشتری و تعهد او مبنی بر خرید و مصرف و یا استفاده مستقیم مال و یا اموال مورد درخواست خریداری نموده و با اخذ تأمین به صورت اقساطی به مشتری بفروشند.

ماده ۲۰- بانک مرکزی ایران در حُسن اجرای نظام پولی و اعتباری کشور می‌تواند با استفاده از ابزار ذیل، طبق آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیئت وزیران می‌رسد بر اساس ماده (۱۹) در امور پولی و بانکی دخالت و نظارت کند: ۱- ...

۳- تعیین حداقل و حداکثر نسبت سود بانک‌ها در معاملات اقساطی و اجاره به شرط تملیک در تناسب با قیمت تمام شده مورد معامله. این نسبت‌ها ممکن است در موارد مختلف متفاوت باشد.

۴- ...

۶- تعیین حداقل و حداکثر میزان مشارکت، مضاربه، سرمایه‌گذاری، اجاره به شرط تملیک، معاملات اقساطی، نسبه، سلف، مزارعه، مساقات، جعاله و قرض‌الحسنه برای بانک‌ها و یا هر یک از آنها در هر یک از موارد و رشته‌های مختلف و نیز تعیین حداکثر تسهیلات اعطایی به هر مشتری.»

الف - دیدگاه ابهام

از آنجا که در این بند، منظور از «اوراق وقفی» مشخص نیست، از این جهت که ممکن است ماهیت این اوراق، با موازین شرعی در باب وقف مغایر باشد، بند مزبور دارای ابهام است.

ب - دیدگاه عدم مغایرت

منظور از «اوراق وقفی» سهامی است که مردم با دادن وجه، آنها را خریداری کرده و در بخشی از یک پروژه وقفی مشارکت می‌کنند. قرینه‌ی درستی این برداشت، عبارت «بدون سود» مذکور در این بند، پس از عبارت «اوراق وقفی» است. بنابراین، نمی‌توان عبارت «اوراق وقفی» مذکور در این بند را مغایر با موازین شرع و مبهم دانست.

ج - تصمیم شورا

در بند الحاقی (۱۶)، منظور از عبارت «اوراق وقفی» روشن نیست؛ پس از رفع ابهام، اظهار نظر خواهد شد.

* * *

بند الحاقی ۲۵ - به وزارت نیرو اجازه داده می‌شود با رعایت ماده (۱۳۳) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران،^(۱) با متقاضیان بخش خصوصی و تعاونی احداث سد و

۱. ماده (۱۳۳) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴-۱۳۹۰) مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۲۵: «ماده ۱۳۳ - به منظور تنوع در عرضه انرژی کشور، بهینه‌سازی تولید و افزایش راندمان نیروگاه‌ها، کاهش اتلاف و توسعه تولید همزمان برق و حرارت، شرکت توانیر و شرکت‌های وابسته و تابعه وزارت نیرو موظفند:

الف - با استفاده از منابع حاصل از فروش نیروگاه‌های موجود یا در دست اجراء و سایر اموال و دارایی‌های شرکت‌های مذکور و با رعایت قانون نحوه اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) نسبت به پرداخت یارانه خرید برق از تولیدکنندگان برق پراکنده با مقیاس کوچک و ظرفیت‌های تولید برق مشترکین از طریق عقد قراردادهای بلندمدت و همچنین تبدیل تا دوازده هزار (۱۲,۰۰۰) مگاوات نیروگاه گازی به سیکل ترکیبی اقدام نمایند.

نیروگاه، قرارداد خرید تضمینی آب و برق به صورت بلندمدت منعقد نماید. به منظور تنظیم بازار صادرات در فروش برق، سهم هر تولیدکننده از صادرات، معادل سهم وی از کل تولید همان سال می‌باشد.

الف- دیدگاه مغایرت

- با توجه به اینکه در این بند، اجازه انعقاد قرارداد خرید تضمینی آب و برق به صورت بلندمدت داده شده است و بلندمدت بودن دلالت بر محدود نبودن این قراردادها به یک سال دارد، بند مزبور به دلیل سالانه نبودن، ماهیت بودجه‌ای نداشته و از این حیث مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- این بند در اجرای ماده (۱۳۳) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه می‌باشد و عبارت مندرج در ذیل این بند مبنی بر «سهم وی از کل تولید همان سال» نیز دلالت بر یک ساله بودن حکم این بند دارد. بر این اساس، نمی‌توان ماهیت این بند را به استناد دائمی بودن آن، غیربودجه‌ای تلقی کرد و آن را مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی دانست.

ج- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

→

تبصره- در صورت تمایل بخش‌های غیردولتی به تبدیل نیروگاه‌های گازی موجود خود به سیکل ترکیبی، شرکت توانیر و شرکت‌های وابسته و تابعه وزارت نیرو می‌توانند از محل منابع موضوع بند (الف) این ماده نسبت به پرداخت تسهیلات در قالب وجوه اداره شده به آنها اقدام نمایند.

ب- به شرکت توانیر و شرکت‌های وابسته و تابعه وزارت نیرو اجازه داده می‌شود نسبت به انعقاد قراردادهای بلندمدت خرید تضمینی برق تولیدی از منابع انرژی‌های نو و انرژی‌های پاک با اولویت خرید از بخش‌های خصوصی و تعاونی اقدام نمایند. قیمت خرید برق این نیروگاه‌ها علاوه بر هزینه‌های تبدیل انرژی در بازار رقابتی شبکه سراسری بازار برق، با لحاظ متوسط سالانه ارزش وارداتی یا صادراتی سوخت مصرف‌نشده، بازدهی، عدم انتشار آلاینده‌ها و سایر موارد به تصویب شورای اقتصاد

می‌رسد. ...»

* * *

بند الحاقی ۲۸- سازمان تأمین اجتماعی مکلف است به افرادی که حداقل ده سال حق بیمه پرداخت نموده‌اند و به سن شصت سال برای مردان و پنجاه سال برای زنان رسیده‌اند یا به هر دلیلی به تشخیص کمیسیون موضوع ماده (۹۱) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴/۴/۳ و اصلاحات بعدی آن در سنین کمتر از موارد فوق از کارافتاده شده‌اند ولی از حق مستمری برخوردار نمی‌شوند، متناسب با سنوات پرداخت حق بیمه، حقوق بازنشستگی پرداخت نماید. افرادی که کمتر از ده سال حق بیمه پرداخت کرده‌اند، می‌توانند با پرداخت مابه‌التفاوت حق بیمه اعم از حق کارگر و کارفرما تا ده سال به نرخ سال جاری، از امتیاز بازنشستگی این بند برخوردار شوند.

الف- دیدگاه مغایرت

- با توجه به اینکه آنچه به عنوان بودجه تقدیم مجلس می‌شود باید از جنس بودجه و ناظر بر درآمدها و هزینه‌های دولت باشد، این بند به دلیل داشتن ماهیت غیربودجه‌ای، مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی است. توضیح اینکه موضوع بیمه‌شدن امری نیست که بتوان آن را محدود به یک سال کرد و از آنجا که هر حکمی که یک ساله نباشد یا دائمی باشد، ماهیت بودجه‌ای ندارد، این بند از حیث نداشتن ماهیت بودجه‌ای، مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- طبق بند الحاقی (۷۱) این مصوبه، احکام مصوبه صرفاً در بازه‌ی زمانی سال ۱۳۹۲ قابل اجرا است. از این‌رو بند مزبور، دائمی نبوده و سالانه است و نمی‌توان آن را به دلیل سالانه نبودن و به تبع آن، ماهیت غیربودجه‌ای داشتن، مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی تلقی کرد.

ج- تصمیم شورا

- بند الحاقی (۲۸)، از آنجا که ماهیت بودجه‌ای ندارد، مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی شناخته شد.

* * *

بند الحاقی ۳۱- به منظور برطرف کردن مشکلات مربوط به جایگاه‌های عرضه سوخت و ایجاد انگیزه لازم برای ورود بخش خصوصی به فعالیت جایگاه‌داری، از تاریخ ابلاغ این قانون، نظام کارمزدی به نظام حق‌العمل‌کاری تغییر می‌کند. میزان حق‌العمل باید از قسمتی از ارزش فرآورده‌های قابل عرضه (فرآورده‌های نفتی و گاز طبیعی فشرده) و با توجه به نرخ تورم سالانه اعلام شده از سوی بانک مرکزی، وضعیت مجاری عرضه و میزان فروش فرآورده توسط مبادی عرضه با تصویب شورای اقتصاد به عنوان قیمت پایه تعیین و به مرحله اجراء درآید.

الف- دیدگاه مغایرت

- از آنجا که بند مزبور به موضوع بودجه ارتباطی ندارد، این بند مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی است؛ زیرا آنچه به عنوان بودجه تقدیم مجلس می‌شود باید از جنس بودجه و ناظر بر درآمدها و هزینه‌های دولت در طی یک سال مالی باشد؛ در غیر این صورت لازم است ترتیبی اتخاذ شود تا مواردی که ماهیت بودجه‌ای ندارند به صورت طرح یا لایحه قانونی مورد بررسی و تصویب قرار گیرند.

ب- تصمیم شورا

- بند الحاقی (۳۱)، از آنجا که ماهیت بودجه‌ای ندارد، مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی شناخته شد.

* * *

بند الحاقی ۳۳- افراد و رزمندگانی که در دوران دفاع مقدس و حوادث زمان انقلاب اسلامی دچار آسیب جسمی، روحی و روانی شده‌اند ولی صورت سانحه و مدارک بالینی همزمان را ندارند، با معرفی یگان‌های اعزام‌کننده و نهادهای متولی توسط کمیسیون احراز بنیاد شهید و امور ایثارگران و با نظر کمیسیون پزشکی، جانبازی آنها مورد تأیید قرار می‌گیرد و متناسب با میزان جانبازی آنها تحت پوشش بنیاد شهید و امور ایثارگران قرار می‌گیرند.

الف - دیدگاه مغایرت

- از آنجا که تحت پوشش بنیاد شهید قرار گرفتن افراد مذکور در این بند مستلزم ایجاد هزینه‌ی عمومی جدید برای دولت است و در این مصوبه، منبع یا محل تأمین این هزینه‌های جدید مشخص نشده است، این بند مغایر با اصل ۷۵ قانون اساسی است؛ زیرا طبق این اصل، پیشنهادها و اصلاحاتی که نمایندگان در خصوص لوایح قانونی عنوان می‌کنند و به افزایش هزینه عمومی می‌انجامد، در صورتی قابل طرح در مجلس است که در آن طریق تأمین هزینه جدید نیز معلوم شده باشد.

ب - تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۳۴- به منظور حمایت از تولید همزمان آب شیرین و برق با استفاده از روش تبخیری، وزارت نیرو مکلف است علاوه بر پرداخت قیمت خرید تضمینی آب تولیدی از محل منابع موجود داخلی، مبلغی معادل یارانه برق پرداخت شده به تولید هر متر مکعب آب شیرین در روش تراوایی (اسمز) معکوس به تولیدکنندگان روش تبخیری پرداخت نماید.

الف - دیدگاه مغایرت

- از آنجا که بند مزبور به موضوع بودجه ارتباطی ندارد، این بند مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی است؛ زیرا آنچه به عنوان بودجه تقدیم مجلس می‌شود باید از جنس بودجه و ناظر بر درآمدها و هزینه‌های دولت در طی یک سال مالی باشد. بر این اساس، این بند به دلیل داشتن ماهیت غیربودجه‌ای، مغایر اصل مذکور است.

ب - تصمیم شورا

- بند الحاقی (۳۴)، از آنجا که ماهیت بودجه‌ای ندارد، مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی شناخته شد.

* * *

بند الحاقی ۳۶- مددجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور از پرداخت هزینه‌های صدور پروانه ساختمانی عوارض شهرداری و هزینه‌های انشعاب آب و فاضلاب و برق و گاز برای یکبار و در حد یک واحد مسکونی مطابق الگوی مصرف معافند و دستگاه‌های ارائه‌دهنده خدمات مذکور موظف به ارائه این خدمات به صورت رایگان به مددجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی می‌باشند. اعتبارات این بند از منابع این قانون تأمین و به دستگاه‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت می‌گردد.

الف- دیدگاه مغایرت

- هر چند در ذیل این بند بیان شده است که «اعتبارات این بند از منابع این قانون تأمین و به دستگاه‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت می‌گردد»، لیکن جهت اجرای این بند، اعتبار مشخصی در قانون بودجه لحاظ نشده است؛ در حالی که طبق اصل ۵۳ قانون اساسی، تمامی پرداخت‌ها باید در حدود اعتبارات مصوب در قانون بودجه انجام شود. بنابراین بند مزبور به دلیل نداشتن اعتبار مصوب مشخص، مغایر اصل ۵۳ قانون اساسی است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- از آنجا که بنا بر تصریح این بند، اعتبارات لازم برای اجرای آن از منابع این قانون تأمین می‌شود، بند مزبور مغایر اصل ۵۳ قانون اساسی نیست؛ زیرا پرداخت‌های مربوط به این بند در حدود اعتبارات مصوب در قانون بودجه انجام می‌شود.

- معاف شدن مددجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی و سازمان بهزیستی کشور از پرداخت هزینه‌های صدور پروانه ساختمانی عوارض شهرداری و هزینه‌های انشعاب آب و فاضلاب و برق و گاز، نیازمند هزینه‌ای نیست تا لازم باشد محل و میزان اعتبار آن مشخص شود؛ بنابراین مغایرت با ذیل اصل ۵۳ قانون اساسی در خصوص این بند، موضوعاً منتفی است.

ج- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۳۷- ایثارگران بازنشسته و شاغل در دستگاه اجرایی و افراد تحت تکفل آنها مخیر به استفاده از خدمات بیمه و درمان تکمیلی و صد درصد (۱۰۰٪) هزینه‌های درمانی مربوطه از دستگاه اجرایی متبوع یا بنیاد شهید و امور ایثارگران می‌باشند.

در اجرای بند (ب) ماده (۴۴) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران،^(۱) دستگاه‌های اجرایی مکلفند نسبت به تأمین صد درصد (۱۰۰٪) هزینه‌های درمانی ایثارگران شاغل و افراد تحت تکفل آنان از سقف اعتبارات هزینه‌ای خود اقدام نمایند.

الف- دیدگاه مغایرت

در این بند مشخص نشده است که هزینه‌های اجرای این بند به چه میزان و از کدام محل تأمین می‌شود؛ در حالی که طبق اصل ۵۳ قانون اساسی، تمامی پرداخت‌ها باید در حدود اعتبارات مصوب در قانون بودجه انجام شود. بر این اساس، این بند از حیث عدم ذکر منبع، مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی است.

ب- تصمیم شورا

- بند الحاقی (۳۷)، از حیث عدم ذکر منبع اشکال دارد.

* * *

بند الحاقی ۴۰- کلیه کارگاه‌های کشاورزی مشمول نظام صنفی

۱. ماده (۴۴) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴-۱۳۹۰) مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۲۵: «ماده ۴۴- دولت به منظور استمرار، توسعه و ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، در جهت حفظ کرامت ایثارگران با اولویت عرضه منابع مالی، فرصت‌ها، امکانات و تسهیلات و امتیازات به ایثارگران، پدر، مادر، همسر و فرزندان شهداء و همچنین جانبازان، آزادگان و افراد تحت تکفل آنان، اقدامات زیر را انجام می‌دهد:

الف- ...

ب- صد درصد (۱۰۰٪) هزینه‌های درمانی ایثارگران شاغل و بازنشسته و افراد تحت تکفل آنان به عهده دستگاه اجرایی و صد درصد (۱۰۰٪) هزینه‌های درمانی ایثارگران غیرشاغل و افراد تحت تکفل آنان به عهده بنیاد شهید و امور ایثارگران است. ...»

کشاورزان، در شمول قانون معافیت از پرداخت سهم بیمه کارفرمایانی که حداکثر پنج نفر کارگر دارند مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ و اصلاحات بعدی آن است. آیین‌نامه اجرای قانون مذکور توسط وزارت جهاد کشاورزی و صندوق تأمین اجتماعی ظرف یک‌ماه از تصویب قانون تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد. تبصره الحاقی - برای استفاده از این معافیت، ارائه قولنامه محلی یا اسناد عادی اراضی کشاورزی مورد تأیید جهاد کشاورزی شهرستان ذی‌ربط بدون توجه به میزان و مترژ، کافی است.

الف - دیدگاه مغایرت

- از آنجا که بند مزبور به موضوع بودجه ارتباطی ندارد، این بند مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی است؛ زیرا آنچه به عنوان بودجه تقدیم مجلس می‌شود باید از جنس بودجه و ناظر بر درآمدها و هزینه‌های دولت در طی یک سال مالی باشد. بر این اساس، این بند به دلیل داشتن ماهیت غیربودجه‌ای، مغایر اصل مذکور است.

ب - تصمیم شورا

- بند الحاقی (۴۰)، از آنجا که ماهیت بودجه‌ای ندارد، مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی شناخته شد.

بند الحاقی ۴۲ - دولت در سال ۱۳۹۲ به نحوی اقدام نماید که زمینه انتقال آب از خارج از کشور فراهم گردد.

الف - دیدگاه مغایرت

- با توجه به اینکه بند مزبور به موضوع بودجه ارتباطی ندارد، مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی است؛ زیرا آنچه به عنوان بودجه تقدیم مجلس می‌شود باید از جنس بودجه و ناظر بر درآمدها و هزینه‌های دولت در طی یک سال مالی باشد. بر این اساس، این بند به دلیل ماهیت غیربودجه‌ای، مغایر اصل مذکور است.

ب - تصمیم شورا

- بند الحاقی (۴۲)، از آنجا که ماهیت بودجه‌ای ندارد، مغایر اصل ۵۲ قانون

اساسی شناخته شد.

بند الحاقی ۴۳- کلیه افرادی که حق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر را پرداخت نموده‌اند، در صورتی که در روستا یا شهر یا استان دیگری نیز ساکن باشند، می‌توانند از مزایای قانون استفاده نمایند. این حکم شامل افرادی است که در طول ایام اجرای قانون حق بیمه پرداخت کرده‌اند.

الف- دیدگاه مغایرت

- با توجه به اینکه حکم مقرر در بند مزبور دائمی است و به موضوع بودجه نیز ارتباطی ندارد، این بند مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی است؛ زیرا آنچه به عنوان بودجه تقدیم مجلس می‌شود باید سالانه و از جنس بودجه (مربوط به درآمدها و هزینه‌های دولت) باشد. بر این اساس، این بند به دلیل سالانه نبودن و نداشتن ماهیت بودجه‌ای مغایر اصل مذکور است.

ب- تصمیم شورا

- بند الحاقی (۴۳)، از آنجا که ماهیت بودجه‌ای ندارد، مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی شناخته شد.

بند الحاقی ۴۵- در راستای اجرای ماده (۱۷۴) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران،^(۱) شهرداری‌ها

۱. ماده (۱۷۴) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴-۱۳۹۰) مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۲۵: «ماده ۱۷۴- شوراهای اسلامی و شهرداری‌ها و سایر مراجع ذی‌ربط موظفند تا پایان سال اول برنامه از طریق تدوین نظام درآمدهای پایدار شهرداری‌ها با اعمال سیاست‌های ذیل اقدام نماید:
الف- کاهش نرخ عوارض صدور پروانه ساختمانی در کاربری‌های تجاری، اداری، صنعتی متناسب با کاربری‌های مسکونی همان منطقه با توجه به شرایط اقلیمی و موقعیت محلی و نیز تبدیل این عوارض

موظفند نسبت به تقسیط عوارض صدور پروانه شهرداری موضوع ماده (۳۲) اصلاحی آیین‌نامه مالی شهرداری‌ها مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷، به مدت چهل و هشت ماه در کلان‌شهرها و مراکز استان‌ها و شصت ماه در سایر شهرها یا به صورت سررسید یکجا اقدام نمایند.

الف- دیدگاه مغایرت

- با توجه به اینکه بند مزبور به موضوع بودجه ارتباطی ندارد، مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی است؛ زیرا آنچه به عنوان بودجه تقدیم مجلس می‌شود باید از جنس بودجه و ناظر بر درآمدها و هزینه‌های دولت در طی یک سال مالی باشد. بر این اساس، این بند به دلیل داشتن ماهیت غیربودجه‌ای، مغایر اصل مذکور است.

ب- تصمیم شورا

- بند الحاقی (۴۵)، از آنجا که ماهیت بودجه‌ای ندارد، مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی شناخته شد.

* * *

→

به عوارض و بهای خدمات بهره‌برداری از واحدهای احداثی این کاربری‌ها و همچنین عوارض بر ارزش افزوده اراضی و املاک، ناشی از اجرای طرح‌های توسعه شهری

ب- تعیین سهم شهروندان در تأمین هزینه‌های خدمات عمومی و شهری، نگهداری، نوسازی و عمران شهری و همچنین تعیین سهم دولت در ایجاد زیرساخت‌های توسعه، عمران شهری و حمل و نقل
ج- تبدیل عوارض موضوع درآمد شهرداری‌ها از عوارض بر املاک به عوارض ناشی از مصرف و خدمات

د- تعیین ضمانت اجرایی برای وصول عوارض، بهای خدمات و سایر درآمدهای قانونی شهرداری‌ها
ه- افزایش تراکم زمین‌های مشجر با سطح اشغال کمتر نسبت به زمین‌های غیرمشجر با سطح اشغال بیشتر

و- تقویت سازوکارهای مدیریت و نظارت بر هزینه‌کرد شهرداری

ز- برون‌سپاری وظایف قابل واگذاری و هدایت بودجه شهرداری‌ها به سمت هزینه‌کرد در حوزه وظایف اصلی و قانونی آنها و ممنوعیت پرداخت هرگونه هزینه از اعتبارات شهرداری به دستگاه‌های اجرایی.»

بند الحاقی ۴۶- سازمان تأمین اجتماعی مکلف است نسبت به برقراری مستمری برای زنان سرپرست خانواری که ازدواج نموده‌اند و مستمری آنان قطع شده، اقدام کند.

الف- دیدگاه مغایرت

- با توجه به اینکه حکم مقرر در بند مزبور دائمی است و به موضوع بودجه نیز ارتباطی ندارد، این بند مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی است؛ زیرا آنچه به عنوان بودجه تقدیم مجلس می‌شود باید سالانه و از جنس بودجه (مربوط به درآمدها و هزینه‌های دولت) باشد. بر این اساس، این بند به دلیل سالانه نبودن و نداشتن ماهیت بودجه‌ای مغایر اصل مذکور است.

- طبق اصل ۵۳ قانون اساسی، تمامی پرداخت‌ها باید در حدود اعتبارات مصوب در قانون بودجه انجام شود. بر این اساس، این بند از حیث عدم ذکر منبع و نداشتن اعتبار مصوب، مغایر با اصل مذکور است.

ب- تصمیم شورا

- بند الحاقی (۴۶)، از آنجا که ماهیت بودجه‌ای ندارد، مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی شناخته شد.

بند الحاقی ۴۸- کلیه بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری دولتی و خصوصی عامل موظفند (در صورت درخواست متقاضی) متناسب با بازپرداخت هر بخش از تسهیلات پرداختی به واحدهای تولیدی نسبت به آزادسازی وثیقه‌های مازاد و یا تبدیل وثیقه مناسب به میزان باقیمانده تسهیلات، حسب درخواست اقدام نمایند.

الف- دیدگاه مغایرت

- بند مزبور مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی است؛ زیرا آنچه به عنوان بودجه تقدیم مجلس می‌شود باید از جنس بودجه و ناظر بر درآمدها و هزینه‌های دولت در طی یک سال مالی باشد؛ در حالی که این بند ارتباطی با درآمدها و هزینه‌های دولت ندارد.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- گرچه بند مزبور به طور مستقیم ناظر بر درآمدها و هزینه‌های دولت در یک سال مالی نیست، لیکن از آنجا که اجرای این بند منجر به تنظیم سیاست‌های اقتصادی دولت می‌شود، می‌توان آن را به طور غیرمستقیم دارای ماهیت بودجه‌ای تلقی کرد.

ج- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۵۰- دریافت وکالت بلاعزل از تسهیلات گیرندگان بابت وثیقه‌های در رهن بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری دولتی و خصوصی ممنوع می‌باشد و وثیقه‌گیرندگان موظفند فقط در قالب قراردادهای منعقد شده نسبت به اجراء گذاشتن وثیقه‌ها اقدام نمایند.

الف- دیدگاه مغایرت

- با توجه به اینکه بند مزبور به موضوع بودجه ارتباطی ندارد، این بند مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی است؛ زیرا آنچه به عنوان بودجه تقدیم مجلس می‌شود باید از جنس بودجه و ناظر بر درآمدها و هزینه‌های دولت در طی یک سال مالی باشد. بر این اساس، این بند به دلیل داشتن ماهیت غیربودجه‌ای، مغایر اصل مذکور است.

ب- تصمیم شورا

- بند الحاقی (۵۰)، از آنجا که ماهیت بودجه‌ای ندارد، مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی شناخته شد.

* * *

بند الحاقی ۵۲- نام کارفرمایان و پیمانکاران کارگاه‌ها، پروژه و واحدهای مشمول تأمین اجتماعی در فهرست بیمه‌شدگان آنها قرار می‌گیرند و نرخ حق بیمه آنها همانند سایر بیمه‌شدگان همان کارگاه خواهد بود.

الف- دیدگاه مغایرت

- از آنجا که بند مزبور به موضوع بودجه ارتباطی ندارد، این بند مغایر اصل ۵۲

قانون اساسی است؛ زیرا آنچه به عنوان بودجه تقدیم مجلس می‌شود باید از جنس بودجه و ناظر بر درآمدها و هزینه‌های دولت در طی یک سال مالی باشد؛ در غیر این صورت لازم است ترتیبی اتخاذ شود تا مواردی که ماهیت بودجه‌ای ندارند به صورت طرح یا لایحه قانونی مورد بررسی و تصویب قرار گیرند.

ب- تصمیم شورا

- بند الحاقی (۵۲)، از آنجا که ماهیت بودجه‌ای ندارد، مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی شناخته شد.

* * *

بند الحاقی ۵۳- دریافت و پرداخت هرگونه وجهی تحت هر عنوان توسط دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و ماده (۵) قانون محاسبات عمومی باید در چارچوب قوانین موضوعه کشور بوده و هرگونه دریافت و پرداخت غیر، در حکم تصرف غیرقانونی در اموال عمومی محسوب می‌شود و کلیه مسئولان و مقامات ذی‌ربط، معاونین، ذی‌حسابان و مدیران مالی حسب مورد مسئول اجرای این حکم هستند.

الف- دیدگاه ابهام

- از آنجا که در این بند منظور از عبارت «دریافت و پرداخت غیر» مشخص نیست، بند مزبور دارای ابهام است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- منظور از عبارت «دریافت و پرداخت غیر» در این بند، دریافت و پرداختی غیر از دریافت و پرداختی است که در چارچوب قوانین موضوعه کشور انجام شده است؛ به عبارت دیگر، در این بند دریافت و پرداختی که خارج از چارچوب قوانین موضوعه کشور انجام شده باشد، در حکم تصرف غیرقانونی شناخته شده است. بنابراین عبارت مزبور ابهامی ندارد.

ج- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۵۵- به منظور حمایت از تولید و اشتغال، بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری دارای مجوز از بانک مرکزی موظفند پس از تأیید هیئت مدیره بانک با درخواست متقاضی، اصل و سود اعم از سود قبل و بعد از سررسید تسهیلات ریالی یا ارزی سررسید گذشته و معوقه پرداختی به اشخاص حقیقی و یا حقوقی بابت فعالیت در امور تولیدی صنعتی، معدنی، کشاورزی و خدماتی را که در بازپرداخت اقساط تسهیلات دریافتی به دلایل موجه دچار مشکل شده‌اند، برای یک بار و تا پنج سال تقسیط و از سرفصل مطالبات سررسید گذشته و معوق خارج نمایند. همچنین جریمه خسارت تأخیر پس از تعیین تکلیف تا آن زمان و انجام تسویه حساب کامل مورد تأیید بانک یا مؤسسه مالی و اعتباری بخشوده می‌شود به نحوی که در این موارد، نرخ سود تسهیلات جدید حداکثر معادل نرخ سود تسهیلات تعیین شده توسط شورای پول و اعتبار باشد. چنانچه اشخاص حقیقی یا حقوقی برای تسویه بدهی‌های معوق خود به بانک‌های عامل مراجعه نمایند به هیئت مدیره بانک‌ها اجازه داده می‌شود با رعایت قوانین و مقررات، برای مطالبات بیش از پنج میلیارد (۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال خود از سایر اموال منقول و غیرمنقول آنان مازاد بر وثائق تحویلی به بانک‌ها اقدام نمایند.

الف- دیدگاه مغایرت

- این بند به دلیل سالانه نبودن، ماهیت غیربودجه‌ای داشته و مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی است؛ زیرا در این بند تصریح شده که تسهیلات سررسیدشده تا پنج سال قابل تقسیط است و این امر به معنای سالانه نبودن آن است.
- با توجه به اینکه بند مزبور صرفاً ناظر به بانک‌های دولتی نیست و شامل تمامی مؤسسات مالی و اعتباری خصوصی نیز می‌باشد، این بند در خصوص مواردی که شامل بانک‌های غیردولتی و مؤسسات مالی و اعتباری است، دارای ماهیت بودجه‌ای نیست. بنابراین بند مزبور به دلیل فقدان ماهیت بودجه‌ای مغایر با اصل ۵۲ قانون

اساسی است.

- از آنجا که بخشی از اموال بانکها (و به طور خاص، بانکهای خصوصی) متعلق به مردم است، حکم مقرر در این بند مبنی بر بخشش جریمه‌های دیرکرد یا جریمه‌ی خسارت تأخیر بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری منجر به تحدید حقوق مالکانه‌ی اشخاص شده و مغایر با اصل مالکیت شخصی موضوع اصول ۲۰، ۲۲، ۴۴ و ۴۷ قانون اساسی است.

- با توجه به اینکه یکی از مشکلات دولت‌ها، حجم بسیار بالای معوقات بانکی است که موجب اضرار به دولت می‌شود، نباید بدون بیان ضابطه و ملاک مشخص و با عبارتی کلی همچون عبارت مذکور در این بند (= عبارت «که در بازپرداخت اقساط تسهیلات دریافتی به دلایل موجه دچار مشکل شده‌اند») اجازه‌ی تقسیط معوقات بانکی را داد؛ زیرا فقدان ضابطه و ملاک مشخص در این خصوص، موجبات سوء استفاده‌ی سودجویان را فراهم می‌آورد. ضمن آنکه قراردادان هیئت مدیره‌ی بانک به عنوان مرجع تشخیص عذر موجه صحیح نیست، بلکه لازم است یک نفر قاضی در این خصوص اظهار نظر کند.

- اطلاق حکم مقرر در این بند مبنی بر الزام به تقسیط بدهی به مدت ۵ سال مغایر موازین شرع است؛ زیرا در جایی که مؤسسه اعتباری یا بانک خصوصی بر اساس قراردادی، حق فروش اموال وثیقه‌گذار را در صورت عدم پرداخت به موقع اقساط برای خود محفوظ دانسته است، با الزام مقرر در این بند نمی‌تواند از حق خود استفاده کند. بنابراین از آنجا که الزام به تقسیط بدهی مغایر با قرارداد مؤسسه اعتباری یا بانک خصوصی با شخص بدهکار بوده و منجر به تضییع حق این بانکها یا مؤسسات می‌شود، اطلاق بند مزبور برخلاف موازین شرعی است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- حکم مقرر در ذیل این بند مبنی بر مجاز بودن بانک برای وصول مطالبات خود از سایر اموال منقول و غیرمنقول بدهکاران، با بودجه‌ی کل کشور ارتباط دارد؛ زیرا این حکم ناظر به درآمدهای بانکهای دولتی و در نتیجه سود سهام دولت و مالیات است. بنابراین نمی‌توان بند مزبور را به دلیل داشتن ماهیت غیربودجه‌ای، مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی دانست.

ج- تصمیم شورا

- بند الحاقی (۵۵)، از آنجا که ماهیت بودجه‌ای ندارد، مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی شناخته شد.

* * *

بند الحاقی ۵۶- کلیه بانک‌های عامل موظفند در قبال پرداخت تسهیلات به کشاورزان، روستاییان و عشایر، اسناد مشاعی و مفروز اراضی مسکونی و کشاورزی ثبتی و غیرثبتي مربوط به محل اجرای طرح‌های کشاورزی و صنایع وابسته به آن و اموال منقول دارای سند رسمی و پروانه‌های بهره‌برداری از مراتع و سایر فعالیت‌ها و اسناد اراضی محل اجرای طرح‌های کشاورزی و صنایع وابسته به آن به عنوان سند محل اجرای طرح وثیقه و تضمین‌های وام‌های بخش کشاورزی و وام‌های پرداختی به روستاییان و عشایر با ارزش روز مورد تقویم کارشناس رسمی یا کارشناس بانک، مورد قبول تلقی نماید.

الف- دیدگاه مغایرت

- با توجه به اینکه بند مزبور به موضوع بودجه ارتباطی ندارد، این بند مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی است؛ زیرا آنچه به عنوان بودجه تقدیم مجلس می‌شود باید از جنس بودجه و ناظر بر درآمدها و هزینه‌های دولت در طی یک سال مالی باشد. بر این اساس، این بند به دلیل داشتن ماهیت غیربودجه‌ای، مغایر اصل مذکور است.

- پروانه‌های بهره‌برداری ارزشی ندارند تا بتوان آنها را به عنوان وثیقه پذیرفت؛ لذا این بند از حیث تکلیف کلیه بانک‌های عامل به پذیرش این پروانه‌ها موجب اضرار و وارد کردن خسارت به بانک‌ها و مردم می‌شود. از این رو، بند مزبور برخلاف موازین شرعی است.

ب- تصمیم شورا

- بند الحاقی (۵۶)، از آنجا که ماهیت بودجه‌ای ندارد، مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی شناخته شد.

* * *

بند الحاقی ۶۱- کلیه بانک‌های کشور اعم از دولتی، غیردولتی و مؤسسات مالی و صندوق‌های حمایتی که به بخش کشاورزی تسهیلاتی پرداخت نموده‌اند، موظفند بازپرداخت وام‌های اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی که دچار خسارت خشکسالی یا سرمازدگی یا آفات و بیماری‌های همه‌گیر و یا حوادث غیرمترقبه و یا آتش‌سوزی غیرعمدی شده باشند را با تأیید کارگروهی متشکل از نمایندگان جهاد کشاورزی شهرستان، بانک مربوط در شهرستان، صندوق بیمه کشاورزی شهرستان و فرمانداری شهرستان، مشروط به تأمین بار مالی اضافی از محل اعتبارات ماده (۱۲) قانون مدیریت بحران و اعتبارات پیش‌بینی نشده قانون بودجه به مدت سه سال امهال نمایند.

الف- دیدگاه مغایرت

- طبق اصل ۵۲ قانون اساسی بودجه‌ی کل کشور توسط دولت تهیه و جهت رسیدگی و تصویب به مجلس ارائه می‌شود؛ لذا باید آنچه به عنوان بودجه تقدیم مجلس می‌شود از جنس بودجه و ناظر بر درآمدها و هزینه‌های دولت در طی یک سال مالی باشد. اما آنچه در این بند آمده، ارتباطی با درآمدها و هزینه‌های دولت ندارد و حکم مقرر در آن، ماهیتی غیربودجه‌ای دارد که از این حیث، مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی است.

- الزام بانک‌های غیردولتی و مؤسسات مالی و صندوق‌های حمایتی به ارائه‌ی مهلت سه‌ساله برای بازپرداخت وام‌های اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی، در مواردی که این اشخاص توان پرداخت دارند و یا وثیقه به بانک داده باشند، موجب اضرار به این بانک و مؤسسات و صاحبان سهام آنها می‌شود؛ لذا اطلاق این بند، مغایر با موازین اسلامی از جمله حرمت مال مسلمان است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- این بند، مغایر با موازین شرعی نیست؛ زیرا الزام بانک‌های غیردولتی و مؤسسات مالی و صندوق‌های حمایتی به ارائه‌ی مهلت، مشروط به تأیید کارگروه

مذکور در این بند و نیز تأمین بار مالی آن از محل اعتبارات ماده (۱۲) قانون مدیریت بحران و اعتبارات پیش‌بینی نشده در قانون بودجه است و از این حیث، خسارتی متوجه بانک و مردم نخواهد شد.

ج- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

بند الحاقی ۶۳- احداث گلخانه‌ها، دامداری‌ها، مرغداری‌ها، مزارع پرورش ماهی و واحدهای تولیدی کشاورزی و صنعتی و معدنی با رعایت ضوابط زیست‌محیطی در اراضی خارج از حریم شهرها و روستاها و مورد موافقت سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌ها، نیاز به مجوز تغییر کاربری ندارد.

الف- دیدگاه مغایرت

- با توجه به اینکه بند مزبور به موضوع بودجه ارتباطی ندارد، این بند مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی است؛ زیرا آنچه به عنوان بودجه تقدیم مجلس می‌شود باید از جنس بودجه و ناظر بر درآمدها و هزینه‌های دولت در طی یک سال مالی باشد. بر این اساس، این بند به دلیل داشتن ماهیت غیربودجه‌ای، مغایر اصل مذکور است.

ب- تصمیم شورا

- بند الحاقی (۶۳)، از آنجا که ماهیت بودجه‌ای ندارد، مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی شناخته شد.

بند الحاقی ۶۷- وزارت نیرو از طریق شرکت‌های آبفای شهری سراسر کشور مکلف است علاوه بر دریافت نرخ آب‌بهای شهری به ازای هر متر مکعب فروش آب شرب مبلغ یکصد (۱۰۰) ریال از مشترکین آب دریافت و به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نماید. صد درصد (۱۰۰٪) وجوه دریافتی از محل

حساب مذکور صرفاً جهت آب‌رسانی شرب روستایی اختصاص می‌یابد. اعتبار مذکور بر اساس شاخص کمبود آب شرب سالم بین استان‌های کشور در مقاطع سه‌ماهه از طریق شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور توزیع می‌شود تا پس از مبادله موافقتنامه بین معاونت برنامه‌ریزی استانداری‌ها و شرکت‌های آب و فاضلاب روستایی استان‌ها هزینه گردد. اعتبار مذکور حسب وصولی‌ها صد درصد (۱۰۰٪) تخصیص یافته است و وجوه فوق به عنوان درآمد شرکت ذریبط محسوب نمی‌گردد و مشمول مالیات نمی‌شود.

الف - دیدگاه مغایرت

- با توجه به اینکه در این بند، سقف «صد درصد (۱۰۰٪) وجوه دریافتی از محل حساب مذکور» مشخص نشده است، بند مزبور مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی است؛ زیرا طبق این اصل، همه پرداخت‌ها باید در حدود اعتبارات مصوب انجام شود؛ در حالی که در این بند اعتبارات مورد نظر به‌طور دقیق مشخص نشده است.

ب - تصمیم شورا

- بند الحاقی (۶۷)، با توجه به ذیل اصل ۵۳ قانون اساسی اشکال دارد.

* * *

بند الحاقی ۶۹- ستاد تدابیر ویژه مقابله با تحریم موظف است کلیه مصوبات ستاد را از ابتدای تشکیل ظرف پانزده روز بعد از ابلاغ این قانون و همچنین مصوبات ستاد بعد از تاریخ ابلاغ این قانون را ظرف بیست و چهار ساعت پس از تصویب برای رئیس مجلس شورای اسلامی ارسال نماید. چنانچه رئیس مجلس مصوبه‌ای را مغایر این قانون و سایر قوانین تشخیص دهد، موظف است آن را به شورای عالی امنیت ملی ارجاع دهد. این‌گونه مصوبات تنها در صورتی قابل اجراست که طی یک ماه با رعایت اصل یکصد و هفتاد و ششم (۱۷۶) قانون اساسی به تصویب شورای عالی امنیت ملی برسد. این بند رافع مسئولیت ستاد تدابیر ویژه مقابله با تحریم، در برابر قانون نیست.

الف - دیدگاه مغایرت

- با توجه به اینکه بند مزبور به موضوع بودجه ارتباطی ندارد، مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی است؛ زیرا آنچه به عنوان بودجه تقدیم مجلس می‌شود باید از جنس بودجه و ناظر بر درآمدها و هزینه‌های دولت در طی یک سال مالی باشد. بر این اساس، این بند به دلیل داشتن ماهیت غیربودجه‌ای، مغایر با اصل ۵۲ است.

- الزام ستاد تدابیر ویژه‌ی مقابله با تحریم به ارسال کلیه‌ی مصوبات خود به رئیس مجلس شورای اسلامی جهت احراز مغایرت یا عدم مغایرت این مصوبات با قوانین، توسعه‌ی دامنه اختیارات رئیس مجلس بوده و مغایر با اصل ۱۳۸ قانون اساسی است؛ زیرا اصل بر عدم صلاحیت مقام عمومی است، مگر آنکه صلاحیتی به موجب قانون به وی اعطا شود. بر همین اساس، طبق اصل فوق تنها لازم است تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های دولت به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی برسد و نباید مصوباتی غیر از موارد مذکور در این اصل برای نظارت رئیس مجلس ارسال شود؛ در حالی که بند مزبور، ستاد تدابیر ویژه را مکلف کرده است که کلیه‌ی مصوباتش را به نزد رئیس مجلس شورای اسلامی ارسال کند.

- ستاد تدابیر ویژه‌ی مقابله با تحریم بر اساس اصل ۱۷۶ قانون اساسی و طبق مصوبه‌ی شورای عالی امنیت ملی تأسیس شده است، نه اصل ۱۳۸ قانون اساسی. بنابراین، مصوبات ستاد مذکور از جنس مصوبات هیئت وزیران به موجب اصل ۱۳۸ قانون اساسی نبوده و لازم نیست مصوبات آن برای رئیس مجلس جهت نظارت عدم مغایرت با قوانین ارسال شود؛ هر چند ممکن است برخی از مصوبات این ستاد مغایر قوانین باشد، لیکن مرجع تشخیص این امر، رئیس مجلس نیست. بنابراین این بند به دلیل توسعه‌ی صلاحیت نظارتی رئیس مجلس، مغایر با اصل ۱۳۸ قانون اساسی است.

ب - دیدگاه عدم مغایرت

- ستاد تدابیر ویژه یکی از شوراهای فرعی شورای عالی امنیت ملی است که بر اساس مصوبه‌ی شورای عالی امنیت ملی ایجاد شده است و طبق اصل ۱۷۶ قانون اساسی، حدود اختیارات و وظایف شوراهای فرعی را قانون معین می‌کند. بند مزبور نیز در راستای اجرای اصل ۱۷۶ قانون اساسی در مقام تعیین حدود اختیارات و وظایف این ستاد است و از آنجا که اعضای این ستاد، وزراء می‌باشند، بر اساس اصل

۱۳۸ قانون اساسی، مصوبات آن باید جهت نظارت عدم مغایرت با قوانین به اطلاع رئیس مجلس برسد. بر این اساس، حکم مقرر در این بند مبنی بر لزوم ارسال کلیه مصوبات این ستاد به رئیس مجلس مغایر با اصل ۱۳۸ قانون اساسی نیست.

ج- تصمیم شورا

- بند الحاقی (۶۹)، علاوه بر اینکه ماهیت بودجه‌ای ندارد، مغایر اصل ۱۳۸ قانون اساسی نیز می‌باشد.

* * *

بند الحاقی ۷۰- کارکنان شاغل در شهرهای زیر دوازده هزار نفر جمعیت دستگاه‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری از امتیازات کارکنان شاغل در روستاهای همان شهرستانها برخوردارند.

الف- دیدگاه مغایرت

- با توجه به اینکه بند مزبور به موضوع بودجه ارتباطی ندارد، مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی است؛ زیرا آنچه به عنوان بودجه تقدیم مجلس می‌شود باید از جنس بودجه و ناظر بر درآمدها و هزینه‌های دولت در طی یک سال مالی باشد. بر این اساس، این بند به دلیل داشتن ماهیت غیربودجه‌ای، مغایر اصل مذکور است.

ب- تصمیم شورا

- بند الحاقی (۷۰)، از آنجا که ماهیت بودجه‌ای ندارد، مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی شناخته شد.

* * *

بند الحاقی ۷۲- این قانون از تاریخ تصویب، لازم‌الاجراء است.

الف- دیدگاه ابهام

- از آنجا که در این بند مشخص نیست آیا منظور از «تاریخ تصویب»، تاریخ تصویب در مجلس است یا تاریخ تأیید مصوبه در شورای نگهبان، بند مزبور واجد ابهام است.

- با توجه به اینکه مطابق تبصره‌ی ذیل ماده واحده قانون سه‌دوازدهم بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۲۷ مقرر شده است: «با تصویب قانون بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور دولت موظف است از تاریخ ۱۳۹۲/۱/۱ بر اساس قانون مزبور اعمال حساب نماید»، منظور از «تاریخ تصویب» در این بند مشخص نیست که آیا منظور، اول سال ۱۳۹۲ است یا اول خرداد ۱۳۹۲؛ بنابراین بند مزبور دارای ابهام است.

ب- تصمیم شورا

- در بند الحاقی (۷۲)، با توجه به اینکه مطابق تبصره ذیل ماده واحده قانون سه‌دوازدهم بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور مقرر گردیده است «با تصویب قانون بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور دولت موظف است از تاریخ ۱۳۹۲/۱/۱ بر اساس قانون مزبور اعمال حساب نماید»، منظور از «تاریخ تصویب» در این بند، روشن نیست؛ پس از رفع ابهام، اظهارنظر خواهد شد.

* * *

بند الحاقی سوم- به وزارت ورزش و جوانان اجازه داده می‌شود تا اماکن ورزشی را به هیئت‌های ورزشی طبق قوانین واگذار نماید.

الف- دیدگاه مغایرت

- با توجه به اینکه بند مزبور به موضوع بودجه ارتباطی ندارد، این بند مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی است؛ زیرا آنچه به عنوان بودجه تقدیم مجلس می‌شود باید از جنس بودجه و ناظر بر درآمدها و هزینه‌های دولت در طی یک سال مالی باشد. بر این اساس، این بند به دلیل داشتن ماهیت غیربودجه‌ای، مغایر اصل مذکور است.

- طبق اصل ۵۳ قانون اساسی، کلیه‌ی دریافت‌های دولت در حساب‌های خزانه‌داری کل متمرکز می‌شود. از آنجا که اصطلاح «واگذاری» در این بند شامل فروش نیز می‌شود باید درآمد حاصل از این واگذاری طبق اصل فوق به خزانه واریز شود؛ در حالی که بند مزبور به واریز این درآمد به خزانه تصریح نکرده است. بنابراین این بند، از این جهت مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- حکم مقرر در این بند با بودجه ارتباط دارد؛ زیرا از محل واگذاری اماکن ورزشی به هیئت‌های ورزشی، دولت کسب درآمد می‌کند و آن را بر اساس این قانون هزینه می‌کند. بر این اساس، نمی‌توان این ماده را مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی تلقی کرد.

ج- تصمیم شورا

- بند الحاقی سوم، مغایر اصل ۵۳ قانون اساسی شناخته شد.

* * *

بند الحاقی پنجم- عوارض ساخت و ساز و جرائم تخلفات ساختمانی خارج از حریم شهرها و خارج از محدوده روستاهای دارای دهیاری به حساب خزانه معین استان واریز تا صد درصد (۱۰۰٪) درآمد حاصل آن در جهت توسعه و عمران روستاها میان دهیاری‌های همان استان توزیع و هزینه گردد.

الف- دیدگاه مغایرت

- طبق اصل ۵۳ قانون اساسی، همه پرداخت‌ها باید در حدود اعتبارات مصوب انجام شود؛ در حالی که در بند مزبور، میزان و سقف هزینه موضوع این بند (توسعه و عمران روستاها) مشخص نشده است. بر این اساس، این بند از حیث عدم تعیین سقف پرداختی مشخص، مغایر با اصل ۵۳ است.

- طبق اصل ۵۳ قانون اساسی، کلیه دریافت‌های دولت باید در حساب‌های خزانه‌داری کل متمرکز شود؛ در حالی که بنا به صراحت بند مزبور، عوارض موضوع این بند به خزانه معین استان واریز می‌شود. بنابراین این بند به دلیل حکم به واریز درآمد حاصل، به غیرخزانه‌داری کل کشور، مغایر با اصل مزبور است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به اینکه خزانه‌ی معین استان، بخشی از خزانه‌ی کل کشور است، این بند مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی نیست.

ج- تصمیم شورا

- بند الحاقی پنجم، با توجه به ذیل اصل ۵۳ قانون اساسی اشکال دارد.

بند الحاقی هشتم - دولت مکلف است در سال ۱۳۹۲ علاوه بر هرگونه عوارض دریافتی برای واردات دخانیات به کشور به ازای هر نخ سیگار وارداتی مبلغ بیست (۲۰) ریال دریافت نماید. پنجاه درصد (۵۰٪) از منابع حاصل به وزارت آموزش و پرورش (سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور) برای ساخت، تکمیل و تجهیز فضاهای ورزشی دانش‌آموزی و پنجاه درصد (۵۰٪) به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای احداث، تکمیل و تجهیز فضاهای فرهنگی دانشگاه‌ها اختصاص می‌یابد.

الف - دیدگاه مغایرت

- بند مزبور مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی است؛ زیرا طبق این اصل، کلیه‌ی دریافت‌های دولت باید به خزانه واریز شود؛ در حالی که در این بند بر واریز عوارض دریافتی از واردات دخانیات به خزانه تصریح نشده است. از سوی دیگر طبق اصل ۵۳، همه‌ی پرداخت‌ها نیز باید در حدود اعتبارات مصوب انجام شود؛ در حالی که در بند مزبور، میزان و سقف هزینه‌ی موضوع این بند مشخص نشده است. بر این اساس، این بند از این جهت نیز مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی است.

ب - تصمیم شورا

- بند الحاقی هشتم، مغایر اصل ۵۳ قانون اساسی شناخته شد.

بند الحاقی یازدهم - کلیه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری دارای مجوز از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلفند نسبت به فروش دارایی‌های مازاد و شرکت‌های وابسته خود اقدام کرده و منابع حاصل از آن را به حساب افزایش سرمایه خود منظور نمایند.

الف - دیدگاه مغایرت

- از آنجا که این بند بانک‌های خصوصی و مؤسسات اعتباری دارای مجوز از بانک مرکزی را مکلف به فروش دارایی‌های خود کرده است و این تکلیف، مستلزم ظلم است، این مصوبه مغایر با موازین شرع است؛ زیرا بانک‌های مزبور در فروش یا عدم فروش اموال خود اختیار دارند و الزام به فروش دارایی‌های بانک‌های مزبور، برخلاف موازین شرعی است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- از آنجا که قانون‌گذار در این بند در مقام ایجاد قاعده جهت تنظیم و نظام‌مند کردن بانکداری است، نمی‌توان تکلیف مقرر در آن را مغایر با موازین شرع دانست. به عبارت دیگر، هدف از این بند آن است که بانک‌ها صرفاً بانکداری کنند، نه اینکه به خرید اموال مازاد یا ایجاد شرکت اقدام کنند. بر این اساس، این بند مغایرتی با موازین شرعی ندارد.

ج- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی چهاردهم- بانک‌ها موظفند تسهیلات ارزی و ریالی مورد نیاز طرح‌های دارای توجیه فنی و اقتصادی در حوزه فعالیت‌های صنعتی، معدنی و کشاورزی را همزمان بررسی و تعیین تکلیف نموده و تسهیلات مصوب را بر اساس زمان‌بندی اجرای طرح و پیشرفت کار پرداخت نمایند. در صورت عدم پرداخت تسهیلات مطابق برنامه زمان‌بندی شده مصوب، متناسب با تأخیر در پرداخت، تسهیلات اعطایی قبلی، بدون دریافت جریمه استمهال شده و به‌روز می‌گردد.

تبصره- در صورت عدم رعایت زمان‌بندی پرداخت تسهیلات ارزی و ریالی توسط بانک عامل که موجب تحمیل هزینه مازاد بر سرمایه‌گذاری گردد، بانک عامل موظف است بر اساس نظر کارشناس رسمی، هزینه تحمیلی را جبران کند.

الف- دیدگاه مغایرت

- با توجه به اینکه بند مزبور به موضوع بودجه ارتباطی ندارد، این بند مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی است؛ زیرا آنچه به عنوان بودجه تقدیم مجلس می‌شود باید از جنس بودجه و ناظر بر درآمدها و هزینه‌های دولت در طی یک سال مالی باشد. بر این اساس، این بند به دلیل داشتن ماهیت غیربودجه‌ای، مغایر اصل مذکور است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- گرچه بند مزبور به‌طور مستقیم ناظر بر درآمدها و هزینه‌های دولت در یک سال مالی نیست، لیکن از آنجا که اجرای این بند منجر به تنظیم سیاست‌های اقتصادی دولت می‌شود، می‌توان آن را به‌طور غیرمستقیم دارای ماهیت بودجه‌ای تلقی کرد.

ج- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

نظر (مرحله اول) شورای نگهبان^(۱)

۱- از آنجا که در بند (۱-۳) آمده: مفاد این بند جایگزین مفاد تبصره (۳۸) دائمی لایحه قانونی بودجه سال ۱۳۵۸ کل کشور مصوب ۱۳۵۸/۵/۲۷ شورای انقلاب اسلامی می‌شود، عبارت مذکور ابهام دائمی بودن آن را می‌نماید؛ بنابراین مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی است.

۲- تبصره الحاقی بند (۲-۳)، با توجه به ترکیب شورای پول و اعتبار، مغایر اصل ۶۰ قانون اساسی شناخته شد.

۳- در تبصره بند (۷-۳) و همچنین بند (۱۰-۳)، از این جهت که مشخص نیست آیا اصل ۵۳ قانون اساسی رعایت می‌گردد یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام، اظهار نظر خواهد شد.

۴- در بند (۹-۳)، باید ردیف مشخص یا سقف تعیین شود والا اشکال دارد.

۵- بندهای (۱۰)، (۳-۲۴) و همچنین بندهای الحاقی سوم و هشتم مغایر اصل

۱. مندرج در نامه‌ی شماره ۹۲/۳۰/۵۰۹۰۶ مورخ ۱۳۹۲/۳/۱۳ شورای نگهبان، خطاب به رئیس مجلس شورای اسلامی.

۵۳ قانون اساسی شناخته شد.

- ۶- منظور از تکلیف دولت در بند (۱۴-۱۳) روشن نیست که آیا مربوط به فروش حداقل ۵۰٪ از سهام است یا مربوط به سقف سیصد هزار میلیارد ریال یا فروش رساندن آن به صورت نقدی و یا همه این موارد را شامل می‌شود؛ پس از رفع ابهام، اظهارنظر خواهد شد. علاوه بر این دولت مدعی است بخشی از این سهام قبلاً واگذار گردیده که در این صورت آیا شامل آنها نیز می‌شود یا خیر؟
- ۷- منظور از واژه‌های «شبه دولتی»، «هواداران»، «اهلیت» و «قابلیت» در جزء الحاقی (۲) بند (۱۴-۱۳) مشخص نیست. به علاوه، روش واگذاری در فراز دوم این جزء در خصوص باشگاه‌های استقلال و پیروزی روشن نیست که آیا واگذاری اینها نیز از طریق بورس انجام می‌گیرد یا خیر؛ پس از رفع ابهام، اظهارنظر خواهد شد.
- ۸- در بند (۱۵)، با توجه به اینکه بند (۳) ماده (۳۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی به تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام رسیده است، اصلاح آن به این صورت مغایر اصل ۱۱۲ قانون اساسی و نظریه تفسیری شماره ۵۳۱۸ مورخ ۱۳۷۲/۷/۲۴ شورای نگهبان می‌باشد.
- ۹- در بند (۲-۲۱)، واژه «فاینانس» بدون معادل فارسی آن به کار رفته است که لازم است مانند بند (۱-۲۱) اصلاح گردد.
- ۱۰- در بند (۳۵)، تجویز وصول سود سهام دولت در شرکت دولتی و مالیات متعلق به این سود توسط سازمان امور مالیاتی و در وجه خود، از این حیث که مشخص نیست که آیا اصل ۵۳ قانون اساسی رعایت می‌شود یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام، اظهارنظر خواهد شد.
- ۱۱- در بند (۴۴)، منظور از حق انتفاع پروانه روشن نیست که آیا همان حق مالکانه است یا خیر؟ همچنین مشخص نیست که آیا شامل واگذاری‌های قبلی نیز می‌شود یا نه، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام، اظهارنظر خواهد شد.
- ۱۲- نظر به اینکه تبصره الحاقی بند (۶۱)، دارای ماهیت بودجه‌ای نیست، مغایر اصل ۵۲ شناخته شد. علاوه بر این از حیث عدم تعیین منبع، مغایر اصل ۵۳ قانون اساسی است.

- ۱۳- بندهای (۶۵)، (۶۶) و الحاقی (۳۷)، از حیث عدم ذکر منبع اشکال دارد.
- ۱۴- در بند الحاقی (۲)، استفاده از واژه «بیومتریک»، مغایر اصل ۱۵ قانون اساسی شناخته شد.
- ۱۵- بندهای الحاقی (۱۰)، (۲۸)، (۳۱)، (۳۴)، (۴۰)، (۴۲)، (۴۳)، (۴۵)، (۴۶)، (۵۰)، (۵۲)، (۵۶)، (۵۵)، (۶۳) و (۷۰) از آنجا که ماهیت بودجه‌ای ندارند، مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی شناخته شدند.
- ۱۶- در بند الحاقی (۱۶)، منظور از عبارت «اوراق وقفی» روشن نیست؛ پس از رفع ابهام، اظهار نظر خواهد شد.
- ۱۷- بند الحاقی (۶۷) و بند الحاقی پنجم، با توجه به ذیل اصل ۵۳ قانون اساسی اشکال دارند.
- ۱۸- بند الحاقی (۶۹)، علاوه بر اینکه ماهیت بودجه‌ای ندارند، مغایر اصل ۱۳۸ قانون اساسی نیز می‌باشد.
- ۱۹- در بند الحاقی (۷۲)، با توجه به اینکه مطابق تبصره ذیل ماده واحده قانون سه‌دوازدهم بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور مقرر گردیده است «با تصویب قانون بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور دولت موظف است از تاریخ ۱/۱/۱۳۹۲ بر اساس قانون مزبور اعمال حساب نماید»، منظور از «تاریخ تصویب» در این بند، روشن نیست؛ پس از رفع ابهام، اظهار نظر خواهد شد.
- نظر به اینکه هر ساله در بودجه کل کشور مواردی که فاقد ماهیت بودجه‌ای است، منظور می‌گردد که همواره از طرف این شورا مورد اشکال قرار می‌گیرد، شایسته است دولت و مجلس محترم ترتیبی اتخاذ نمایند تا موارد مذکور به صورت لایحه یا طرح قانونی مورد بررسی و تصویب قرار گیرند. این اشکال در برخی از بندهای این مصوبه نیز وجود دارد که در بند (۱۵) به آنها اشاره شده است.
- تذکر:
- در انتهای بند (۵۹)، ظاهراً منظور از «ضرر و زیان»، جریمه است که باید جمله اصلاح شود.

مرحله دوم

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۹۲/۳/۱۹

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۲/۳/۲۰

۱-۳- در راستای اعمال حق مالکیت و حاکمیت بر منابع نفت و گاز کشور و نیز به منظور اجرای احکام قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران رابطه مالی و نحوه تسویه حساب بین دولت (خزانه‌داری کل کشور) و وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه ذی‌ربط بابت کلیه مصارف سرمایه‌ای و هزینه‌ای شرکت یادشده و شرکت‌های تابعه از جمله بازپرداخت تسهیلات بیع متقابل، بازپرداخت تسهیلات، تولید، حفظ سطح تولید و برداشت صیانتی و افزایش تولید نفت و گاز طبیعی، سرمایه‌گذاری و نیز هزینه صادرات با احتساب هزینه‌های حمل و بیمه (سیف)، چهارده و نیم درصد (۱۴/۵٪) از ارزش نفت (نفت خام و میعانات گازی) صادراتی و میعانات گازی تحویلی به مجتمع‌های پتروشیمی و سایر شرکت‌ها و مبالغ واریزی بابت خوراک پالایشگاه‌های داخلی بر اساس قیمت فرآورده‌های نفتی به قیمت فروش داخلی سال ۱۳۹۲ پس از کسر هزینه‌ها معاف از مالیات و تقسیم سود سهام به عنوان سهم آن شرکت تعیین می‌شود. همچنین به منظور تحقق مفاد ماده (۲۲۹) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مازاد منابع ارزی ناشی از افزایش قیمت و مقدار صادرات نفت خام و میعانات گازی نسبت به مبنای محاسباتی موضوع این بند پس از کسر سهم صندوق توسعه ملی در سقف هفت میلیارد دلار (۷,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) از ابتدای سال ۱۳۹۲ و در مقاطع سه‌ماهه صرفاً به منظور سرمایه‌گذاری در طرح‌های نفت و گاز با اولویت میدین مشترک در اختیار این شرکت قرار می‌گیرد. مبلغ مذکور به عنوان درآمد شرکت محسوب نمی‌شود و بابت تجهیز منابع سرمایه‌ای شرکت می‌باشد. وزارت نفت از طریق شرکت تابعه ذی‌ربط مکلف است

معادل هشتاد و پنج و نیم درصد (۸۵/۵٪) بقیه ارزش مواد مذکور را به حساب بستانکار دولت (خزانه‌داری کل کشور) منظور و به شرح مقررات این بند با دولت (خزانه‌داری کل کشور) تسویه حساب نماید. وزارت نفت از طریق شرکت تابعه ذی‌ربط می‌تواند از محل سهم خود، قراردادهای لازم را با شرکت‌های عملیاتی تولید نفت و گاز براساس قیمت تمام‌شده و در چارچوب بودجه عملیاتی منعقد نماید.

در سال ۱۳۹۲ مفاد این بند جایگزین مفاد تبصره (۳۸) دائمی لایحه قانونی بودجه سال ۱۳۵۸ کل کشور مصوب ۱۳۵۸/۵/۲۷ شورای انقلاب اسلامی می‌شود.

...

الف - دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به اضافه شدن عبارت «در سال ۱۳۹۲» به ابتدای پاراگراف دوم بند مزبور، ایراد قبلی شورا مبنی بر ایهام دائمی بودن این بند و نسخ مفاد تبصره (۳۸) لایحه قانونی بودجه ۱۳۵۸، که قانونی دائمی است برطرف شده است؛ چه آنکه با اصلاح صورت‌گرفته، روشن شده است که صرفاً در سال ۱۳۹۲، مفاد این بند از مصوبه‌ی بودجه، جایگزین مفاد تبصره (۳۸) لایحه قانونی بودجه ۱۳۵۸ می‌شود.

ب - تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

۲-۳- ...

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است در طول دوره اجرای این قانون با رعایت قوانین و مقررات حاکم بر این بانک وظایف زیر را اجراء نموده و گزارش اقدامات انجام‌شده را به صورت ماهانه از طریق رئیس کل بانک مرکزی به کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات و اقتصادی مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

۱- پایش مستمر منابع ارزی کشور

۲- حذف شد.

۳- تعیین میزان و نحوه مداخله در بازار آزاد ارز و نظارت بر

حُسن اجرای آن

۴- مدیریت نرخ ارز با توجه به حفظ دامنه رقابت پذیری در

تجارت خارجی

۵- تعیین قیمت محاسباتی ارز جهت تسویه حساب وزارت

نفت، بانک مرکزی و خزانه داری کل کشور.

الف- دیدگاه مغایرت

- طبق اصل ۱۲۶ قانون اساسی، مسئولیت مستقیم امور برنامه و بودجه بر عهده‌ی رئیس جمهور است. از آنجا که اموری مانند «تعیین میزان و نحوه مداخله در بازار آزاد ارز» که در جزء (۳) بند مزبور آمده است، امری بودجه‌ای و برنامه‌ای است، این امور طبق اصل ۱۲۶ قانون اساسی باید در حیطه‌ی صلاحیت و مسئولیت رئیس جمهور باشد، نه بانک مرکزی؛ بر این اساس، این بند به دلیل منحصرکردن موضوع «تعیین میزان و نحوه مداخله در بازار آزاد ارز» در حیطه‌ی صلاحیت بانک مرکزی، مغایر با اصل ۱۲۶ قانون اساسی است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به حذف «شورای پول و اعتبار» از صدر این بند و جایگزینی «بانک مرکزی» به جای آن، ایراد قبلی شورا مبنی بر واگذاری امور اجرایی به غیر اعضای قوه‌ی مجریه (شورای پول و اعتبار) برطرف شده است.

- واگذاری مسئولیت «تعیین میزان و نحوه مداخله در بازار آزاد ارز» به بانک مرکزی در این بند مغایر اصل ۱۲۶ قانون اساسی نیست؛ چه اینکه این موضوع، ماهیت برنامه‌ای و بودجه‌ای ندارد تا طبق اصل ۱۲۶ قانون اساسی در اختیار رئیس جمهور قرار گیرد، بلکه این موضوع از صلاحیت‌های خاص بانک مرکزی است، به نحوی که حتی اگر در این بند نیز به این موضوع تصریح نمی‌شد، صلاحیت «تعیین میزان و نحوه مداخله در بازار آزاد ارز» طبق قوانین بر عهده‌ی بانک مرکزی بود.

ج- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

۳-۷- ...

تبصره- منابع حاصل از فروش انشعابات برق، گاز، آب و فاضلاب توسط شرکت‌های ذی‌ربط به حساب خاصی که توسط خزانه‌داری کل کشور تعیین می‌شود واریز می‌گردد و صد درصد (۱۰۰٪) آن پس از دریافت از حساب مذکور برای طرح‌های توسعه‌ای این شرکت‌ها به مصرف می‌رسد.

الف- دیدگاه مغایرت

- در تبصره‌ی بند (۳-۷)، حدود اعتبار و سقف پرداختی مصوب جهت تأمین منابع طرح‌های توسعه‌ای شرکت‌های ذی‌ربط مشخص نشده است؛ در حالی که طبق ذیل اصل ۵۳ قانون اساسی، همه‌ی پرداخت‌ها باید در حدود اعتبارات مصوب صورت گیرد. بنابراین از آنجا که در تبصره‌ی مزبور، حدی برای پرداخت اعتبار به این شرکت‌ها مصوب مشخص نشده است، این تبصره همچنان مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- موضوع تبصره‌ی این بند، درآمد و هزینه‌ی شرکت‌های دولتی است که مستقل از دولت بوده و تابع بودجه مصوب خودشان است و تنها باید طبق صدر اصل ۵۳ قانون اساسی، درآمدهای آنها به خزانه واریز شود. به بیان دیگر، در خصوص هزینه‌های شرکت‌های دولتی لازم نیست ذیل اصل ۵۳ قانون اساسی یعنی «در حدود اعتبار مصوب و به موجب قانون بودن هزینه‌هایشان» رعایت شود. بنابراین تبصره‌ی مزبور مغایرتی با اصل ۵۳ قانون اساسی ندارد.

ج- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

۹-۳- وزارت نفت از طریق شرکت تابعه ذی ربط موظف است علاوه بر دریافت نرخ گاز، به ازای مصرف هر متر مکعب گاز طبیعی یکصد (۱۰۰) ریال به عنوان عوارض از مشترکین دریافت و پس از واریز به خزانه داری کل کشور، عین وجوه دریافتی را تا سقف شانزده هزار میلیارد (۱۶,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال صرفاً برای احداث تأسیسات و خطوط لوله گازرسانی به شهرها و روستاها، با اولویت مناطق سردسیر، نفت خیز، گازخیز و استان‌هایی که برخوردار از آنها از گاز کمتر از متوسط کشور است، هزینه نماید. منابع مذکور به عنوان درآمد شرکت ذی ربط محسوب نمی‌گردد و مشمول مالیات نمی‌باشد.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به اضافه شدن عبارت «تا سقف شانزده هزار میلیارد (۱۶,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال» به این بند، سقف ردیف پرداختی برای احداث تأسیسات و خطوط لوله گازرسانی به شهرها و روستاها مشخص و روشن شده است و بنابراین ایراد مغایرت این بند با ذیل اصل ۵۳ قانون اساسی در خصوص لزوم انجام هزینه‌ها در حدود اعتبار مصوب قانونی برطرف شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

۱۰-۳- به وزارت نفت از طریق شرکت‌های تابعه اجازه داده می‌شود برای تأمین مصارف سرمایه‌ای، منوط به تعهد و بازپرداخت اصل و سود از محل منابع داخلی شرکت‌های یادشده، با تشخیص و مسئولیت وزیر و مدیرعامل شرکت مربوط با هماهنگی وزارت امور اقتصادی و دارایی (سازمان بورس و اوراق بهادار) و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و با رعایت قوانین و مقررات تا سقف ده میلیارد (۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار اوراق مشارکت ارزی و یا صکوک نفتی به فروش برساند و به حساب خاصی نزد

خزانه‌داری کل کشور واریز نماید.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به اضافه شدن عبارت «و به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نماید» به آخر این بند، ابهام قبلی شورا مبنی بر واریز یا عدم واریز مبالغ دریافتی حاصل از فروش اوراق مشارکت ارزی یا صکوک نفتی به خزانه برطرف شده است و بدین ترتیب، مفاد این بند، با صدر اصل ۵۳ قانون اساسی هماهنگ شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

۱۰- به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اجازه داده می‌شود با تصویب دولت، درآمد حاصل از تکالیف مقرر در پروانه اپراتورها را جهت تحقق اهداف و برنامه‌های خدمات عمومی اجباری و پایه با اولویت روستایی و کمک به تقویت دفاتر موجود و ایجاد دفاتر جدید ارتباطات و فناوری اطلاعات روستایی (ICT روستایی) از محل ردیف ۳۵-۵۳۰۰۰۰ به صورت جمعی - خرجی و با استفاده از مشارکت اپراتورها به مصرف برساند.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به اضافه شدن عبارت «از محل ردیف ۳۵-۵۳۰۰۰۰» و اختصاص ردیف مشخص به این بند ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت این بند با اصل ۵۳ قانون اساسی از جهت عدم تعیین ردیف پرداختی مشخص برای انجام هزینه‌های مقرر در این بند، برطرف شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

۱۳-۱۴- دولت مکلف است آن بخش از سهام شرکت

مادرتخصصی (هلدینگ) صنایع پتروشیمی خلیج فارس را که تا پایان سال ۱۳۹۱ به فروش قطعی نرفته است با رعایت قوانین و مقررات، به صورت نقدی و قسطی به فروش رسانده و منابع اخذشده را به حساب درآمد عمومی ردیف ۳۱۰۵۰۲ واریز نماید تا جهت اجرای حکم موضوع جزء (۳-۱۳) با اولویت برای پرداخت کلیه مطالبات قانونی اینثارگران هزینه شود.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- از آنجا که با اصلاحات انجام شده در بند (۱۴-۱۳)، در حال حاضر مفاد این بند تنها ناظر بر تکلیف دولت نسبت به فروش آن قسمت از سهام شرکت مادرتخصصی صنایع پتروشیمی خلیج فارس است که تا پایان سال ۱۳۹۱ به فروش قطعی نرفته است، ایراد سابق شورا مبنی بر مغایرت الزام به فروش این سهام حتی در خصوص سهامی که قبلاً به فروش رفته و متعلق به غیر شده است، برطرف شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

جزء الحاقی ۲- دولت مجاز است سهام خود در باشگاه‌های ورزشی از جمله استقلال و پیروزی را با رعایت قوانین و مقررات از طریق بورس به بخش‌های خصوصی و تعاونی واگذار و درآمد حاصل را به حساب درآمد عمومی ردیف ۳۱۰۵۰۲ واریز نماید.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به حذف واژه‌های «شبه‌دولتی»، «هواداران»، «اهلیت» و «قابلیت» از این بند، ابهام قبلی شورا در خصوص مفهوم این واژگان موضوعاً منتفی شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

۱۵- حذف شد.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به حذف بند (۱۵) مصوبه، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت این مصوبه با اصل ۱۱۲ قانون اساسی و نظریه‌ی تفسیری شماره ۵۳۱۸ مورخ ۱۳۷۲/۷/۲۴ شورای نگهبان از جهت نقض و فسخ مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام توسط این بند، موضوعاً منتفی شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

۲-۲۱- به وزارت راه و شهرسازی اجازه داده می‌شود به منظور سریع‌السير کردن خطوط ریلی به طول پنج هزار کیلومتر و تجهیز ناوگان از پنج میلیارد (۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار تسهیلات تأمین مالی خارجی (فاینانس) در سقف این بند استفاده کند.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به ذکر عبارت «تأمین مالی خارجی» به عنوان معادل فارسی واژه‌ی «فاینانس» در این بند، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت این مصوبه با اصل ۱۵ قانون اساسی از جهت به‌کاربردن واژه‌ی بیگانه بدون ذکر معادل فارسی آن برطرف شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

۳-۲۴- وزارت نیرو مکلف است دوازده هزار میلیارد (۱۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال جهت کنترل و بهره‌برداری هرچه سریع‌تر از آب‌های مرزی از طریق فروش اموال و سهم‌الشركه و یا اوراق مشارکت با تضمین دولت اقدام نماید و به حساب خاصی

نزد خزانه داری کل کشور واریز نماید.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به اضافه شدن عبارت «و به حساب خاصی نزد خزانه داری کل کشور واریز نماید» به انتهای بند (۳-۲۴)، ایراد قبلی این شورا مبنی بر مغایرت این مصوبه با اصل ۵۳ قانون اساسی از جهت عدم واریز درآمدهای مذکور در آن به خزانه برطرف شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

۳۵- در اجرای ماده (۴۴) قانون محاسبات عمومی کشور تمامی شرکت‌های دولتی موظف به واریز مالیات و سود سهام متعلقه در هر ماه به صورت یک‌دوازدهم می‌باشند. در صورت عدم اجرای ماده (۴۴) قانون محاسبات عمومی کشور توسط شرکت‌های دولتی، سازمان امور مالیاتی کشور مجاز است سود سهم دولت و مالیات متعلق به سود مندرج در صورت‌های مالی (ترازنامه و حساب سود و زیان) را حسب مورد برابر قوانین و مقررات مربوطه در وجه خزانه داری کل کشور به عنوان علی‌الحساب وصول نماید و همچنین وزارت امور اقتصادی و دارایی (سازمان امور مالیاتی) موظف است سود سهام تقسیم شده سهم دولت در شرکت‌هایی که سهم دولت و یا سایر شرکت‌های دولتی در آنها کمتر از پنجاه درصد (۵۰٪) است را پس از واریز به حسابی که خزانه داری کل کشور برای این امور افتتاح می‌نماید به حساب درآمد عمومی موضوع ردیف ۱۳۰۱۰۸ جدول شماره (۵) این قانون منظور نماید. احکام فصل نهم، باب چهارم قانون مالیات‌های مستقیم در مورد این بند جاری خواهد بود.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به حذف عبارت «خود یا» پیش از عبارت «خزانه داری کل کشور به

عنوان علی‌الحساب وصول نماید»، ابهام قبلی شورا مبنی بر واریز یا عدم واریز درآمدهای مذکور در این مصوبه به خزانه برطرف شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

۴۴- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی استخراج‌کننده معادن معادن سنگ آهن که پروانه بهره‌برداری آنها به نام سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و یا شرکت‌های تابعه می‌باشد، موظفند بابت حق انتفاع دارنده پروانه بهره‌برداری (به مأخذ حداقل پنج درصد (۵٪) میانگین قیمت آزاد (دوره سه‌ماهه) شمش فولاد خوزستان) از سنگ آهن، دانه‌بندی و یا کنسانتره اخذ و به حساب درآمد عمومی موضوع ردیف ۱۳۰۴۱۹ جدول شماره (۵) این قانون واریز نمایند. معادل چهل درصد (۴۰٪) از مبالغ حاصله در اختیار وزارت صنعت، معدن و تجارت (سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران) قرار می‌گیرد تا پس از مبادله موافقتنامه با معاونت صرف تکمیل طرح‌های فولادی نیمه‌تمام، طرح‌های اکتشافی، ایجاد زیرساخت‌های معدنی و حمایت از تولید گردد.

...

تبصره الحاقی ۲- حقوق دولتی حقی است که به استناد ماده (۱۲) قانون اصلاح قانون معادن مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ پرداخت می‌گردد. حق انتفاع حقی است که به دارنده پروانه بهره‌برداری از معدن تعلق می‌گیرد تا مطابق این بند توزیع گردد. حق انتفاع پروانه بهره‌برداری مربوط به گذشته صرفاً شامل معدنی است که پروانه بهره‌برداری آن متعلق به سازمان توسعه و نوسازی معادن ایران بوده است.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به اینکه در تبصره (۲) الحاقی منظور از حق انتفاع پروانه مشخص شده

است، همچنین تصریح شده است که حق انتفاع پروانه بهره‌برداری‌های مربوط به گذشته چه وضعیتی دارند، از این جهت ایراد قبلی شورا مبنی بر مبهم بودن این موضوعات برطرف شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

۵۹- کلیه سازمان‌های بیمه‌گر خدمات درمانی موظفند شصت درصد (۶۰٪) صورت‌حساب‌های ارسالی از سوی مؤسسات و مراکز بهداشتی و درمانی و بیمارستان‌های طرف قرارداد را قبل از رسیدگی حداکثر ظرف دو هفته به عنوان علی‌الحساب و بقیه مطالبات را حداکثر تا سه ماه پس از تحویل اسناد مربوط، پرداخت کنند. در صورت عدم اجرای حکم این بند سازمان‌های بیمه‌گر موظفند جریمه‌های آنرا به نرخ سالانه پانزده درصد (۱۵٪) جبران نمایند.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به تبدیل عبارت «ضرر و زیان» به «جریمه‌ها» در ذیل این بند، تذکر قبلی شورا مبنی بر اصلاح این بند، اعمال شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

۶۱- صندوق بازنشستگی کشوری و سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح مکلفند از محل تمام اعتبارات پیش‌بینی شده مندرج در قانون بودجه کل کشور که پس از طی مراحل در اختیار آنها قرار می‌گیرد به انضمام دیگر منابع داخلی خود و سایر منابع حاصل از سرمایه‌گذاری‌ها، حقوق جاری سالانه را برای بازنشستگان، موظفین و مستمری‌بگیران خود تأمین نمایند.

الف - دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به حذف تبصره الحاقی این بند، ایراد قبلی شورا مبنی بر فقدان ماهیت بودجه‌ای و عدم تعیین منبع در این تبصره، موضوعاً منتفی شده است.

ب - تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

۶۵- حذف شد.

الف - دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به حذف بند (۶۵)، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت با اصل ۷۵ قانون اساسی از جهت عدم تعیین منبع تأمین هزینه‌های جدید، موضوعاً منتفی شده است.

ب - تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

۶۶- حذف شد.

الف - دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به حذف بند (۶۶)، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت با اصل ۷۵ قانون اساسی از جهت عدم تعیین منبع تأمین هزینه‌های جدید، موضوعاً منتفی شده است.

ب - تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۲- به نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران اجازه داده می‌شود بابت صدور و تعویض و تمدید هر جلد گذرنامه زیست‌سنجی (بیومتریک) برای کلیه شرایط سنی، مبلغ هفتصد و

پنجاه هزار (۷۵۰,۰۰۰) ریال دریافت و به حساب درآمد عمومی
نزد خزانه داری کل کشور واریز نماید

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به ذکر عبارت «زیست‌سنجی» در این بند به عنوان معادل واژه‌ی بیگانه‌ی «بیومتریک»، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت این مصوبه با اصل ۱۵ قانون اساسی از جهت استفاده از واژه‌های بیگانه در متون رسمی بدون ذکر معادل فارسی آن برطرف شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۱۰- در نُه ماهه سال ۱۳۹۲ پرداخت حق بیمه و ارائه اسناد در زمان صدور پروانه ساختمان موضوع قانون بیمه اجتماعی کارگران ساختمانی در شهرها و روستاهای کشور متوقف می‌شود. سازمان مالیاتی مکلف است معادل مبلغ نه هزار میلیارد (۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال عوارض ارزش افزوده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها از محل منابع مندرج در بندهای (ج) و (د) ماده (۳۸) قانون مالیات برارزش افزوده متمرکز نزد سازمان دهیاری‌ها و شهرداری‌های کشور را به عنوان بیست درصد (۲۰٪) حق بیمه سهم کارفرما برای بیمه کارگران ساختمانی به سازمان تأمین اجتماعی پرداخت نماید.

سازمان تأمین اجتماعی مکلف است با رعایت قوانین و مقررات مربوط و دریافت هفت درصد (۷٪) حق بیمه سهم بیمه‌شده از کارگر و بیست درصد (۲۰٪) سهم کارفرما هشتصد هزار نفر از کارگران ساختمانی را بیمه نماید و گزارش عملکرد خود در این خصوص را هر سه ماه یکبار به کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات و اجتماعی مجلس شورای اسلامی ارسال نماید. کارفرمایان امور ساختمانی موظفند کارگران ساختمانی غیرمشمول

این بند را بیمه حوادث حین کار نموده و اسناد مربوطه را به مراجع صدور پروانه ارائه نمایند.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به اصلاحات انجام گرفته در این بند؛ از جمله اختصاص حکم آن به «نهم ماهه سال ۱۳۹۲» و نیز تعیین سهم هزینه‌ها و منابع لازم برای اجرای تکالیف مقرر در این مصوبه، ایراد قبلی شورا مبنی بر غیربودجه‌ای بودن مفاد این بند و نیز کلی بودن و سالانه نبودن حکم مقرر در این مصوبه برطرف شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

بند الحاقی ۱۲- بانک‌های عامل مکلفند سود تسهیلات اعطایی را مطابق دستورالعمل شورای پول و اعتبار دریافت نمایند. در صورتی که سود تسهیلات اعطایی بالاتر از نرخ سود تعیین شده توسط شورای پول و اعتبار باشد دولت مکلف است مبلغ مازاد را به عنوان جریمه تشخیص داده و صد درصد (۱۰۰٪) آن را وصول نماید.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- از آنجا که با اصلاح انجام شده در این بند، تخلف بانک‌ها در انعقاد قراردادهای بانکی با نرخ سود تسهیلات بالاتر از نرخ سود تعیین شده توسط شورای پول و اعتبار را به عنوان تخلف مورد شناسایی قرار داده است و وصول مبلغ مازاد بر نرخ سود رسمی را به عنوان جریمه‌ی بانک برای انجام این تخلف تعیین کرده است، مفاد این بند مغایرتی با موازین شرعی ندارد.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

بند الحاقی ۱۶- به سازمان اوقاف و امور خیریه اجازه داده می‌شود به منظور تأمین مالی طرح‌های انتفاعی عام‌المنفعه در حوزه توسعه موقوفات و بقاع متبرکه با نظارت بانک مرکزی و تضمین خود اقدام به انتشار اوراق مشارکت (اوراق صکوک اسلامی) تا سقف سه هزار میلیارد (۳,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال و اوراق وقفی (بدون سود) تا سقف یک هزار میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال نماید.

اوراق وقفی، اوراق بهادار غیرانتفاعی است که بر اساس قرارداد صلح به منظور وقف منتشر می‌گردد. دارنده اوراق (مصالح) بخشی از اموال خود را بر اساس قرارداد صلح در اختیار بانی (متصلح) قرار می‌دهد تا وی همراه سایر اموال صلحی طرح عام‌المنفعه‌ای را احداث کرده سپس از طرف صاحبان اوراق، وقف شرعی نماید.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به اینکه در بند مزبور، منظور از عبارت «اوراق وقفی» مشخص شده است، ایراد قبلی شورا مبنی بر مبهم بودن ماهیت این اوراق برطرف شده است و تعریف ذکر شده برای این اوراق نیز مغایرتی با موازین شرع و قانون اساسی ندارد.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

بند الحاقی ۲۸- حذف شد.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به حذف بند الحاقی (۲۸)، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت با اصل ۵۲ قانون اساسی از حیث فقدان ماهیت بودجه‌ای این بند، موضوعاً منتفی شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۳۱- به دولت اجازه داده می‌شود در سال ۱۳۹۲ نرخ خدمات توزیع فرآورده‌های نفتی و گاز طبیعی فشرده را معادل قسمتی از ارزش فرآورده‌های قابل عرضه با تصویب شورای اقتصاد تعیین و اعمال نماید.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با عنایت به اضافه شدن عبارت «در سال ۱۳۹۲» در این بند، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت این بند با اصل ۵۲ قانون اساسی از جهت سالانه نبودن و غیربودجه‌ای بودن مفاد آن برطرف شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۳۴- به منظور حمایت از تولید همزمان آب شیرین و برق با استفاده از روش تبخیری، وزارت نیرو مکلف است علاوه بر پرداخت قیمت خرید تضمینی آب تولیدی از محل منابع موجود داخلی، مبلغی معادل یارانه برق پرداخت شده به تولید هر متر مکعب آب شیرین در روش تراوایی (اسمز) معکوس به تولیدکنندگان روش تبخیری پرداخت نماید.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به حذف بند الحاقی (۳۴)، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت با اصل ۵۲ قانون اساسی از حیث فقدان ماهیت بودجه‌ای این بند، موضوعاً منتفی شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۳۷- ایثارگران بازنشسته و شاغل در دستگاه اجرایی

و افراد تحت تکفل آنها مخیر به استفاده از خدمات بیمه و درمان تکمیلی و صد درصد (۱۰۰٪) هزینه‌های درمانی مربوطه از دستگاه اجرایی متبوع یا بنیاد شهید و امور ایثارگران می‌باشند.

استفاده ایثارگران از خدمات درمانی بنیاد شهید و امور ایثارگران منوط به واریز هزینه‌های مربوط از دستگاه اجرایی به بنیاد می‌باشد. اعتبارات این بند از محل ردیف ۱۰۷-۵۵۰۰۰۰ تأمین می‌گردد.

در اجرای بند (ب) ماده (۴۴) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران دستگاه‌های اجرایی مکلفند نسبت به تأمین صد درصد (۱۰۰٪) هزینه‌های درمانی ایثارگران شاغل و افراد تحت تکفل آنان از سقف اعتبارات هزینه‌ای خود اقدام نمایند.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- از آنجا که طبق بند مزبور، محل تأمین هزینه‌های اجرای این بند مشخص شده و ردیف ۱۰۷-۵۵۰۰۰۰ برای تأمین این هزینه‌ها معین شده است، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت این مصوبه با اصل ۵۳ قانون اساسی از جهت عدم ذکر منبع برای تأمین هزینه‌های این بند برطرف شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

بند الحاقی ۴۰- کارگاه‌های کشاورزی مشمول نظام صنفی کشاورزان، در شمول قانون معافیت از پرداخت سهم بیمه کارفرمایانی که حداکثر پنج نفر کارگر دارند مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ و اصلاحات بعدی آن است. آیین‌نامه اجرای قانون مذکور توسط وزارت جهاد کشاورزی و صندوق تأمین اجتماعی ظرف یک‌ماه از تصویب قانون تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

الف- دیدگاه مغایرت

- از آنجا که حکم مقرر در این بند مبنی بر معافیت کارگاه‌های کشاورزی از پرداخت سهم بیمه مستلزم ایجاد هزینه‌ی عمومی جدید برای دولت است و در این مصوبه، منبع یا محل تأمین این هزینه مشخص نشده است، این بند مغایر با اصل ۷۵ قانون اساسی است؛ زیرا طبق این اصل، پیشنهادها و اصلاحاتی که نمایندگان در خصوص لوایح قانونی عنوان می‌کنند و به افزایش هزینه‌ی عمومی می‌انجامد، در صورتی قابل طرح در مجلس است که در آن طریق تأمین هزینه‌ی جدید نیز معلوم شده باشد. بنابراین این بند، مغایر با اصل ۷۵ قانون اساسی است.

- با وجود حذف تبصره الحاقی از این بند، ایراد سابق شورا مبنی بر نداشتن ماهیت بودجه‌ای این بند همچنان باقی است؛ زیرا ایراد قبلی شورا ناظر به هم‌بندی مزبور بود و فقط شامل تبصره‌ی آن نمی‌شد.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- طبق اصل ۵۲ قانون اساسی، رسیدگی و تصویب بودجه در صلاحیت مجلس است؛ بر این اساس، مجلس می‌تواند لایحه‌ی بودجه را با اعمال اصلاحات و تغییر به تصویب برساند و این اصلاحات بر اساس نظریه‌ی مشورتی شورای نگهبان،^(۱) مشمول اصل ۷۵ قانون اساسی نمی‌باشد. بنابراین حکم مقرر در این بند مبنی بر معافیت کارگاه‌های کشاورزی از پرداخت سهم بیمه مغایر با اصل ۷۵ قانون اساسی نیست.

- با توجه به حذف تبصره‌ی الحاقی این بند، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت با اصل ۵۲ قانون اساسی از حیث فقدان ماهیت بودجه‌ای تبصره‌ی مزبور، موضوعاً منتفی شده است.

ج- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

بند الحاقی ۴۲- حذف شد.

۱. نظریه‌ی مشورتی شماره ۵۵۹۵ مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۷ شورای نگهبان: «... اصل ۷۵ قانون اساسی ناظر به پیشنهادهای نمایندگان در لایحه بودجه نمی‌باشد.»

الف - دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به حذف بند الحاقی (۴۲)، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت با اصل ۵۲ قانون اساسی از حیث فقدان ماهیت بودجه‌ای این بند، موضوعاً منتفی شده است.

ب - تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۴۳ - کلیه افرادی که حق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر را پرداخت نموده‌اند، در صورتی که در روستای دیگری نیز ساکن باشند، می‌توانند از مزایای این قانون در سال ۱۳۹۲ استفاده نمایند. این حکم شامل افرادی است که در طول ایام اجرای قانون، حق بیمه پرداخت کرده‌اند.

الف - دیدگاه عدم مغایرت

- با عنایت به اضافه شدن عبارت «در سال ۱۳۹۲» در این بند، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت این مصوبه با اصل ۵۲ قانون اساسی از جهت سالانه‌نبودن و غیربودجه‌ای بودن آن برطرف شده است.

ب - تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۴۵ - در راستای اجرای ماده (۱۷۴) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مدت زمان تقسیط عوارض شهرداری‌ها، موضوع ماده (۳۲) قانون آیین‌نامه مالی و معاملاتی شهرداری‌ها تا شش سال افزایش می‌یابد.

الف - دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به جایگزین شدن متن بند (۱۲) قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور به جای متن الحاقی قبل، ایراد سابق شورا مبنی بر نداشتن ماهیت بودجه‌ای بند مزبور

برطرف شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۴۶- حذف شد.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به حذف بند الحاقی (۴۶)، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت با اصل ۵۲ قانون اساسی از حیث فقدان ماهیت بودجه‌ای این بند، موضوعاً منتفی شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۵۰- حذف شد.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به حذف بند الحاقی (۵۰)، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت با اصل ۵۲ قانون اساسی از حیث فقدان ماهیت بودجه‌ای این بند، موضوعاً منتفی شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۵۲- حذف شد.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به حذف بند الحاقی (۵۲)، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت با اصل ۵۲ قانون اساسی از حیث فقدان ماهیت بودجه‌ای این بند، موضوعاً منتفی شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۵۵- به منظور حمایت از تولید و اشتغال، بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری دارای مجوز از بانک مرکزی پس از تأیید هیئت مدیره بانک با درخواست متقاضی، اصل و سود اعم از سود قبل و بعد از سررسید تسهیلات ریالی یا ارزی سررسید گذشته و معوقه پرداختی به اشخاص حقیقی و یا حقوقی بابت فعالیت در امور تولیدی صنعتی، معدنی، کشاورزی و خدماتی را که در بازپرداخت اقساط تسهیلات دریافتی به دلایل موجه دچار مشکل شده‌اند و قادر به پرداخت اقساط تسهیلات دریافتی نیستند، برای یک بار و تا پنج سال تقسیط و از سرفصل مطالبات سررسید گذشته و معوق خارج نمایند. همچنین جریمه خسارت تأخیر پس از تعیین تکلیف تا آن زمان و انجام تسویه حساب کامل مورد تأیید بانک یا مؤسسه مالی و اعتباری بخشوده می‌شود به نحوی که در این موارد، نرخ سود تسهیلات جدید حداکثر معادل نرخ سود تسهیلات تعیین شده توسط شورای پول و اعتبار باشد. چنانچه اشخاص حقیقی یا حقوقی برای تسویه بدهی‌های معوق خود به بانک‌های عامل مراجعه نمایند به هیئت مدیره بانک‌ها اجازه داده می‌شود با رعایت قوانین و مقررات، برای مطالبات بیش از پنج میلیارد (۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال خود از سایر اموال منقول و غیرمنقول آنان مازاد بر وثائق تحویلی به بانک‌ها اقدام نمایند.

الف- دیدگاه مغایرت

- این بند به دلیل سالانه نبودن، ماهیت غیربودجه‌ای داشته و مغایر با اصل ۵۲ قانون اساسی است؛ زیرا در این بند تصریح شده که تسهیلات سررسیدشده تا پنج سال قابل تقسیط است و این امر به معنای سالانه نبودن آن است. بنابراین، ایراد سابق شورا مبنی بر نداشتن ماهیت بودجه‌ای این بند، کماکان باقی است.

- اطلاق حکم مقرر در این بند مبنی بر الزام به تقسیط بدهی به مدت پنج سال در

مورد مؤسسات اعتباری یا بانک‌های خصوصی مغایر با موازین شرع است؛ زیرا ممکن است مؤسسه یا بانک بر اساس قراردادی، حق فروش سایر اموال شخص را در صورت عدم پرداخت به موقع اقساط برای خود محفوظ دانسته باشد که در این موارد با الزام مقرر در این بند، نمی‌تواند از حق خود استفاده کند. بنابراین اطلاق این بند در خصوص تحدید بانک‌های خصوصی به پس گرفتن مطالبات قانونی خود مغایر با موازین شرعی است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- طبق بند الحاقی (۷۱) این مصوبه، احکام این مصوبه صرفاً در سال ۱۳۹۲ قابل اجرا است؛ از این رو بند مزبور، دائمی نبوده و سالانه است و نمی‌توان آن را به دلیل سالانه نبودن و به تبع آن، ماهیت غیربودجه‌ای داشتن، مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی تلقی کرد.

- با توجه به اینکه تمامی بانک‌ها (خصوصی یا دولتی) تابع قوانین بوده و با مجوز قانونی فعالیت می‌کنند، قراردادهای افراد و بانک‌ها در حدود قوانین معنا می‌یابد؛ لذا اگر قانون تغییر کند، قراردادهای بانکی نیز که تابع قوانین هستند، تغییر می‌یابند. بر این اساس، نمی‌توان تعیین شرایط برای فعالیت‌ها و قراردادهای بانکی از جمله تقسیط بدهی کسانی که قادر به پرداخت اقساط تسهیلات دریافتی نیستند را مغایر با موازین اسلامی دانست.

ج- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

بند الحاقی ۵۶- حذف شد.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به حذف بند الحاقی (۵۶)، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت با اصل ۵۲ قانون اساسی از حیث فقدان ماهیت بودجه‌ای این بند، موضوعاً منتفی شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۶۳- حذف شد.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به حذف بند الحاقی (۶۳)، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت با اصل ۵۲ قانون اساسی از حیث فقدان ماهیت بودجه‌ای این بند، موضوعاً منتفی شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۶۷- وزارت نیرو از طریق شرکت‌های آبفای شهری سراسر کشور مکلف است علاوه بر دریافت نرخ آب‌بهای شهری به ازای هر متر مکعب فروش آب شرب مبلغ یکصد (۱۰۰) ریال از مشترکین آب دریافت و به خزانه‌داری کل کشور واریز نماید. صد درصد (۱۰۰٪) وجوه دریافتی تا سقف سیصد و نود میلیارد (۳۹۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل حساب مذکور صرفاً جهت آبرسانی شرب روستایی اختصاص می‌یابد. اعتبار مذکور براساس شاخص کمبود آب شرب سالم بین استان‌های کشور در مقاطع سه‌ماهه از طریق شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور توزیع می‌شود تا پس از مبادله موافقتنامه بین معاونت برنامه‌ریزی استانداری‌ها و شرکت‌های آب و فاضلاب روستایی استان‌ها هزینه گردد. اعتبار مذکور حسب وصولی‌ها صد درصد (۱۰۰٪) تخصیص یافته است و وجوه فوق به عنوان درآمد شرکت ذی‌ربط محسوب نمی‌گردد و مشمول مالیات نمی‌شود.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به تعیین سقف برای هزینه‌های اجرایی این مصوبه (= اضافه شدن عبارت «تا سقف سیصد و نود میلیارد (۳۹۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال» به این بند)، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت این مصوبه با اصل ۵۳ قانون اساسی از جهت مشخص

نبودن سقف اعتبارات لازم در قانون بودجه برطرف شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۶۹- در سال ۱۳۹۲ ستاد تدابیر ویژه مقابله با تحریم
موظف است کلیه مصوبات خود را که دارای آثار اقتصادی، مالی و
تجاری و مرتبط با این قانون است، طی بیست و چهار ساعت پس
از تصویب کتبی برای کلیه اعضای اصلی شورای عالی امنیت ملی
ارسال نماید. هر یک از اعضاء اگر مصوبه را خلاف قانون یا
مصلحت کشور تشخیص دهند می‌توانند لغو آن را از رئیس شورا
تقاضا کنند. در این صورت مصوبه ستاد تدابیر در جلسه شورای
عالی امنیت ملی مطرح و در صورت تصویب با رعایت اصل
یکصد و هفتاد و ششم (۱۷۶) قانون اساسی قابل اجراء است.
چنانچه هیچ عضوی طی پنج روز از تاریخ دریافت مصوبه ستاد
تدابیر، تقاضای لغو آن را نکند، مصوبه قابل اجراء است. مفاد این
بند، رافع مسئولیت قانونی ستاد تدابیر ویژه و اعضای آن نیست.

الف- دیدگاه مغایرت

- مستفاد از عبارت «... در این صورت مصوبه ستاد تدابیر در جلسه شورای عالی امنیت ملی مطرح و...» آن است که این بند برای شورای عالی امنیت ملی تعیین تکلیف و ایجاد الزام کرده است؛ از این رو، این بند مغایر با اصل ۱۷۶ قانون اساسی است؛ زیرا ممکن است شورای عالی امنیت ملی لزومی به طرح تقاضای یکی از اعضای خود مبنی بر مغایر قانون بودن مصوبه‌ی ستاد تدابیر نبیند و آن را در جلسه‌ی شورای عالی امنیت ملی مطرح نکند.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- با عنایت به اضافه شدن عبارت «در سال ۱۳۹۲» در این بند، ایراد قبلی شورا مبنی بر سالانه نبودن و غیربودجه‌ای بودن بند مزبور برطرف شده است.

- از آنجا که طبق بند اصلاحی مزبور، الزام ستاد تدابیر ویژه مقابله با تحریم به ارسال کلیه مصوبات خود به رئیس مجلس شورای اسلامی حذف شده است، ایراد قبلی شورا مبنی بر توسعه‌ی صلاحیت نظارتی رئیس مجلس موضوعاً منتفی شده است.

- این بند در مقام تعیین «حدود اختیارات و وظایف شوراهای فرعی» شورای عالی امنیت ملی است که طبق اصل ۱۷۶ قانون اساسی، این موضوع به موجب قانون تعیین می‌شود. بنابراین بند مزبور مغایر با اصل ۱۷۶ نیست.

ج- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۷۰- حذف شد.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به حذف بند الحاقی (۷۰)، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت با اصل ۵۲ قانون اساسی از حیث فقدان ماهیت بودجه‌ای این بند، موضوعاً منتفی شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

* * *

بند الحاقی ۷۲- این قانون از تاریخ ۱۳۹۲/۱/۱ لازم‌الاجراء

است.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به اینکه بند مزبور، لازم‌الاجرا شدن این مصوبه را از تاریخ ۱۳۹۲/۱/۱ دانسته است، ابهام قبلی شورا مبنی بر معلوم نبودن منظور از عبارت «تاریخ تصویب» در این مصوبه و چگونگی جمع آن با قانون سه‌دوازدهم بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور برطرف شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

بند الحاقی سوم - حذف شد.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به حذف بند الحاقی سوم، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت آن با اصل ۵۲ قانون اساسی، موضوعاً منتفی شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

بند الحاقی پنجم - عوارض ساخت و ساز و جرائم تخلفات ساختمانی خارج از حریم شهرها و خارج از محدوده روستاهای دارای دهیاری تا سقف یکهزار و پانصد میلیارد (۱,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به حساب خزانه معین استان واریز تا صد درصد (۱۰۰٪) درآمد حاصل آن در جهت توسعه و عمران روستاها میان دهیاری‌های همان استان توزیع و هزینه گردد.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به تعیین سقف برای هزینه‌های مصرح در این بند (= درج عبارت «تا سقف یکهزار و پانصد میلیارد (۱,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال»، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت این مصوبه با اصل ۵۳ قانون اساسی از جهت مشخص نبودن سقف اعتبارات لازم برطرف شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

بند الحاقی هشتم- دولت مکلف است در سال ۱۳۹۲ علاوه بر هرگونه عوارض دریافتی برای واردات دخانیات به کشور به ازای هر نخ سیگار وارداتی مبلغ بیست (۲۰) ریال دریافت و وجوه حاصله را تا سقف یکهزار و دویست میلیارد (۱,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به حساب درآمد عمومی موضوع ردیف ۱۶۰۱۴۴ جدول شماره (۵) این قانون واریز نماید. پنجاه درصد (۵۰٪) از منابع حاصل به وزارت آموزش و پرورش (سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور) برای ساخت، تکمیل و تجهیز فضاهای ورزشی دانش‌آموزی و پنجاه درصد (۵۰٪) به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای احداث، تکمیل و تجهیز فضاهای فرهنگی دانشگاه‌ها اختصاص می‌یابد.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به به تعیین سقف برای هزینه‌های مصرح در این بند، از طریق اضافه شدن عبارت «تا سقف یکهزار و دویست میلیارد (۱,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال» به این بند، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت این مصوبه با اصل ۵۳ قانون اساسی از جهت مشخص نبودن سقف اعتبارات لازم برطرف شده است.

- با توجه به اضافه شدن عبارت «به حساب درآمد عمومی موضوع ردیف ۱۶۰۱۴۴ جدول شماره (۵) این قانون واریز نماید» به این بند، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت این مصوبه با اصل ۵۳ قانون اساسی از جهت عدم تصریح به واریز مبالغ مصرح در این بند به خزانه‌داری کل کشور برطرف شده است.

ب- تصمیم شورا

- بند مزبور مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

نظر (نهایی) شورای نگهبان^(۱)

مصوبه مجلس در خصوص لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

۱. مندرج در نامه‌ی شماره ۵۰۹۴۹/۳۰/۹۲ مورخ ۱۳۹۲/۳/۲۰ شورای نگهبان، خطاب به رئیس مجلس شورای اسلامی.

امام خمینی (ره):

و از شورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و چه در نسل های آینده که با کمال دقت و قدرت و طایف اسلامی و ملی خود را ایا و تحت تاثیر بیچ قدرتی واقع شوند و از قوانین مخالف با شرع مطرو و قانون اساسی بدون بیچ ملاحظه ای جلوگیری نمایند.

(صحیفه امام ج ۲۱، ص ۴۲۲)

بزهشکده شورای نگهبان

آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد قرنی،
کوچه شهید دهقانی نیا (خسرو سابق)، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۴۶۳ - ۱۳۱۴۵
تلفکس: ۰۲۱ - ۸۸۳۲۵۰۴۵
info@shora-rc.ir
www.shora-rc.ir